Ristijärvi

KESKELLÄ KAINUUTA

Talousarvio 2027

Taloussuunnitelma 2028–2029

Kunnanhallitus xx.xx.2026
Kunnanvaltuusto xx.xx.2026

Sisällys

1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat 3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus 3
1.2 Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous 5
1.3 Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat 9
1.4 Ristijärven kunnan toimintaympäristö 9
1.4.1 Väestö, asuminen ja työllisyys 9
1.4.2 Hyvinvointi ja terveys 11
2 Kuntastrategia 14
3 Ristijärven kunnan talous 15
3.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus 15
3.1.1 Talousarvion rakenne 15
3.1.2 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet 16
3.2 Ristijärven kunnan talous 2027–2029 16
3.3 Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet 19
3.4 Tuloslaskelma 21
3.5 Rahoituslaskelma 22
3.6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta 23
4 Henkilöstö 25
5 Käyttötalous 28
5.1 Keskusvaalilautakunta 28
5.2 Tarkastuslautakunta 28
5.3 Kunnanvaltuusto 28
5.4 Kunnanhallitus 29
5.5 Sivistyspalvelut 45
5.6 Tekniset palvelut 69
6 Investoinnit 76
6.1 Perustelut 76
6.2 Investointisuunnitelma 2027–2029 76
7 Kuntakonserni 78

1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talouden suhteen ennusteet osoittavat talouden hienoisen elpymisen jatkuvan vuonna 2027 ja maltillista bruttokansantuotteen ja investointien kasvua vuode 2027. Muutokset vaikuttavat viiveellä kuntatalouteen. Koko Suomen työttömyystilanne on heikko ja korkea työttömyys pitää kuluttajien tunnelmat ja ostohalut matalalla, mikä näkyy yksityisen kulutuksen supistumisena ja asuntokaupan vaisuutena.

”BKT kasvaa ennusteen mukaan 1,7 % vuonna 2026 ja 1,6 % vuonna 2027. Vuonna 2028 kasvu hidastuu 1,3 prosenttiin. Voimistunut talouskasvu parantaa työllisyyttä asteittain. Tänä vuonna työttömyysasteen trendin (15–74-vuotiaat) ennustetaan pysyvän lähes nykytasollaan 10,4 prosentissa (taulukko 1). Selkeämpi käänne työmarkkinoilla nähdään vuonna 2027, kun työttömyysaste laskee 9,8 prosenttiin. Vuonna 2028 työttömyysaste on 9,0 %. -- Inflaation ennustetaan nousevan vuonna 2026 2,4 prosenttiin. Vuonna 2027 energian hinnat laskevat ja inflaatio hidastuu 1,4 prosenttiin. Vuonna 2028 inflaatio on 1,8 %.” (Suomen pankki 15.9.2026)

Hallitus hakee säästöjä valtiontalouden oikaisemiseksi. Valtionosuuksien kehityksen osalta kuntiin ei ole luvassa lisää rahaa tulevina vuosina, vaan kuntien valtionosuuksia pienentävät hallituksen aiemmin päättämät pysyvät vähennykset sekä vuonna 2027 valtionosuuksista vähennettävien perustoimeentulotuen kustannusten voimakas kasvu ja kehysriihessä päätetty kertaluonteinen indeksijarrun tason korottaminen 2,8 prosenttiyksikköön. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen voi tarkoittaa myös merkittävää tulojen laskua tulevina vuosina niiden ollessa Ristijärven kunnalle toiseksi suurin tulonlähde verotulojen jälkeen. Kuntien verotulot kasvavat kehyskaudella keskimäärin 3,8 %. Erityisesti kunnallisvero ja yhteisövero kasvavat suotuisasti. Toisaalta kuntatalouden toimintatulojen kasvu on keskimäärin 1,0 % vuosina 2027–2030. Kuntatalouden toimintamenot kasvavat pääosin hintojen nousun vuoksi vuosina 2027–2030. Kunta-alalle sovittu sopimusratkaisu sekä palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin henkilöstökuluja. Laskennallinen paine veroprosenttien korotuksille pienissä kunnissa on suuri. TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnille siirtyi osittainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuu, joka on luonteeltaan suhdanneherkkää ja vaikeammin ennakoitavaa. Ristijärvellä työttömien määrä on kasvanut vuodesta 2025 vuoteen 2026.

Kuluneen vuoden arvioidaan kääntyvän kohti nollatulosta, mutta talousarviovuosi ja suunnitelmavuodet jäävät tulokseltaan miinusmerkkisiä. Talouden tasapainottamistoimia on tehty vuosia. Tasapainottamissuunnitelma käsiteltiin valtuustossa vuonna 2024. Tavoitteena on sopeuttaa ja tasapainottaa taloutta vuoden 2027 loppuun mennessä reilulla 600 000 eurolla. Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää vuoden 2025 lopussa 1 891 280 euroa, mutta kuluu seuraavien vuosien aikana tasapainottamistoimista huolimatta.

Sotkamon kansalaisopisto alkoi tuottaa Ristijärvellä kansalaisopistopalveluita 1.8.2025 alkaen. Aiemmin palvelut Ristijärvellä on tuottanut Paltamon kansalaisopisto. Paltamon kunta on päättänyt luopua Paltamon kansalaisopiston ylläpitämisestä 1.1.2026 alkaen ja Paltamon kansalaisopisto yhdistyi Sotkamon kansalaisopistoon.

Kuntayhteistyötä jatketaan kaavoituksessa, rakennustarkastuksessa, maaseutuhallinnossa, kansalaisopistotoiminnassa, kirjastotoimen johdossa, ympäristöterveyspalveluissa ja ympäristötarkastuksessa. TE-palveluiden osalta Paltamon kunta tuottaa työllisyys- ja palvelunohjausta, Kajaani tuottaa yrityspalveluita, opinto- ja uraohjausta sekä maksatukseen liittyviä palveluita ja Suomussalmi kotoutumisaikaisia vieraskielisten asiakkaiden palveluita. Rakennustarkastuksen osalta sopimus päivitettiin Hyrynsalmen kanssa vuonna 2026. Aivan kaikkia tehtäviä ei voida toteuttaa kuntayhteistyöllä, joten eläköityvien tilalle on palkattava uusia henkilöitä. Tulevaisuuden pienen kunnan tehtävien järjestäminen vaatii edelleen suunnittelua ja tiivistä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Talousarviovuosi 2026 on viides sote-palvelujen muutoksen jälkeinen vuosi. Sote -palveluiden ja pelastustoimen tuottaminen siirtyi 1.1.2023 uudelle Kainuun Hyvinvointialueelle. Uudella hyvinvointialueella on edelleen haasteita rahoituksessa, mikä vaikuttaa kunnassa toteutettavien sote- ja pelastuspalvelujen laatuun ja määrään. Hyvinvointialue on irtisanonut vuoden 2026 aikana kotihoidon tilojen sekä ensihoidon tilojen vuokrasopimukset. Ristijärvellä on voimassa oleva vuokrasopimus Kainuun hyvinvointialueen kanssa palolaitoskiinteistöstä. Sen yhtiöittämistä ja tosiasiallista markkinatilannetta tarkastellaan. Mahdollinen yhtiöittäminen heikentää kunnan mahdollisuuteen tulouttaa vuokratuloja ja lisää hallinnointikuluja.

Ristijärven kunnan laaja hyvinvointisuunnitelma on valmistunut syksyllä 2026 ja se sisältää ehkäisevän päihdetyön suunnitelman, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi valtuustokaudelle 2025–2029. Hyte -työ tulee vaatimaan panostusta myös tulevaisuudessa sekä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Kunnan liikuntapaikkoja kehitetään edelleen niin, että käyttöaste lisääntyy ja yhä useampi kuntalainen saadaan aktivoitua pitämään huolta terveydestään ja kunnostaan.

Ristijärvellä on käytössä ”vauvaraha” ja kotihoidontuen kuntalisä, sillä perheellistymistä halutaan tukea. Sivistystoimiala tarjoaa myös ilmaista varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Vapaa-aikapalveluiden osalta ”Harrastamisen Suomen malli” tarjoaa oppilaille mahdollisuuden harrastaa Ristijärvellä. Myös ikäihmisten harrastusmahdollisuuksia tuetaan esimerkiksi mahdollistamalla ilmainen kuntosaliharjoittelu Virtaalassa.

Elinvoimatoimikunta aloitti myös toimintansa syksyllä 2025 ja tekee yhteistyöttä henkilökunnan kanssa elinvoiman vahvistamiseksi Ristijärvellä. Hankerahoitusta pyritään hakemaan ja hyödyntämään aktiivisesti. Kunta sai rahoitusta Ristijärvi Näkyväksi – hankkeelle vuonna 2026, hanke jatkuu vuodelle 2027, sen puitteissa on tarkoitus julkaista Visit Ristijärvi -sivut vuoden 2027 aikana. Myös kunnan elinvoimaa tukevaa kaavoitusta edistetään ja maanomistusta tarkastellaan.

Tuulivoiman kaavoituksen osalta Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 28.5.2025. Isolehdon tuulivoimapuiston kaavaehdotus tulee päättäjille käsittelyyn viimeistään vuonna 2027. Hinku -kuntaverkostoon liittymisen myötä yhteisenä tavoitteena on sitoutuminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tuulivoima ja myös aurinkoenergia edistävät tämän tavoitteen saavuttamisessa. Tuulivoima tuo kunnalle toteutuessaan merkittäviä kiinteistöverotuloja, joka mahdollistaa peruspalvelujen tuottamisen kuntalaisille laadukkaina.

Ristijärven kunnassa ei ole tapahtunut merkittäviä henkilöstövaihdoksia vuoden 2026 aikana. Uusia henkilöitä palkattu etenkin sivistyspalveluihin määräaikaisiin tai vakituisiin paikkoihin.

Talousarviovuoteen lähdetään luottavaisin mielin siitäkin huolimatta, että talousarvio on alijäämäinen ja vielä suunnitelmavuosillekin riittää haasteita talouden tasapainoon saattamisessa. Kuntalaisille tarjottavien palveluiden tuottamisessa uskomme lisääntyvään kuntayhteistyöhön.

Katri Aula
kunnanjohtaja

1.2 Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous

Suomen talous on kasvanut alkuvuonna selvästi odotettua nopeammin ja kasvu on laaja-alaista, mutta työllisyystilanne on edelleen heikko, eikä asuntomarkkinoilla ole nähty käännettä, arvioi valtiovarainministeriö syksyn taloudellisessa katsauksessaan. Ennuste on tehty budjettiriihen käyttöön ja lyöty lukkoon elokuun puolessa välissä.

BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Kotitaloudet ovat edelleen varovaisia kulutuksessa, mutta ostovoiman vahvistuminen ja luottamuksen paraneminen nopeuttavat kulutuksen kasvua erityisesti ensi vuonna. Puolustushankinnat, datakeskukset ja energiasiirtymä lisäävät investointeja, mutta asuntorakentaminen on edelleen heikkoa ja toipuminen alkaa vasta ensi vuonna. Työllisyys laskee vielä tänä vuonna ja kasvaa vasta vuodesta 2027 lähtien. Työttömyysaste on tänä vuonna yli 10 prosenttia.

Jos kotitaloudet innostuvat kuluttamaan säästöjään enenevästi, suhdannenousu voi osoittautua ennustettua voimakkaammaksi, mutta toisaalta suotuisa kehitys voi tyssätä ikäviin yllätyksiin ulkomailta, kuten Yhdysvaltojen kauppapolitiikka ja Lähi-Idän konflikti. Energian hinta kiihdyttää inflaatiota ja hidastaa ostovoiman kasvua. Sopimuskorotukset nopeuttavat nimellispalkkojen nousua kuluvana vuonna ja reaalitulot kasvavat tänä vuonna hitaasti. Ostovoiman arvioidaan kuitenkin vahvistuvan vasta ensi vuonna. Julkiset investoinnit kasvavat tänä vuonna lähes 20 prosenttia hävittäjätoimitusten myötä sekä datakeskus- ja energiahankkeet lisäävät rakentamista ja laiteinvestointeja.

Keskeinen riski ennusteessa on, että maailman kriisit voivat vaikuttaa talouteen ennustettua kielteisemmin. Lisäksi tekoälybuumi on merkittävä kasvun ajuri ja sen lyhyen aikavälin vaikutukset voivat yllättää kumpaankin suuntaan. Kotitalouksilla olisi varaa kasvattaa kulutusta huomattavasti enemmän kuin ennusteessa on oletettu. Asuntomarkkinoiden ja työllisyyden käänne voi viivästyä ennakoidusta ja jarruttaa kotimaista kysyntää.

Julkisen talouden tila ei kohene ennustejaksolla. Vuonna 2026 alijäämä syvenee 4,2 prosenttiin suhteessa bkt:hen ja se pysyy syvänä koko ennustejakson. Vuonna 2030 alijäämä on 4,4 prosenttia suhteessa bkt:hen. Tänä vuonna alijäämää heikentävät mm. puolustusmenot. Sopeutustoimet hidastavat menojen kasvua ja suhdanteen koheneminen vahvistaa verotulojen kasvua. Ansiotuloverotuottojen kasvu ja työttömyysmenojen lasku pysyvät vielä hitaina tänä vuonna.

Taloussuhdanteen piristyminen kasvattaa välillisiä verotuloja, mutta toistaiseksi vaisu työllisyyskehitys hidastaa ansiotuloverotulojen kasvua ja työttömyysmenojen laskua. Vuoden alussa voimaan tulleet ansiotuloverotuksen kevennykset hidastavat verotulojen kasvua tänä vuonna ja yhteisöveron keventäminen ensi vuonna. Vuosina 2027–2030 alijäämä on noin 4,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Velkasuhteen arvioidaan nousevan tänä vuonna 90 prosenttiin, ja vuonna 2030 velan odotetaan olevan lähes 98 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Suomi on ajautunut tilanteeseen, jossa julkinen talous on raskaasti ja kroonisesti alijäämäinen ja talous on kasvanut luontevia pohjoismaisia verrokkejamme hitaammin samalla, kun teknologian ja toimintaympäristön globaali murros on avannut ketterille yrityksille ja kilpailukykyisille maille runsaasti uusia kasvumahdollisuuksia.

Kestävän talouspolitiikan uudistuksia varten on tehostettava toimia, jotka pienentävät julkisen talouden rakenteellista rahoitusepätasapainoa nopeasti ja toisaalta toimia, jotka kannustavat työllisyyden, tuottavuuden ja talouden kasvua ja purkavat kitkoja ja esteitä kasvun tieltä.

Syksyn 2026 ennusteen keskeiset luvut

Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

%	2024	2025	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
BKT markkinahintaan, volyymin muutos	0,9	0,8	1,6	1,8	1,5	1,5	1,3
Yksityinen kulutus, muutos	0,2	-1,1	1,1	1,6	1,6	1,5	1,5
Inflaatio	1,6	0,3	2,0	1,9	2,1	2,0	2,0
Työttömyysaste	8,4	9,7	10,3	9,9	9,5	8,9	8,5
Työllisyysaste	72,1	71,4	71,0	71,6	72,1	72,6	73,0
% BKT:sta							
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto[1]	-4,3	-3,8	-4,2	-4,5	-4,4	-4,6	-4,4
Valtio	-3,7	-4,1	-4,9	-4,4	-4,9	-5,0	-4,9
Kuntahallinto	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2
Hyvinvointialueet	-0,6	0,0	0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	0,3	0,6	0,9	0,4	0,9	0,9	0,9
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-2,9	-2,4	-3,1	-3,9	-4,1	-4,4	-4,4
Julkisyhteisöjen EDP-velka	82,5	88,5	90,1	91,2	93,1	95,3	97,6
Valtionvelka[2]	61,3	66,6	68,7	70,1	72,4	74,8	77,2

[1] Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2026 alkaen.
[2] Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka.
Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lähde: VM Taloudellinen katsaus syksy 2026, 21.9.2026.

Valtiovarainministeriö arvioi talouskasvun olevan vielä heikkoa kuluvana vuonna (0,6 %), mutta vuosina 2027–2030 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan keskimäärin 1,5 prosentin vauhtia. erityisesti kuluvan vuoden ennusteeseen liittyy Lähi-idän kriisin vuoksi poikkeuksellisen suurta epävarmuutta. Työttömyysaste pysyy korkeana, noin 10 prosentissa v. 2026. Työllisyyden ennustetaan kääntyvän kasvuun v. 2027, ja työttömyysasteen laskevan 8,2 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus oli tarkoitus uudistaa vastaamaan kuntien uutta roolia sekä sote- ja Te-uudistusten jälkeistä tilannetta. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta ei kuitenkaan viedä eteenpäin kuluvalla hallituskaudella.

Hallitusohjelman mukaisesti käynnissä olevaa kiinteistöveron arvostamisuudistusta jatketaan. Kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitus on syksyllä 2023 käynnistänyt normien keventämisen ja kokeilujen ohjelman, jonka tavoitteena on karsia kuntien toiminnan ja tehtävien mitoitusta ja toteutustapojen yksityiskohtaista sääntelyä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta huolimatta kuntataloudessa vallitsee edelleen tulojen ja menojen välillä rakenteellinen epätasapaino. Kuntien tulisi pystyä sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Lapsi- ja nuorisoikäluokkien pienenemisen myötä tarvittaneen entistä enemmän kuntien välistä yhteistyötä erityisesti koulutuspalvelujen järjestämisessä. Myös osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää uusia palveluiden järjestämistapoja. Näiden kehityssuuntien ja heikkenevien talousnäkymien myötä kunnissa korostuu investointien tarkan tarveharkinnan tärkeys.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat pääosin hintojen nousun vuoksi vuosina 2027–2030. Kunta-alalle sovittu sopimusratkaisu sekä palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin henkilöstökuluja. Kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi on keskimäärin 3,2 % vuosina 2027–2030.

Kuntien peruspalveluiden painopiste on sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Laskeva palvelutarve ei kuitenkaan realisoidu menojen alenemisena samassa suhteessa, sillä menot eivät jousta mm. palveluverkkoon, henkilöstörakenteeseen ja lainsäädännöllisiin velvoitteisiin liittyvien jäykkyyksien takia. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat lisääntyneet viime vuosina.

Te-palvelu-uudistuksen myötä kunnille siirtyi osittainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuu, joka on luonteeltaan suhdanneherkkää ja vaikeammin ennakoitavaa. Kuntien rahoitusosuus työttömyysetuuksista kasvaa portaittain työttömyyden keston mukaan ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa suuren osan kuntien työttömyysetuuksien rahoituskustannuksista.

Investoinnit pysyvät ennustejaksolla kokonaisuutena korkealla tasolla kuntakohtaisista eroista huolimatta. Maan sisäinen muuttoliike ja ikärakenteen muutos lisäävät kuntien alueellista eriytymistä. Suuri osa investoinneista kohdistuu välttämättömiin kohteisiin kuten perusinfrastruktuurin ylläpitoon ja korjausvelan hallintaan. Myös vihreän siirtymän investoinnit pitävät osaltaan kuntien investointitasoa korkealla.

Kuntien verotulot kasvavat kehyskaudella keskimäärin 3,8 %. Erityisesti kunnallisvero ja yhteisövero kasvavat suotuisasti. Toisaalta kuntatalouden toimintatulojen kasvu on keskimäärin 1,0 % vuosina 2027–2030. Valtionosuuksia pienentävät hallituksen aiemmin päättämät pysyvät vähennykset. Lisäksi vuonna 2027 valtionosuuksia heikentävät valtionosuuksista vähennettävien perustoimeentulotuen kustannusten voimakas kasvu sekä kehysriihessä päätetty kertaluonteinen indeksijarrun tason korottaminen 2,8 prosenttiyksikköön.

Kuntien taloudellinen kehitys eriytyy, mikä näkyy kasvavina eroina taloudellisessa liikkumavarassa. Kasvavissa kunnissa sekä tulot että menot kasvavat voimakkaasti, kun taas muuttotappiokunnissa ne supistuvat väestöpohjan heikentyessä. Vuosikate ei riitä investointeihin ja taloudellinen liikkumavara kaventuu. Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kuntataloudessa pitkäjänteistä päätöksentekoa ja pysyviä talouden tasapainottamistoimia tulevina vuosina. Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa, kiinteistökannan vajaakäyttö, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja, joissa yhteistyö sekä kuntien että yksityisen sektorin välillä korostuu.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Julkisen talouden suunnitelma 2027–2030.

Epävakaan maailmanpoliittisen ja -taloudellisen tilanteen aiheuttama yleinen epävarmuus näkyy ***Kainuussa***kin ja kehitysnäkymien arvioiminen on haastavaa. Kainuun bruttokansantuote henkeä kohden kasvoi maakunnista eniten vuosina 2015–2023, peräti 44 prosenttia. Maakunnan bruttokansantuote henkeä kohden oli silti koko maassa edelleen neljänneksi alhaisin vuonna 2023 ja poikkeuksellisesti laski matalasuhdanteen vaikutuksesta. Aluetalous on kasvanut varsinkin kärkitoimialojen kaivannaisalan ja kemianteollisuuden, matkailun, teknologiateollisuuden ja biotalouden vetämänä.

Datakeskustoimiala on noussut Kainuun strategiseksi vahvuudeksi ja kansainväliseksi vetovoimatekijäksi, joka tukee alueen elinvoimaa, työllisyyttä ja teknologista kehitystä sekä vahvistaa alueen TKI-toimintaa. Uusiutuvan energian investoinnit vauhdittavat puhdasta siirtymää ja tukevat energiaintensiivisen teollisuuden sijoittumista alueelle. Kainuun kantaverkko vaatii kuitenkin nopeaa vahvistamista. Muutoin maakunnan yritykset ovat pääasiassa pienikokoisia ja Pk-yritysbarometrin mukaan kasvuhakuisuus ja innovointi on ollut pitkään valtakunnallista tasoa alhaisempaa.

Kainuun väkiluku on vähentynyt vuosikymmeniä, ja kehitys jatkuu voimakkaana seuraavat 20 vuotta. Muuttovoittoa on kuitenkin saatu viisi vuotta peräkkäin maahanmuuton ansiosta. Maahanmuutto on välttämätöntä tulevaisuudessakin tai huoltosuhde heikkenee edelleen huomattavasti ja esimerkiksi investointien toteutuminen voi vaarantua työvoimapulan vuoksi. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä on noussut Kainuussa 6 prosenttiin.

Epävarmalla pohjalla olevien lentoyhteyksien turvaaminen Helsingin ja Kajaanin välillä on välttämätöntä alueen elinvoiman, niin matkailun kuin muun elinkeinoelämän, kannalta. Lentoyhteys on myös huoltovarmuuskysymys. Savon ja Karjalan ratojen nopeuttaminen ja välityskyvyn parantaminen sekä uuden Lentoradan ja Itäratayhteyden (Porvoo-Kouvola) toteuttaminen olisi erittäin tärkeää henkilöliikenteen, matkailun ja muun elinkeinoelämän sekä suunniteltujen investointien kannalta. Teiden osalta korjausvelka näkyy erityisesti alempiasteisella tieverkolla ja paisuu samaan aikaan, kun rahoitus ei ole kunnossapidon kannalta riittävää.

Lähde: KEHA-keskus, Alueelliset kehitysnäkymät, kevät 2026.

Talouskasvun piristyminen ei näy vielä kuntataloudessa, arvioi Valtionvarainministeriö kuntatalousohjelmassaan vuosille 2027–2030. Talouskasvun ennustetaan nopeutuvan, mutta työttömyysaste pysyy edelleen korkeana. Kuntien tulojen kasvu ei riitä kattamaan kasvavia menopaineita. Vaikka verotulot kasvavat, pitää korkea työttömyysaste kuntien työttömyysmenot korkealla koko ennustejakson. Myös valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset heikentävät tilannetta ja sovitut palkkaratkaisut kasvattavat henkilöstövaltaisen kuntasektorin menoja.

Suurimmat kunnallisveroprosentin laskennalliset korotuspaineet kohdistuvat painelaskelman perusteella vuoteen 2027. Odotettavissa on, että negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä nousee alle 5 000 asukkaan kunnissa.

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2027	2028	2029	2030
Yli 300 000 asukasta	0,7	0,7	0,6	0,6
100 000 - 300 000 asukasta	1,6	1,5	1,3	1,1
40 001 – 100 000	0,7	0,5	0,4	0,2
20 001 – 40 000	1,3	1,1	1,1	0,9
10 001 – 20 000	0,8	0,5	0,4	0,1
5 001 – 10 000	0,5	0,1	0,0	-0,3
2 001 – 5 000	1,4	1,3	1,6	1,5
alle 2 000	1,3	1,1	1,4	1,3
Manner-Suomen kunnat yhteensä	1,0	0,8	0,8	0,6

1.3 Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat

Ristijärven kunnan vuoden 2025 tilinpäätös oli 148 771 euroa ylijäämäinen. Tulos on positiivinen budjetoitua suurempien puunmyyntitulojen ansiosta. Kokonaisuutena tarkastellen toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot isompana.

Kuluvana vuonna 2026 ennusteen mukaan tilikauden tulos on 229 579 e alijäämäinen. Muutostalousarvio tulee valtuuston päätettäväksi vielä loppuvuodesta ja tällä hetkellä näyttää siltä, että pääsisimme lähelle nollatulosta. Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskelmiin perustuvan Kuntaliiton ennusteen mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2026 arvioidaan olevan 949 054 euroa. Verotuloennuste vuodelle 2026 on Kuntaliiton arvion mukaan 3 391 000 euroa.

Kunnan talous on tätä kirjoitettaessa parempi kuin talousarviossa on arvioitu. Lokakuun positiivinen tulos johtuu huomattavasti arvioitua paremmasta valtionosuuskertymästä ja vähemmistä toimintakuluista. Lainamäärä on lyhentynyt ja korkotaso on hieman laskenut edellisvuodesta, joten korkokustannukset ovat melko kohtuulliset, mikäli uutta lainaa ei tarvitse ottaa. Vierasta pääomaa oli vuoden vaihteessa 2 717 396 e (1 765 e/asukas). Kunnan asukasluku jatkaa loivaa laskua (1150 as. v. 2025). Jatkuva haaste on väestömäärän vakiinnuttaminen ja palvelujen säilyminen.

Kainuussa työttömyysaste oli syyskuun lopussa 10,5 % (koko maan keskiarvo 11,8 %), mikä on 0,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Ristijärvellä työttömiä työnhakijoita työvoimasta oli Elinvoimakeskuksen syyskuun 2026 julkaisun mukaan 9,8 %, mikä on 20 hlöä enemmän kuin syyskuussa 2025.

Vuoden 2026 palkkakustannukset nousevat taulukkopalkkojen osalta 2,27 %. Lisäksi resursseja on varattava erityisesti työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin.

1.4 Ristijärven kunnan toimintaympäristö

1.4.1 Väestö, asuminen ja työllisyys

Ristijärven kunnan väestö vuoden vaihteessa 31.12.2025 oli 1150 asukasta. Väestörekisterin tiedon mukaan Ristijärvellä on 1133 asukasta per 31.10.2025. Vuoteen 2045 mennessä ennusteen mukaan väestö vähenisi 21 % (907 asukasta) vuoden vaihteen tilanteesta.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Ristijärvellä vuonna 2040 alle 15-vuotiaiden osuus on 9 %, 15–64-vuotiaiden 45,5 % ja yli 65-vuotiaiden osuus 45,5 %. Vuonna 2025 luonnollinen väestönlisäys oli -5 ja kuntien välinen nettomuutto +1.

VÄESTÖNMUUTOKSET KAINUUSSA JA KAINUUN KUNNISSA 2025

	Kainuu	Hyrynsalmi	Kajaani	Kuhmo	Paltamo	Puolanka	Ristijärvi	Sotkamo	Suomussalmi
Elävänä syntyneet	405	8	271	32	7	8	8	50	21
Kuolleet	1082	50	442	160	69	60	18	144	139
Luonnollinen väestönlisäys	-677	-42	-171	-128	-62	-52	-10	-94	-118
Kuntien välinen tulomuutto	2660	75	1371	168	162	127	44	508	205
Kuntien välinen lähtömuutto	3110	62	1846	224	150	111	43	476	198
Kuntien välinen nettomuutto	-450	13	-475	-56	12	16	1	32	7
Maahanmuutto	805	12	647	19	5	19	6	60	37
Maastamuutto	110	1	59	16	2	4	2	21	5
Nettomaahanmuutto	695	11	588	3	3	15	4	39	32
Kokonaisnettomuutto	245	24	113	-53	15	31	5	71	39
Väestönlisäys	-432	-18	-58	-181	-47	-21	-5	-23	-79
Väkiluku	**69193**	**1984**	**36370**	**7300**	**2941**	**2322**	**1158**	**10161**	**6957**

Data: Tilastokeskus, väestönmuutokset
Kainuun liitto 14.8.2026

KAINUUN LIITTO

Väestöllinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhde 15–64-vuotiaiden määrään. Väestörakenteen muuttuessa huoltosuhde heikkenee entisestään sekä ikääntyneiden palvelun tarve kasvaa. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde vuonna 2045 on 111,9, kun se vuonna 2026 on 123,7.

Vakituisesti asuttuja asuntokuntia Ristijärvellä on 599, perheitä 325.

Työvoimaa Kainuun ELY-keskuksen syyskuun työllisyyskatsauksen mukaan Ristijärvellä oli 447 henkilöä, josta työttömien osuus oli 9,6 %. Alle 25-vuotiaita työttömiä kunnassa ei ole, ei myöskään avoimia työpaikkoja. Alueella olevia työpaikkoja oli vuonna 2023 Tilastokeskuksen mukaan 275, joista alkutuotannossa 17,5 %, jalostuksessa 5,5 % ja palvelujen työpaikoissa 76 %.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat kunnittain kuukauden lopussa

	Työttömät työnhakijat							Avoimet työpaikat				
	Syys 2026	Elo 2026	Syys 2025	Muutos Syys 2026 Syys 2025	%	Työttömistä työnhakijoista lomautetut	Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta %	Syys 2026	Elo 2026	Syys 2025	Muutos Syys 2026 Syys 2025	%
Kunta												
Hyrynsalmi	85	84	74	11	15	7	12,0	...	...	11	...	...
Kajaani	1 845	1 832	1 622	223	14	84	10,9	200	171	253	-53	-21
Kuhmo	344	333	277	67	24	45	11,8	14	14	27	-13	-48
Paltamo	130	137	103	27	26	10	11,0	...	...	...	...	...
Puolanka	116	116	104	12	12	8	13,5	...	10	...	...	...
Ristijärvi	44	43	24	20	83	5	9,8	...	0	5	...	...
Sotkamo	296	258	263	33	13	23	6,4	42	18	58	-16	-28
Suomussalmi	312	303	290	22	8	43	11,7	7	8	16	-9	-56
Kainuu	3 172	3 106	2 757	415	15	225	10,5	270	223	377	-107	-28

Työllisyyspalvelut ostetaan Paltamon kunnalta yhdessä Hyrynsalmen ja Puolangan kuntien kanssa, vaikka varsinaisena työllisyysalueen palvelujen vastuukuntana toimiikin Kajaani.

Lähde: Elinvoimakeskus, Työllisyyskatsaukset 2026.

1.4.2 Hyvinvointi ja terveys

Kunnan perustehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta. Kunnan tulee myös nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, asettaa strategisessa suunnittelussa tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet sekä arvioida ja ottaa huomioon päätöksien vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvamista.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin joka vuosi. Kunnan tulee myös edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia ja hyvinvointialueita terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä tuottamalla tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä, terveyden edistämisen hyvistä käytännöistä, menetelmistä ja työvälineistä. THL ohjaa kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään muun muassa seuraavia kansallisia tietolähteitä: TEA viisari, SOTKANET ja kouluterveyskyselyt.

Terveyden edistämisellä tarkoitetaan yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen ja mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja voimavarojen suunnitelmallinen kohdentaminen terveyttä edistävällä tavalla.

Ristijärven kunta on nimennyt hyvinvointikoordinaattorin ja sivistyspäällikön vastuuhenkilöiksi hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön osalta. Heidän lisäksensä kunnan hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön työryhmässä kuullaan eri tahoja heitä koskevissa asioissa kuten esimerkiksi Kainuun hyvinvointialueen edustajia, vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston, varhaiskasvatuksen, sekä vanhempainyhdistyksen edustajia ja kunnan johtoryhmän jäseniä. Hyvinvointityöryhmä kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa. Sen tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi työryhmä vastaa hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointikertomuksen laadinnasta sekä sitä koskevasta seurannasta. Työryhmällä ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan se valmistelee ja koordinoi yhteistyötä sekä raportoi työstään kunnanhallitukselle. Hyvinvointikertomus on osa kunnan toimintakertomusta.

Ristijärven kunnan laaja hyvinvointisuunnitelma on valmistunut syksyllä 2026 ja se sisältää ehkäisevän päihdetyön suunnitelman, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ja suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi valtuustokaudelle 2025–2029. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt suunnitelman. Suunnitelma tarkastetaan ja päivitetään vuosittain. Vuoden 2023 alussa otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. Kyseessä on taloudellinen kannustin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja sen suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattoreiden perusteella. Tulosindikaattorit (6 kpl) kuvaavat muutosta eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Prosessi-indikaattorit (15 kpl) kuvaavat nykytilannetta eli kunnan toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Indikaattorien arvot pohjautuvat joka toinen vuosi toteutettavien kouluterveyskyselyn ja TEA-viisarin tiedonkeruiden tuloksiin. Valtionosuuksien ennakollisten laskentatietojen perusteella Ristijärvi tulee saamaan HYTE-lisäosaa vuodelle 2027 yhteensä 23 781 €.

Hyvinvointikoordinaattori ja sivistyspäällikkö ylläpitävät kunnan nettisivujen hyte-sivua ja kokoavat vuosittaisen sähköisen hyvinvointikertomuksen sekä valmistelevat pitkän aikavälin hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointikertomuksen tavoitteena on tuoda esille, miten kunnallisessa päätöksenteossa hyvinvointiin liittyvien indikaattorien tuloksista ilmenevä ihmisten hyvin- ja pahoinvointi huomioidaan kuntalaisten palveluissa. Painopistealueet tulevat kuntastrategiasta ja Kainuun hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmasta. Tavoitteena ja päämääränä on hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset. Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä. Työikäisille ja senioreille on tarjolla kansalaisopiston ja musiikkiopiston palveluita sekä yhdistysten ja seurojen omia aktiviteetteja. Myös Virtaalan palvelut ovat kuntalaisille tärkeitä hyvinvoinnin edistämisen kannalta.

Ristijärven kunnassa painopiste tulee olemaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin edistämisessä ja ehkäisevän päihdetyön tukemisessa. Ennaltaehkäisevällä työllä, niin kunnan päätöksenteossa kuin arjen toiminnoissa, kolmannen sektorin toiminnoissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa, saadaan helpommin hyviä tuloksia aikaan, kuin sairauden hoidolla ja kuntouttamisella. Ne ovat kalliita vaihtoehtoja sekä kunnalle että yksilölle.

Tulevana talousarviovuonna kunta jatkaa osallistavaa budjetointia. Kuntalaiset saavat ehdottaa tähän liittyviä ideoita, joista parhaat valitaan jatkokeskusteluun ja sitä kautta päätettäväksi sekä toteutettavaksi. Kunta käyttää omaa rahoitustaan, joka on tarkoitettu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen ja sitä kautta osallistavan budjetoinnin toteuttamiseen.

Kuntalaisten liikunnallisen elämäntavan ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseen pyritään yhteistyössä mm. kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan, järjestöjen ja seurojen toiminnoissa sekä tapahtumissa. Kunta luo sellaista yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, joissa kaikenikäisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille saadaan heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita.

Kunta toteuttaa ns. Harrastamisen Suomen mallia tarjotakseen monipuolisia harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille heti koulupäivän päätteeksi. Lisänä on OPH:n kerhorahalla toteutettua kerhotoimintaa ja yhdistysten sekä seurojen järjestämää kerhotoimintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että matalan kynnyksen digi-, harrastus- ja muita palveluja on saatavilla kaikille kuntalaisille. Kirjastolla on muun muassa lainattavia liikuntavälineitä kuntalaisille, ja ikäihmisille on tarjolla maksuton kuntosalin käyttö Virtaalassa. Terveellisten elintapojen ja ravitsemuksen edistämiseen keskitytään arjen työssä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, nuoriso- ja liikuntatoimessa sekä aikuisten vapaa-ajantoiminnoissa.

Kuntalaisille pyritään tarjoamaan riittävät matalan kynnyksen palvelut päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä helposti ja anonyymisti saavutettavat sosiaalitoimen palvelut Kainuun hyvinvointialueen palveluina. Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön koordinoinnista nimeämällä valtuustokaudeksi kunnan edustajan hyte-työryhmään. Kunnan hyte-työryhmän edustajat osallistuvat alueellisen hytetu- työryhmän ja ehkäisevään päihdetyön kokouksiin.

Liikunnallisuuteen ja terveellisiin elintapoihin pyritään kannustamaan kuntalaisia pitämällä kunnan liikuntaolosuhteet, salivuorot, lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet sekä -reitit helposti saavutettavissa ja hyväkuntoisina. Kuntalaisten hyvinvointia lisäävästä kulttuurielämästä huolehditaan talousarvion antamissa raameissa.

Päätetyt pitkän aikavälin toimenpiteet kunnassa ja seuranta:

1. Kunnan ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön työryhmä kokoontuu yhteen hyte-asioiden kehittämiseksi kunnassa. Vuosittain järjestetään kahdesta kolmeen kokoontumista, joissa käsitellään hyvinvointisuunnitelmaan ja raportointiin liittyviä asioita. Kunta osallistuu vuosittain Kainuun hyvinvointialueen järjestämään alueelliseen hytetu -työryhmän neuvottelutilaisuuteen.

2. Kunnan hyte- työryhmä laatii hyvinvointisuunnitelman ja seuraa sen toteutumista sekä laatii hyvinvointikertomuksen ja kehittää kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita indikaattoritietojen sekä hyte-kyselyjen pohjalta.
3. Laajan hyvinvointisuunnitelman painopistealueet ohjaavat hytetu-työtä kunnassa.
    a. Hyvinvoivat kuntalaiset (elintapaohjaus, ravitsemus, liikunta ja uni)
    b. Työ ja toimintakyvyn edistäminen
    c. Mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö
    d. Turvallinen arki ja ympäristö
    e. Osallisuuden, yhteisöllisyyden ja yhteistyön vahvistaminen, yksinäisyyden torjuminen
4. Kunta panostaa omien liikunta- ja kulttuuripalvelupaikkojen ylläpitoon ja kehittämiseen.
5. Kunta panostaa nuorison aktivointiin, nuorisotoiminnan kehittämiseen ja kerhotoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen.
6. Kunnan kaikki toimialat sitoutuvat kuulemaan omia asiakasryhmiään heitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa. Jokainen toimiala raportoi kuntalaisten osallistamisesta tilinpäätöskertomuksessa.

2 Kuntastrategia

Kuntastrategia päivitetään valtuustokausittain. Uusi kuntastrategia vuosille 2026-2030 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa syksyllä 2026.

Kuntastrategiassa määritellyt visio, arvot ja strategiset päämäärät toimivat kunnan johtamisen ja päätöksenteon perustana. Ristijärven kunnan visio on olla ”Paras asumisen, elämisen ja yrittämisen kunta keskellä Kainuuta”. Kunnan arvot ovat luonnonläheisyys, yhteisöllisyys, huolenpito, turvallisuus sekä rohkeus. Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle, elinvoimaohjelmalle sekä muille kunnan toimintaa ohjaaville suunnitelmille ja ohjeille.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa asetetaan vuosittain mitattavat tavoitteet palvelualoittain strategian toteuttamiseksi. Tavoitteiden toteutumista seurataan osana talouden seurantaa ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntastrategian päämäärät valtuustokaudelle ovat:

I. Elinvoima, veto- & pitovoima
II. Kestävyys – talous & resurssiviisaus
III. Hyvinvointia luonnosta, liikunnasta & kulttuurista
IV. Laadukkaat peruspalvelut vauvasta vaariin

Kuntastrategiassa on määritelty strategisia päämääriä syventävät strategiset tavoitteet ja niiden alle tavoitteita. Strategisia tavoitteita ovat esimerkiksi Parasta asumista & elämää, Energiankäytön tehostaminen & varmistaminen, Liikuntapalvelut ja Laadukas varhaiskasvatus. Parasta asumista & elämää alle on määritelty tavoitteeksi muun muassa uusien asukkaiden saaminen ja muuttovoitto >0, vapaa-ajan asukkaiden huomioonottaminen sekä asukasviihtyvyys ja turvallisuus. Elinvoiman osalta tavoitteita on tarkennettu elinvoimaohjelmassa.

Elinvoima, veto- & pitovoima	Kestävyys – talous & resurssiviisaus	Hyvinvointia luonnosta, liikunnasta & kulttuurista	Laadukkaat peruspalvelut vauvasta vaariin
Parasta asumista & elämää	Energiankäytön tehostaminen & varmistaminen	Liikuntapalvelupaikat	Laadukas varhaiskasvatus
Rajaton yritysyhteistyö	Rakentaminen & maankäyttö	Kulttuuripalvelupaikat	Laadukas opetus
Ennakoiva maanhankinta & -käyttö, kaavoitus	Kestävät tilaratkaisut & asuntotarjonta	Nuorisotoiminnan kehittäminen	Kirjastotoiminta
Kehittyvät yritykset & innovatiiviset hankkeet	Turvallisuuden säilyttäminen	Osallisuus, yhteisöllisyys	Kulttuuritoiminta
Menestystä ruokkiva & vastuullinen viestintä	Konserniyhteisöjen omistajaohjaus	Hyvinvointi, terveys & turvallisuus	Saavutettavuus
Toimitilat	Henkilöstö		
Kuntayhteistyö	Vastuullinen taloudenpito		
Työllisyys	Viestintä		
	Reitistöt & virkistys		

Kukin palvelualue määrittelee oman vastuu- ja tehtäväalueen konkreettiset toimenpiteet ja mittarit käyttötalousosiossa.

3 Ristijärven kunnan talous

3.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

3.1.1 Talousarvion rakenne

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella. Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Vuoden 2027 toimintasuunnitelmassa kuvataan koko kunnan tasolla millä keskeisillä toimenpiteillä ja tavoitteilla talousarviovuonna toteutetaan kuntastrategiassa asetettuja painopisteitä ja tavoitteita.

Taloussuunnitelmaosan kaksi jälkimmäistä vuotta (2028–2029) ovat ohjeellisena noudatettavia.

Hallintosäännön 55 §:n mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion käyttötalousosassa palvelualue- tai tehtäväaluekohtaiset sekä investointiosassa hankekohtaiset määrärahat, toimintatavoitteet ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy sitovuustason talousarvioon sisältyvänä määräyksenä. Kunnanhallitus hyväksyy erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Talousarviossa käytetään tilikartan mukaista palvelualuejakoa: kunnanhallitus, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut.

Palvelualueet ja kunnanhallitus vastaavat toimialueidensa määrärahojen käytöstä kokonaisuutena ja määrärahojen riittävyydestä sekä tulojen kertymisestä koko talousarviovuoden ajan. Investointien suunnittelusta ja rahoituksesta vastaavat ao. yksiköt yhdessä teknisten palveluiden kanssa. Investointien määrärahan sitovuustaso on hallintosäännön mukaisesti hankekohtainen. Elinkeinotoimen määrärahoista vastaa kunnanhallitus.

Talousarvioon tehtävistä sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toimintaa ja tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Kunnanhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston talousarviossa hyväksymiä periaatteita ja euromääräisiä rajoja. Kunnanhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle. Maksuvalmiuden turvaamiseksi käytetään kuntatodistusohjelman lyhytaikaista lainaa.

Käyttötalousosa sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Käyttötalousosassa palvelualueittain kuvataan tarkemmalla tasolla kunkin palvelualueen tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma talousarviovuodelle. Palvelualueiden euromääräisissä yhteenvetotaulukoissa määrärahat sisältävät sisäiset menot ja tulot.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja -menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja palvelualueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulorahoituksen riittävyyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti. Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan.

Rahoitusosassa esitetään tulorahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

3.1.2 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kunnanvaltuusto myöntää talousarvion määrärahat käyttötalouden osalta palvelualueittain. Palveluja vastuualuetta sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toimintakate, kuitenkin niin, että kunnanhallitus voi päättää palvelualueiden kesken toimintakatteen muutoksista.

Investointiosan määrärahat ovat sitovia hankekohtaisten nettomenojen osalta.

Hallintosäännön 62 §:n mukaisesti kunnanjohtaja päättää lainan tai muun rahoituksen ottamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita.

Kunnanhallituksen vastuualueella Kainuun liiton, ympäristöterveydenhuollon, rakennus- ja ympäristötarkastuksen, kaavoittajan sekä maaseutuhallinnon maksuosuudet ovat ohjeellisesti sitovia. Taloussuunnitelmavuosien 2028–2029 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia.

3.2 Ristijärven kunnan talous 2027–2029

Toimintatuotot sisältävät myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut tuotot. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 1 475 721 e, joista ulkoisia toimintatuottoja 760 888 e.

Omaisuutta realisoidaan välttämättömiin tarpeisiin. Talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina metsää myydään metsäsuunnitelman mukaisesti. Lisäksi sijoitusomaisuudesta käytetään tuottoa, mikäli se on taloudellisesti järkevää.

- Myyntituottoja kertyy kaukolämpölaskutuksesta, jota kunta ei itse tuota, vaan se laskutetaan asiakkaalta kunnan kautta.
- Maksutuottoihin kirjataan mm. maankäytön ja rakennusvalvonnan tuotot sekä aamu- ja iltapäiväkerhojen maksut.
- Tuet ja avustukset sisältävät mm. projektien ulkopuoliset rahoitukset.
- Muut toimintatuotot koostuvat kiinteistöjen vuokratuloista.
- Sisäisiä toimintatuottoja ovat kunnan omien kiinteistöjen kaukolämpö, vuokra sekä tukipalvelujen hallintokustannusten vyörytys (mm. talous, henkilöstöhallinto, it).

Toimintakulut vuodelle 2027 ovat yhteensä -5 873 552 e, joista ulkoisia toimintakuluja -5 158 719 e. Kainuun liiton maksuosuus on 47 376 e, ja Kainuun kuntien pl. Kajaani, yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannukset 2 736 e. Ympäristöterveydenhuollosta vastaa Sotkamon kunta ja sen kustannukset ovat arviolta 85 696 e, maataloushallinto ostetaan edellisten vuosien tapaan Puolangalta. Kuntayhteistyön muita maksuosuuksia ovat ympäristötarkastus (Suomussalmi), rakennustarkastus (Hyrynsalmi), kaavoitus (Sotkamo), kansalaisopisto (Sotkamo), kirjastopalvelut (Paltamo) ja työllisyyspalvelut (Kajaani, Paltamo ja Suomussalmi), jotka laskutetaan toteutuneen mukaan.

Henkilöstökulut

Henkilöstömenojen osuus ulkoisista toimintakuluista vuoden 2027 talousarviossa on 46 prosenttia. Kevan tasausmaksu on jaettu vastuu-/tehtäväalueille henkilöstömenojen suhteessa. Kevan arvion

mukaan tasausmaksu vuodelle 2027 on 34 051 euroa ja laskennallinen palkkaperusteinen eläkemaksu on Kevan syyskuussa ilmoittaman ennakon mukaan 24,40 % palkkasummasta (sisältää työntekijän eläkemaksun). Määrärahassa tulee huomioida mahdolliset eläköitymiset vuoden 2027 aikana, sillä ne eivät sisälly Kevan arvioon. Keva ilmoittaa tammikuussa 2027 ennakkolaskutuksen perusteena olevan kuntakohtaisen määrän. Henkilöstökulut kohdennetaan suoraan kustannuspaikalle.

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on henkilöstökulujen vakiinnuttaminen ja henkilöstöresurssien hyödyntäminen yli organisaatiorajojen ja jakaminen myös taloudellisesti avustettavien yhteisöjen osalta. Kevan ennusteen mukaan vuosina 2027–2029 henkilöstöstä eläköityy 7 henkilöä. Uusia rekrytointeja tehtäessä tehtävänkuvia on tarkasteltava siten, että ne parhaiten palvelevat koko kuntakonsernin tarpeita.

Kunta- ja hyvinvointialan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Vuonna 2027 palkankorotuksiin on varattu 5 % kasvu, joka sisältää 2026 yleiskorotuksen 2,27 %, paikallisen järjestelyerän 0,20 % ja kehittämisohjelmaerän 0,40 %. Lomaraha varataan vuodelle 2026 täysimääräisenä 6 % palkkasummasta.

Palvelujen ostot

Palvelujen ostoja ovat kuntayhteistyössä tuotettavien palvelujen lisäksi mm. it-palvelut, siivous-, kunnossapito- ja kuljetuskustannukset sekä ateriapalvelut. Palvelujen ostoja on myös työterveyshuolto sekä tahe-palvelut.

Avustukset sisältävät mm. lasten kotihoidontuen ja sen kuntalisän, vauvarahan ja tieavustukset sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden, maksetut ansiopäivärahat ja peruspäivärahat.

Vauvarahaa myönnetään edellisenä vuonna syntyneestä lapsesta 500 e/lapsi. Elinvoimapalvelujen avustukset maksetaan pääsääntöisesti Eino Eemeli Karppisen lahjoitusrahastoista silloin, kun ne koskevat kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä tukevia tapahtumia.

Toimintakate on -4 397 831 euroa.

Verotulot

Vuoden 2027 verotuloennusteet perustuvat Kuntaliiton yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Verohallinnon kanssa laatimiin ennusteisiin. Ristijärven kunnan tuloveroprosentti vuonna 2027 on 9,3 prosenttiyksikköä.

Verotuloja arvioidaan kokonaisuudessaan kertyvän yhteensä 3,472 me, josta tuloverojen osuuden arvioidaan olevan noin 1,976 me. Yhteisöveroja kertyy arviolta 0,569 me ja kiinteistöverotuottoja 0,927 me.

Kiinteistöverotulot on laskettu vuoden 2026 prosenttien mukaisesti:

Kiinteistöveroprosentti	**2027**
yleinen	1,10
vakituinen asuinrakennus	0,55
muu asuinrakennus	1,55
rakentamaton rakennuspaikka	ei määritelty
yleishyödyllinen yhteisö	0,00
voimalaitos	3,10
yleinen maapohja	1,30

TILIVUOSI	2024	2025	2026**	2027**	2028**	2029**
Verolaji						
Kunnallisvero	2 007	1 935	1 967	1 976	2 010	2 055
Muutos %	*2,7*	*-3,6*	*1,7*	*0,4*	*1,7*	*2,2*
Yhteisövero	345	382	508	569	594	618
Muutos %	*-18,5*	*10,9*	*32,8*	*12,1*	*4,4*	*4,1*
Kiinteistövero	914	914	905	927	927	927
Muutos %	*1,8*	*0,0*	*-0,9*	*2,4*	*0,0*	*0,0*
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	**3 265**	**3 231**	**3 381**	**3 472**	**3 531**	**3 600**
Muutos %	*-0,3*	*-1,0*	*4,6*	*2,7*	*1,7*	*2,0*

Efektiivinen veroaste kuvaa verovähennysten osuutta verotettavista tuloista eli kunnan saamaa todellista verotuottoa. Efektiviinen veroaste vuonna 2026 on 6,60.

Valtionosuudet ovat merkittävä osa kunnan tulorahoituksesta ja niiden aleneminen vaikuttaa suoraan kunnan rahoitusasemaan ja tulokseen.

Kuntaliiton laskelman mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2026 arvioidaan olevan 949 054 euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa on huomioitu valmistavan opetuksen oppilaiden muutos vuoteen 2026 verrattuna.

Valtionosuus	TP 2025	TA 2026	muutos TA	E 2027
Peruspalvelujen valtionosuus	392 443	455 612	466 219	454 263
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-200 264	-197 982	-65 139	-128 475
Verotulojen tasaus	470 743	474 927	473 419	457 528
Verotulomenetysten kompensaatio	216 304	216 497	217 602	233 354
Valtionosuudet yhteensä	**818 286**	**949 054**	**1 092 102**	**1 016 670**

Rahoitustuotot ja kulut

Rahalaitoksilta otettujen pitkäaikaisten lainojen määrä vuoden 2026 lopussa on 720 000 euroa. Lyhytaikaista lainaa rahoituslaitoksilta on lisäksi 1 150 000 euroa.

Rahoituksen turvaamiseksi Ristijärven kunnalla on Kuntarahoituksen 2,5 milj. euron kuntatodistusohjelma. Mahdolliset investoinnit talousarviovuonna tai suunnitelmavuosina rahoitetaan avustusten lisäksi lainarahalla.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka kunnalle jää juoksevien menojen maksamisen jälkeen jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Ristijärvellä tulorahoitus ei kata poistoja.

Talousarviovuoden vuosikate on 36 219 euroa.

Tilikauden alijäämä

Kunnan taloudellinen tilanne on talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina alijäämäinen. Noin neljän ja puolen miljoonan verotulot ja valtionosuudet ei paljon anna liikkumavaraa ja onkin tärkeää, että kaikki palvelu- ja vastuualueet seuraavat säännöllisesti talousarvion suhdetta toteutuneisiin kustannuksiin.

Tilikauden alijäämä katetaan edellisten vuosien tilikausien ylijäämästä. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027, joka sellaisenaan ei toteudu. Sopeuttamiskeinoja on etsittävä niin päivittäisessä työskentelyssä kuin vuosittainkin arvioimalla palvelutarjontaa ja lisäämällä kuntayhteistyötä. Sopeuttamistoimia tarkastellaan vuosittain sekä talousarvion laadinnan että tilinpäätöksen yhteydessä.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vain kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää, ei konsernitaseeseen kertynyttä alijäämää. Ristijärven kunnalla ei ole kattamatonta alijäämää.

Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä kattamiskautena katetaan. Talouden tasapainottamisen tai alijäämän kattamisen keinojen tulee olla ensisijaisesti reaalitalouden keinoja eli tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä.

Lainat

Kuntatodistusohjelman mukainen lyhytaikaisen lainan nostovaltuus on 2 500 000 euroa, josta vuoden alussa on käytetty 1 150 000 euroa. Mikäli kassatilanne ja investointien rahoitus sallii, lyhennetään lyhytaikaista kassalainaa.

3.3 Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet

Kunnan talous on ylijäämäinen tai vahvistuva, kun vuosikate kattaa sekä pitkäaikaisten lainojen lyhennykset sekä korvausinvestoinnit. Kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Tasapainoisessa taloudessa tulorahoitus riittää paitsi toimintamenoihin myös pitämään palvelujen tuotantovälineet, kuten rakennukset ja verkostot, toimintakunnossa ilman lainanottoa tai omaisuuden myyntiä.

Kunnan talous on heikkenevä, kun vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos negatiivinen. Kunnan talouden tila on heikko, kun vuosikate on negatiivinen. Ristijärven kunnan vuosikate ja tilikauden tulos olivat positiivisia vuoden 2026 tilinpäätöksessä. Vuoden 2027 ennuste vuosikatteen osalta on positiivinen, mutta tulos negatiivinen. Taseessa oli vuoden 2025 tilinpäätöksessä kertynyttä ylijäämää vielä 1,891 me.

Viimeisenä keinona talouden tasapainottamiseksi varaudutaan myymään omaisuutta. Omaisuuden myynti ei ole kuitenkaan ratkaisu, sillä se siirtää alijäämää ainoastaan jonkun aikaa eteenpäin. Kunnan talous tulee saattaa tasapainoon ensisijaisesti tuloja lisäämällä ja menoja vähentämällä ilman, että omaisuutta realisoidaan. Talouden kehityksen suunnan kääntäminen edellyttää kriittistä menojen tarkastelua ja tiukkaa talouden pitoa, muutoksia toimintatavoissa ja rakenteissa. Palvelut on tuotettava kustannustehokkaasti, hyödyntäen laajasti kuntayhteistyötä ja minimoitava kustannuksia. Edelleen isoja kustannuseriä aiheuttaa digitalisaatiovaatimukset hallinnossa ja palvelujen tuottamisessa.

Talouden tilan tarkastelua ei saa rajata pelkästään peruskuntaan, vaan kuntalain mukaan talouden tilaa tulee tarkastella koko kuntakonsernin osalta. Kuntakonsernia ohjataan omistajaohjauksella,

jonka periaatteita tarkastellaan joka vuosi strategia- ja talousarvion valmistelun yhteydessä. Konsernin velkaantumiseen tulee suhtautua kriittisesti, kuten kunnan omiin investointeihinkin.

Kunta tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkii ne sopimukseen perustuen muilta palveluntuottajilta. Siksi palvelujen tuottamistapoja vertailtaessa tueksi tulee laatia riittävän monesta näkökulmasta tehty ennakkovaikutusten arviointi. Yhä useammin kunnan palvelut hoidetaan sopimusperusteisesti, mikä edellyttää niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin perehtymistä sopimusjuridiikkaan, kilpailutukseen, sopimusten seurantaan ja valvontaan sekä hankintojen suunnitteluun. Sopimuksia seurataan asianhallintajärjestelmässä ja kunnanhallitus tekee sopimuskatselmuksen vuosittain.

Henkilöstön luonnollisen poistuman yhteydessä tulee aina selvittää, onko tehtävä mahdollista hoitaa kuntien välisellä yhteistyöllä tai muulla ostopalvelulla vai palkataanko tilalle uusi henkilö mahdollisesti uudella tehtävänkuvalla. Muutoksia tarvitaan niin toimintatapoihin kuin rakenteisiinkin, jotta talous saadaan pidettyä vakaalla pohjalla ja kunnalla on mahdollisuudet säilyä itsenäisenä kuntana ilman kriisikuntamenettelyä. Jotta tämä tavoite pystytään toteuttamaan, on uskallettava tehdä rohkeita ja vaikeitakin päätöksiä. Edelleenkään ei voi nojata menneeseen, vaan on tehtävä entistä kriittisempiä kauaskantoisia ratkaisuja, joilla kunnan talous saadaan pidettyä tasapainossa.

Talousarvio vuodelle 2027 on alijäämäinen, kuten suunnitelmavuodetkin. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027 (kv 9.10. § 22) ja sillä tavoitellaan n. 0,8 me pysyviä säästöjä. Myös kuntien talouden rakenteet muuttuvat nopeasti maailmantalouden ja Orpon hallituksen päätösten seurauksena, joten on entistä tärkeämpää tehdä kyetä tekemään ketteriä kunnan palvelurakennetta tukevia päätöksiä.

3.4 Tuloslaskelma

Ulkoinen tuloslaskelma	TP	TA	TA	TS	TS
	2025	2026	2027	2028	2029
TOIMINTATUOTOT	995 531	814 365	760 888	593 712	597 712
Myyntituotot	620 850	501 592	433 627	381 627	385 627
Maksutuotot	29 941	23 823	22 750	22 750	22 750
Tuet ja avustukset	112 022	58 685	108 466	9 000	9 000
Muut toimintatuotot	232 717	230 265	196 045	180 335	180 335
TOIMINTAKULUT	-4 629 446	-5 113 268	-5 158 719	-5 039 491	-5 043 029
Henkilöstökulut	-2 087 696	-2 269 006	-2 375 972	-2 333 430	-2 337 998
Palkat ja palkkiot	-1 691 161	-1 796 987	-1 937 053	-1 901 833	-1 906 216
Henkilösivukulut	-396 535	-472 019	-438 919	-431 597	-431 782
Palvelujen ostot	-1 593 760	-1 788 522	-1 753 117	-1 699 011	-1 697 761
Asiakaspalvelujen ostot	-27 627	-17 534	-32 172	-32 172	-32 172
Muiden palvelujen ostot	-1 566 134	-1 770 988	-1 720 945	-1 666 839	-1 665 589
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-601 624	-665 875	-641 860	-623 440	-623 660
Avustukset	-199 694	-231 900	-229 300	-229 300	-229 300
Avustukset kotitalouksille	-44 757	-73 000	-72 000	-72 000	-72 000
Avustukset yhteisöille	-52 417	-43 000	-157 262	-32 000	-32 000
Muut toimintakulut	-146 671	-157 965	-158 470	-154 310	-154 310
Vuokrakulut	-138 078	-147 965	-147 190	-147 190	-147 190
Muut kulut	-8 593	-10 000	-11 280	-7 120	-7 120
TOIMINTAKATE	**-3 633 915**	**-4 298 903**	**-4 397 831**	**-4 445 779**	**-4 445 317**
Verotulot	3 230 874	3 391 000	3 472 000	3 531 000	3 600 000
Kunnan tulovero	1 934 599	2 002 000	1 976 000	2 010 000	2 055 000
Kiinteistövero	913 835	930 000	927 000	927 000	927 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	382 440	459 000	569 000	594 000	618 000
Valtionosuudet	879 226	949 054	1 016 670	1 016 670	1 016 670
Kunnan peruspalvelujen valtion-osuus	863 186	930 539	911 791	911 791	911 791
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoi-tuslain mukaiset valtionosuudet	-200 264	-197 982	-128 475	-128 475	-128 475
Verotulojen menetysten korvaus	216 304	216 497	233 354	233 354	233 354
Rahoitustuotot ja -kulut	-66 127	-45 230	-54 620	-54 720	-54 820
Korkotuotot	1 772	1 670	1 600	1 500	1 400
Muut rahoitustuotot	10 326	7 100	4 180	4 180	4 180
Korkokulut	-44 237	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Muut rahoituskulut	-33 988	-4 000	-10 400	-10 400	-10 400
VUOSIKATE	**410 058**	**-4 079**	**36 219**	**47 171**	**116 533**
Poistot ja arvonalentumiset	-275 608	-239 822	-215 938	-204 082	-193 374
Suunnitelman mukaiset poistot	-275 608	-239 822	-215 938	-204 082	-193 374
Tilinpäätössiirrot	14 321	14 321	14 321	14 321	14 321
Poistoeron muutos / Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	14 321	14 321	14 321	14 321	14 321
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**148 771**	**-229 580**	**-165 398**	**-142 590**	**-62 520**

3.5 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	TOT 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Vuosikate	410 058	-4 079	36 219	47 171	116 533
Satunnaiset erät					
Tilikauden verot					
Tulorahoituksen korjauserät	25 224	0	0	0	0
TOIMINNAN RAHAVIRTA	**435 282**	**-4 079**	**36 219**	**47 171**	**116 533**
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-62 163	-239 000	-202 604	-20 000	-20 000
Rah.osuudet inv. menoihin	50 000	50 000	59 698	0	0
Pys.vast.hyöd.luovutustulot		12 500	12 500	12 500	12 500
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	**-12 163**	**-176 500**	**-130 406**	**-7 500**	**-7 500**
Toiminnan ja invest. rahavirta	**423 119**	**-180 579**	**-94 187**	**39 671**	**109 033**
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaam.lisäykset					
Antolainasaam.vähennykset	42 700	19 600	19 600	19 600	19 600
Antolainauksen muutokset	**42 700**	**19 600**	**19 600**	**19 600**	**19 600**
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik.lainojen lisäys					
Pitkäaik.lainojen vähennys	-300 000	-160 000	-120 000	-80 000	-80 000
Lyhytaik.lainojen muutos	-210 000	0	-200 000	0	0
Lainakannan muutokset	**-510 000**	**-160 000**	**-320 000**	**-80 000**	**-80 000**
Oman pääoman muutokset					
Muutokset vähemm.osuudessa					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant.var.ja po:n muut	22 064	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Saamisten muutos	49 319	21 905			
Korottomien velkojen muutos	26 576				
Muut maksuvalmiuden muutokset	**97 959**	**13 905**			
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-369 341	-126 495	-308 400	-68 400	-68 400
RAHAVAROJEN MUUTOS	**53 778**	**-307 074**	**-402 587**	**-28 729**	**40 633**

Antolainauksen muutokset: sisältää Ristijärven Vuokratalot Oy:n vuosittaiset lainanlyhennykset.

Lainakannan muutokset:

- Pitkäaikaisten lainojen vähennykset ovat Kuntarahoitus Oyj:n lainojen lyhennyksiä.

Muut maksuvalmiuden muutokset:

- Toimeksiant.var.ja po:n muut: Kunta on myöntänyt vuosittain avustuksen E.E.Karppisen rahastosta Ristijärvi Soi -tapahtumaan.

- Saamisten muutos: Kunnan aiemmin myöntämiä Siltarahoituksia on vielä saamatta 21 905 e. Aiempien rahoituspäätösten rahoitukset palautuvat kunnalle vuonna 2026. Uusia rahoituspäätöksiä ei ole tätä kirjoitettaessa tiedossa.

3.6 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa (kv 14.12.2022, § 32) määritellään mm. sisäisen valvonnan vastuutahot ja toimintaohjeet riskien välttämiseksi. Palvelu- ja vastuualueet huomioivat ohjeessa esitetyt määräykset talousarviovalmistelussa ja esittävät suunnitelmat omissa tekstiosioissaan.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä
- omaisuus ja voimavarat turvataan

Ristijärven kuntakonsernin riskit jaetaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset sekä omaisuusriskit.

1. **Strategiset riskit** liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin sekä toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Kunnan toimintaan oleellisesti liittyviä strategisia riskejä ovat vähenevä ja ikääntyvä väestö sekä työttömyys ja työpaikkaomavaraisuus, mikä näkyy investoinneissa, rakentamisessa sekä väestön hyvinvoinnissa.

   Väestön väheneminen on vääjäämätöntä. Työikäisen väestön ja lapsiperheiden saaminen pysyvästi asumaan kuntaan varmistaisi palveluiden saatavuuden, lisäisi verotuloja, mutta lisäisi myös valtionosuuksia. Etätyön vakiintuminen ja monipaikkainen työntekeminen vahvistaa ja monipuolistaa kunnan palvelurakennetta

2. **Taloudelliset** riskit liittyvät talouden yleisiin riskeihin ja haasteisiin kuten valtionosuuksien leikkauksiin ja verotulojen heikkenemiseen. Tulorahoitus, verotulot ja valtionosuudet, joiden muutokset vaikuttavat vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen, eivät riitä kattamaan kokonaan poistoja ja lainanlyhennyksiä, mikäli erityisesti lainsäädännöllä rahoitusta kavennetaan. Maksuvalmiuden turvaamiseksi nostetaan tarvittaessa Kuntarahoitus Oyj:n kuntatodistusohjelman kassalainaa.

   Kunta-alan palkat nousevat yhteensä 9,17 prosenttia vuosina 2025–2028. Korotukset koostuvat 7,37 prosentin yleiskorotuksista sopimuskauden aikana sekä 1,8 prosentin lisäkorotuksista palkkaohjelmasta, joka on voimassa vuodet 2026–2028. Kunta-alan sopimusratkaisu lisää henkilöstökuluja n. 150 te verrattuna vuoteen 2024. Mikäli resursseja joudutaan lisäämään esim. lainsäädännöstä aiheutuvista muutoksista tai panostamalla työttömien työllistämiseen, vaikuttaa se suoraan palkkakustannuksiin.

   Taloudellisina riskeinä on erityisesti lämpölaskuista kertyneet saatavat. Saatavia on tilintarkastajan suosituksesta alaskirjattu vuosittain. Hyvinvointialueella on toistaiseksi vuokrakohteita Ristijärvellä, eikä suunnitelmissa ole tietojen mukaan enää vähenemistä.

3. **Toiminnallisilla riskeillä** tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Keskeisimmät riskit ovat tunnistettavissa henkilöstöresurssien riittävyydessä ja henkilöstön jaksamisessa.

Riskienhallinnassa keskeistä on varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Valmius- ja varautumissuunnitelmia päivitetään tarvittaessa ja osallistutaan valtakunnallisiin harjoituksiin. Tietojärjestelmien toimintaan liittyvät häiriöt, sekä tietoturvallisuuteen ja tietosuojaan kohdistuvat riskit ja niiden vaikutukset on huomioitava entistä tarkemmin päivittäisessä työssä.

4. **Omaisuusriskejä** ovat kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä ja kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskien hallinta perustuu ajan tasalla oleviin vakuutuksiin.

   Ristijärven kunta on varautunut riskeihin vakuutuksilla, jotka kattavat kunnan omaisuuteen kohdistuvat vahingot, kunnan toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvat vahingot sekä kunnan omalle henkilöstölle työtehtävien suorittamisessa aiheutuvat vahingot. Vakuutusten ajanmukaisuus ja kattavuus tarkastetaan säännöllisesti.

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja hyväksyy tehtävää varten ohjeet ja menettelytavat. Kunnanhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden yhteydessä suunnitelman toiminnan arvioinnista, valvomisesta ja tarkastuksesta. Kunnanhallitus käsittelee palvelu- ja vastuualueiden tarkastusraportit vuosittain sopimuskatselmuksen yhteydessä.

Riskit esitetään ja vaikutukset arvioidaan osana talousarvion laadintaa palvelu- ja tehtäväalueittain. Palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat oman toimialueensa toteutumista sekä arvioivat riskienhallinnan tasoa ja riittävyyttä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen ja vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä.

4 Henkilöstö

Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön kokonaismäärä tarkasteluajankohtana 31.12.2025 oli 37,6 henkilötyövuotta (41 henkilöä).

palvelualue	TP 2025	TA 2026	TA 2027
hallinto ja elinvoimapalvelut	4,7	5	5,3
sivistyspalvelut	28,8	30,1	30,1
tekniset palvelut	4,1	4,4	3,7
yhteensä	37,6	39,5	39,1

Henkilöstöresurssit ja työhyvinvointi

Henkilöstön määrää ja osaamisen tarvetta ennakoidaan henkilöstösuunnittelulla, joka pohjautuu palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen tarvittavaan henkilöstömäärään. Henkilöstösuunnittelu tukee henkilöstöä muutoksessa, työssä jaksamisessa ja henkilökohtaisissa tehtäväjärjestelyissä. Pienen organisaation haasteena on korvaavien työtehtävien järjestäminen työssä jatkamisen tukemiseksi työkyvyn heikentyessä.

Kunnan henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet kartoitetaan vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa, joiden pohjalta tehdään koko henkilöstöä koskeva koulutussuunnitelma. Oma-aloitteista työhön liittyvää koulutusta toteutetaan Eduhouse -itseopiskelualustalla. Pääsääntöisesti kouluttaudutaan järjestelmä- ja palvelutoimittajien sekä Kuntaliiton järjestämissä ilmaisissa koulutuksissa.

Kevan työhyvinvointikysely toteutetaan joka vuosi. Lisäksi käytössä on Kevan Pulssi-kysely. Kajaanin ammattikorkeakoulun opiskelija on tehnyt opinnäytetyön Ristijärven kunnan työsuojelun toimintaohjelmasta. Opinnäytetyöhön liittyvän haastattelututkimuksen tulosten ja kehittämisehdotusten sekä syksyn 2026 vuoden työhyvinvointikyselyn pohjalta tehdään toimenpidesuunnitelma työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen tukemiseksi heti alkuvuodesta 2027.

Henkilöstöllä on käytettävissä liikuntaseteli, jota voi käyttää Virtaalan palveluihin. Vaihtoehtoisesti voi valita ePassin (100 e/työntekijä), jota voi käyttää liikuntapalvelujen lisäksi myös kulttuuriin. Henkilöstöllä on ns. kunnan kulttuuriseteli, joka mahdollistaa osallistumisen yhteen Ristijärvi Soi -tapahtuman maksulliseen tilaisuuteen.

Kaksi kertaa vuodessa henkilöstöryhmät voivat järjestetään tyhy-iltapäivän parhaiten työhön sovitettavana ajankohtana. Henkilöstöinfoja pidetään tarvittaessa ja henkilöstön intranet-sivuilla on koko henkilöstöä koskevat tiedotteet, ohjeet ja suunnitelmat. Etätyömahdollisuudella tuetaan henkilöstön työssäjaksamista ja työhyvinvointia sekä mahdollistetaan työn ja perhe-elämän joustavampi yhteensovittaminen. Etätyömahdollisuus parantaa myös työnantajaimagoa ja helpottaa asiantuntijoiden rekrytointia.

Kunta-alan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Kunta-alan sopimuksia ovat:

- Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES
- Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES
- Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS

Henkilöstösuunnitelma 2027–2029

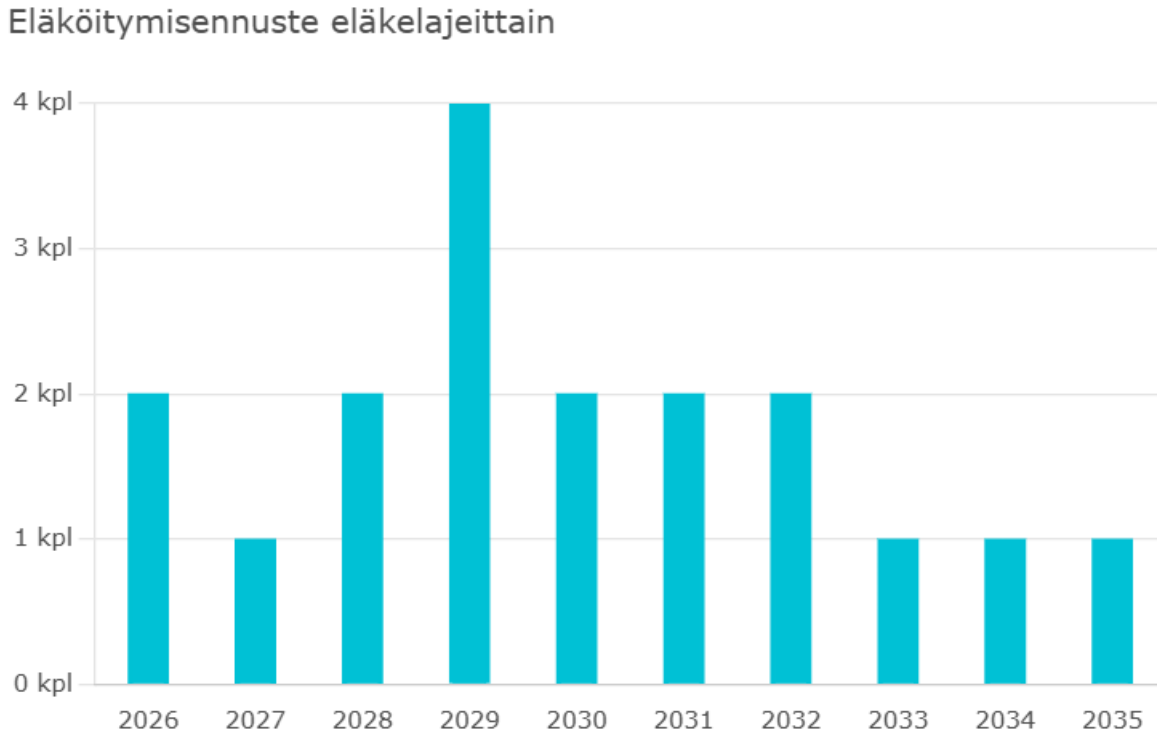
Palvelu-/vastuualue	virka/ työ	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028	TS 2029
Kunnanhallitus						
kunnanjohtaja	v	1	1	1	1	1
talousasiantuntija	t	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Elinvoimapalvelut						
elinvoimapäällikkö	t	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Hallintopalvelut						
hallintopäällikkö	v	1	1	1	1	1
tiedonhallintasihteeri	v	0,3	1	1	1	1
palvelusihteeri	t	1	0,6	0,6	0,6	0,6
talousasiantuntija	t	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6
Kunnanhallitus yhteensä		4,7	5	5,3	5,3	5,3
Sivistyspalvelut, hallinto						
rehtori-sivistystoimen johtaja	v	1	1	1	1	1
koulusihteeri	t	0,2	0,7	0,6	0,6	0,6
talousasiantuntija	t	0,4	0,1	-	-	-
Sivistyspalvelut, hallinto yhteensä		1,6	1,8	1,6	1,6	1,6
Varhaiskasvatus						
varhaiskasvatusvastaava	v	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja/varajohtaja	v	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	v	0	0,1	0,2	0,2	0,2
lastenhoitaja	t	5	5	4,5	5	5
päiväkotiapulainen	t	1	1	1	1	1
määräaikaiset lastenhoitajat	t	1	1	0,3	0	0
iltapäiväkerhon ohjaajat	t	0,4	0,4	0,7	0,7	0,7
Varhaiskasvatus yhteensä		9,4	9,5	8,7	8,9	8,9
Vapaa-aika						
kirjastovirkailija				1	1	1
kulttuurivastaava				0,2	0,3	0,3
hyvinvointikoordinaattori	t	1	1	1	1	1
koulunuorisotyöntekijä		0,5	0,4	1		
nuorisotyöntekijä			0,1	0,2	0,2	0,2
Vapaa-aika yhteensä		2,5	1,7	3,4	2,5	2,5
Esi- ja perusopetus						
Opetushenkilöstö						
luokanopettajat	v	4	4	3,5	3,5	3,5
lehtorit	v	3	3	3,4	3,4	3,4
resurssiopettajat	v	1	1	1	1	1
tuntiopettajat (sivutoiminen)	v	1	0,2	0,2	0,2	0,2
erityisopettaja	v	1	1	1,4	1,4	1,4
erityisluokanopettaja	v	1	1	1	1	1
esiluokanopettaja	v	1	1	1	1	1
esiluokanopettaja, erityisopetus				0,1	0,1	0,1
hanketyöntekijä	t	0	1	0,6	0	0
Avustava henkilöstö (koulunkäynninohjaajat)						
erityisopetuksen koulunkäynninohjaaja	t	1	1,7	2,2	2,2	2,2
esiopetuksen lastenhoitaja, erityisopetus	t	0,3	0,5	0,2	0,2	0,2
vaikeimmin kehitysvammaisen ohjaaja	t	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

koulunkäynninohjaaja	t	0,8	1,1	1,3	1,3	1,3
Perusopetus yhteensä		14,8	16,2	16,4	16	16
Sivistyspalvelut yhteensä		28,8	29,7	30,1	29	29
Tekniset palvelut						
tekninen päällikkö	v	1	1	1	1	1
kiinteistön huoltomies	t	1	1	1	1	1
kiinteistöhuoltaja	t	1	1	1	1	1
määräaik. kiinteistönhoito- ympäristö-työnt.	t	0,3	0	0	0	0
palvelusihteeri	t	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
talousasiantuntija	t		0,2	-	-	-
elinvoimapäällikkö	t	0,4	-	0,3	0,3	0,3
Tekniset palvelut yhteensä		4,1	4,0	3,7	3,7	3,7
Yhteensä		**37,6**	**37,8**	**37,9**	**38**	**38**

Eläköitymisennuste vuosina 2027–2029

Henkilöstöä eläköityy Kevan arvion mukaan 7 henkilöä vuosien 2027–2029 aikana. Uusien rekrytointien kohdalla tehtäväkuvat tulee tarkistaa ja tarvittaessa päivittää vastaamaan työtehtäviä ja käytännön tarpeita. Henkilöstöpalveluista vastaa hallintopäällikkö yhdessä kunnanjohtajan kanssa.

Eläköityvien määrää kuvaava taulukko ei sisällä varhennetulle varhaiseläkkeelle eikä työkyvyttömyyseläkkeelle jääviä. Työntekijä voi itse päättää eläkkeelle jäämisestä ennen kuin täyttää 68 vuotta.

5 Käyttötalous

5.1 Keskusvaalilautakunta

Vaalit	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	1 400	0	2 000	0	4
Henkilöstökulut	- 6 857	0	-4 204	0	-4
Palvelujen ostot	-1 264	0	-650	0	0
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-287	0	-150	0	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-7 007	0	-3 004	0	-1
TOIMINTAKATE	-7 007	0	**-3 004**	0	-1

Eduskuntavaalit toimitetaan huhtikuussa 2027. Vuonna 2028 ei ole vaaleja, mutta vuonna 2029 toimitetaan sekä kunta- ja maakuntavaalit että europarlamenttivaalit. Edellisten vuosien toteuma ei ole vertailukelpoinen talousarviovuosien kanssa, koska esim. korvaus on erilainen riippuen siitä, mikä vaali toimitetaan.

5.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset kunnan ja kuntakonsernin tavoitteet toteutuneet onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi lautakunta valvoo Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
Henkilöstökulut	-4 697	-3 361	-3 412	-3	-3
Palvelujen ostot	-11 567	-12 820	-14 600	-15	-15
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-104	-150	-150	0	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-16 368	-16 331	-18 162	-18	-18
TOIMINTAKATE	-16 368	-16 331	**-18 162**	-19	-19

Tilintarkastusyhteisönä tilivuosina 2026–2028 toimii BDO Audiator Oy Ab ja vastuullisena tilintarkastajana KHT, JHT Tiina Mikkonen-Brännkärr.

Tarkastuslautakunnalla on käytössä sähköinen kokouspalvelu, jonka hinta on 1440 e/v.

5.3 Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto käyttää kunnan ylintä poliittista toimivaltaa. Valtuusto määrittelee valtuustokausittain strategiset päämäärät ja päättää resursseista tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtuustossa on 15 valtuutettua.

Kunnanvaltuusto	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
Henkilöstökulut	-14 461	-12 302	-13 687	-14	-14
Palvelujen ostot	-11 694	-8 000	-4 940	-5	-5
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-175	0	0	0	0
Muut kulut	-251	-200	-300	0	0
TOIMINTAKULUT	-26 580	-20 502	-18 927	-19	-19
TOIMINTAKATE	-26 580	-20 502	**-18 927**	-19	-19

5.4 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen palvelualue sisältää maakunnallisen yhteistoiminnan, hallintopalvelut, maankäytön ja strategiaprosessit, elinkeinopalvelut, työllisyyspalvelut ja asiointiliikenteen.

Kunnanhallituksen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä vastata sille lainsäädännössä määrätyistä tehtävistä. Ristijärven kunnanhallitus toimii myös

- maapolitiikan ja kaavoituksen ohjauksesta ja toteutuksesta vastaavana toimielimenä
- väestönsuojeluviranomaisena
- lasten varhaiskasvatuksesta vastaavana viranomaisena
- joukkoliikennelain mukaisena joukkoliikenneviranomaisena
- asuntoasioista vastaavana viranomaisena
- ehkäisevästä päihdetyöstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä

Kunnanhallitus yhteensä	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	18 832	5 910	278 468	234	234
Henkilöstökulut	-347 361	-391 756	-398 995	-403	-403
Palvelujen ostot	-560 746	-658 732	-669 865	-631	-634
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-5 312	-4 825	-5 900	-6	-6
Avustukset	-150 967	-154 600	-153 000	-153	-153
Muut toimintakulut	-24 368	-34 010	-151 175	-147	-147
TOIMINTAKULUT	-1 088 754	-1 243 923	-1 378 935	-1 340	-1 343
TOIMINTAKATE	-1 069 922	-1 238 013	**-1 100 467**	-1106	-1108

Vastuualue **Kunnanhallitus ja maakunta-asiat**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Kunnanhallitus	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	200	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-164 049	-146 777	-150 533	-149	-149
Palvelujen ostot	-74 801	-85 908	-81 585	-79	-79
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 008	-1 200	-500	-1	-1
Avustukset	-10 319	-3 000	-3000	-3	-3
Muut toimintakulut	-4 758	-4 200	-43 507	-44	-44
TOIMINTAKULUT	-255 937	-241 085	-279 125	-278	-278

TOIMINTAKATE	-255 737	-241 085	**-281 625**	-278	-278

Palvelujen ostot sisältää mm. kunnanhallituksen sähköisen kokouspalvelun ja Monetran ja BDO:n asiantuntijapalvelut sekä eläkeläisten kuntosalin. Kunnan 160-vuotis juhlan kustannukset (9 000 e) on kirjattu kunnanhallituksen menoksi.

Vanhus- ja vammaisneuvoston esittelijänä ja sihteerinä toimii vapaa-aikaohjaaja. Neuvoston kustannukset sisältyvät kunnanhallituksen toimintakuluihin (1 050 e).

Kunnanhallituksen vuosittain myöntämät de minimis -tuet kirjataan kunnanhallituksen kuluiksi.

Asiointiliikennettä järjestetään kaikilta sivukyliltä Kirkonkylään pääsääntöisesti yhtenä päivänä viikossa. Liikenne toteutetaan kutsutaksiperiaatteella, jossa asiakas ilmoittautuu kuljetukseen liikennöitsijälle edellisenä päivänä.

Palvelujen ostot sisältävät kunnan sisäisen asiointiliikenteen. Asiakkaalta peritään linja-autotaksan mukainen maksu, joka vähennetään kunnan maksuosuudesta.

Asiointiliikenteen omavastuuosuuden korotus kuuluu talouden sopeuttamistoimiin, mutta sitä ei ole toteutettu vielä vuonna 2025. Asiointiliikenteen kustannukset ovat n. 8000 e/v, 6,96 e/as.

Vastuualue **Maakunnallinen yhteistoiminta**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Maakunnallinen yhteistoiminta	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
Palvelujen ostot	-125 671	-130 424	133 072	135	137
TOIMINTAKULUT	-125 671	-130 424	133 072	135	137
TOIMINTAKATE	-125 671	-130 424	**133 072**	135	137

Maakunnallinen yhteistoiminta sisältää ympäristöterveydenhuollon maksuosuuden (85 696 e) sekä Kainuun liiton maksuosuuden (47 376 e). Osuus Kainuun kuntien yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannuksista kirjataan it-vyörytysmenoihin.

Vastuualue **Hallintopalvelut**
Vastuuhenkilö Hallintopäällikkö

Perustehtävä	Hallintopalvelut tuottaa keskitetysti kuntaorganisaation tarvitsemat hallinnon tukipalvelut siltä osin kuin ne tuotetaan itse. Monetra Oy tuottaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut. Perustietotekniikka palvelut tuottaa Lounea ja tulostuspalvelut Canon. Palvelusihteerin työajasta 40 % kohdennetaan teknisiin palveluihin. Konsernihallinnon kustannukset talousasiantuntijan palkasta on kirjattu kunnanhallituksen palkkoihin. Hallintopalveluissa työskentelee lisäksi tiedonhallintasihteeri. Hallintopalveluiden palvelualueeseen kuuluu yleishallinnon lisäksi talous- ja henkilöstöhallinto (ml. työterveyshuolto), tietohallinto sekä kokous- ja asiakirjahallinto, asiointipalvelu ja sisäinen viestintä. Hallintopalvelut vastaa myös vaalien järjestämisestä.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Lainsäädännön muutoksista tulevat velvoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat pienelle kunnalle haasteellisia erityisesti digita-

	lisaation osalta. Ulkopuolisilta palveluntoimittajilta ostetaan asiantuntijapalveluita, sillä osaamista ja henkilöresursseja ei itsellä ole. Tästä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, jotka eivät ole suhteessa kunnan kokoon. Vuonna 2026 kilpailutetaan työterveyshuolto ja valmistellaan talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden kilpailuttamista.	
Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen	Tieto- sekä talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset vyörytetään palvelu- ja vastuualueille kuukausittain henkilöstön ja tietokoneiden määrän suhteessa. Tietohallinnon kustannuksia ovat mm. vuosittaiset ohjelmistojen lisenssimaksut (O365, Arter, Dynasty), laitehallinta ym. it-palvelut (Lounea) ja asiantuntijapalvelut (mm. Innofactor, WellBit). Kilpailutukset tehdään pääsääntöisesti yhdessä Kainuun kuntien kanssa aina sopimuskauden päättyessä niiltä osin, kun kunnilla on yhteinen palveluntoimittaja (perustietotekniikkapalvelut, tulostus, puhelin, tietoverkot). Kuntien yhteiset resurssit, ml. Kainuun liiton tietohallintopäällikkö hillitsevät ja vähentävät kunnan kustannuksia ja tuovat lisäosaamista kuntaan. Pienellä kunnalla ei ole tarvetta kokoaikaisille osaajille tehtävissä, jotka vaativat erityisosaamista. Kainuun kunnilla on useita yhteisiä työryhmiä, joissa jaetaan osaamista ja resursseja kuntien kesken.	
Talousarvion perustelut	Hallintopalvelut tuottaa koko konsernin tukipalvelut ja yleishallinnon palvelut. Tuottoja kertyy ainoastaan asiakirjojen käsittelymaksuista. Käyttötalousmenoista suurin osa kertyy lakisääteisten tehtävien kustannuksista.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	**Mittari**	**Tavoitearvo**
Päätöksenteon läpinäkyvyys ja päätöksentekoa ohjaavien ohjeiden ajantasaisuus	Valtuuston ja hallituksen tekemien päätösten julkaisut nettisivuilla	Julkaisut 100 % Kahdesti vuodessa toimielimiä ohjaava vuosikello ohjaa päätöksentekoa ja aikataulutusta.
	Dokumenttien käsittelyn automatisointi ja sähköistys	Docuwaren hyödyntäminen kaikilla palvelualueilla. Kyyhky-palvelun aktiivinen käyttö
Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja työhyvinvointi	Henkilöstöresurssit ja ammattitaitoinen henkilöstö	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma päivitetään vuosittain
	Työssä jaksamisen ja työhyvinvoinnin parantaminen, työterveys	Henkilöstöryhmät järjestävät tyhy-päivän joko 1 pv/vuosi tai 0,5 pv/2 krt vuodessa. Työhyvinvointikysely 1 krt/v ja Pulssikysely 4 krt/v Tyhykyselyjen tulosten pohjalta tehty kehittämissuunnitelma Työterveyden kilpailutus
	Intranetin käytön tehostaminen	Jokaisella työntekijällä on pääsy intranetiin ja julkaisut ovat ajan tasalla.
	Työsuojelun organisointi ja työsuojelutoiminnan kehittäminen	Työsuojelun toimintaohjelma on hyväksytty ja siihen liittyvät muut liitteet on ajan tasalla.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029		

Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen	Työhyvinvointia ja työssä jaksamista tukevien toimenpiteiden seuranta	Tyhysuunnitelma on jalkautettu ja toimenpiteistä on tullut osa päivittäistä toimintaa.
Työsuojelu	Työsuojelun toimintaohjelman seuranta	Uusi opinnäytetyö jatkoksi 2026 tehdylle opinnäytetyölle.
Talous- ja henkilöstöhallinto	Tahe-palvelujen siirto uudelle palveluntoimittajalle	Uusi palveluntoimittaja vuoden 2029 loppuun mennessä.
Dokumenttien visualisointi	Visuaaliset asiakirjaelementit sisällytetään Ristijärvi näkyväksi -hankkeeseen	Talousarvion ja tilinpäätöksen visuaalisen ilmeen kehittäminen

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	**Toimenpide**
Toimielinten ja viranhaltijapäätösten toimivallan peruste	Toimivallan peruste hallintosäännöstä ja/tai laista tulee näkyä esittelytekstissä. Viranhaltijapäätökset, joissa kunnanhallituksella otto-oikeus, lähetetään tiedoksi kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajalle.
Päätösten tiedoksianto	Tiedonhallintasihteeri huolehtii pöytäkirjanotteiden lähettämisestä ja virallisista kuulutuksista. Kukin viranhaltija huolehtii osaltaan esim. sopimusten allekirjoittamisesta ja lausuntojen antamisesta päätösten mukaisesti.
Käyttöoikeudet	Käyttöoikeudet tarkistetaan vuosittain palveluntoimittajien kanssa ja pyynnöt käyttäjätunnusten ja lisenssien poistoista lähetetään asiakastukeen heti työ-/virkasuhteen päättyessä, myös Suomi.fi valtuudet poistetaan.
Hallintosääntö	Hallintosääntö päivitetään tarvittaessa vastaamaan lainsäädäntöä ja toimivaltuuksia. Hallintosääntö julkaistaan kotisivuilla.
Sopimuskatselmointi	Sopimuskatselmukset tehdään vuosittain. Säännöllisellä seurannalla ennakoidaan kustannustehokkaat ja oikea-aikaiset hankinnat. Hankinnat kilpailutetaan pitkälti yhdessä muiden Kainuun kuntien kanssa.

Riskien arviointi
Taloudellisena riskinä koko kunnan osalta on tunnistettu verotulojen ja valtionosuuksien pieneneminen ja maksutulojen vähyys. Haasteena on lainsäädäntömuutosten toteuttaminen erityisesti tietojärjestelmien ja digitalisaatiota edistävien palvelujen kehittämisessä, jotka joudutaan toteuttamaan täysin palveluntoimittajan ehdoilla. Riskinä suunnitelma vuosien osalta on tahe-palveluiden toimittajan vaihtuminen suunnitellusti.
Hallintopalveluissa työskentelee talousarviovuonna 4 henkilöä. Hallintopäällikön lisäksi palvelualueella työskentelevät talousasiantuntija, palvelusihteeri sekä tiedonhallintasihteeri. Henkilöstömitoitus on riittävä, vaikka vajetta syntyykin erityisesti talousarvion ja tilinpäätöksen teon yhteydessä. Tukipalveluiden resursseja on kuitenkin pystytty ajoittain hyödyntämään myös muilla palvelualueilla. Henkilöstön vaihtuvuus näkyy suoraan hallintopalvelujen resurssien riittävyydessä ja työssäjaksamisessa.
Saatavat rasittavat kunnan taloutta, eikä maksusuunnitelmatkaan kaikilta osin toteudu. Saatavat alaskirjataan pääsääntöisesti edellisvuoden vaihteeseen, mutta perintä jatkuu. Saatavia seurataan kuukausittain Monetran raportoinnin pohjalta. Perintäpalvelut tuottaa Revire Oy.

Hallintopalvelut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1000 e	TS 2029 1000 e
TOIMINTATUOTOT	224 262	222 910	234 386	234	234
Henkilöstökulut	-157 553	-201 336	-206 028	-206	-206
Palvelujen ostot	-201 314	-229 828	-230 086	-229	-229
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 503	-1 600	-1 300	-2	-2
Muut toimintakulut	-86 653	-86 950	-83 210	-83	-83
TOIMINTAKULUT	-448 023	-519 714	-520 627	-519	-519
TOIMINTAKATE	-223 761	-296 804	-286 238	-285	-285

Taulukossa on hallintopalvelujen lisäksi henkilöstöpalvelujen (13 350 e) ja tietohallinnon budjetit (231 936 e). Henkilöstöpalvelujen kustannuksia ovat mm. Eduhouse itseopiskeluportaali, ePassi ja henkilöstötilaisuudet sekä työhyvinvoinnin kehittäminen.

Toimintatuottoja kertyy Kelan asiointipisteen korvauksesta sekä asiakirjojen käsittelymaksuista. Poliisi on irtisanonut yhteispalvelusopimuksen 1.5.2026 alkaen.

Vastuualue **Maankäyttö ja strategiaprosessi**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunnanhallitus vastaa maapolitiikasta ja kaavoituksesta ja toimii ohjaavana ja toteuttavana toimielimenä. Kunnanhallitus vastaa kaavoituskatsauksen laatimisesta ja hyväksymisestä (AKL 7 §). Kunta harjoittaa aktiivista maapolitiikka. Tavoitteena on maankäytön ja asumisen edellytysten toteutuksella, kuten kaavoittamalla ja kunnallisteknisellä rakentamisella ja suunnittelulla toteuttaa vetovoimaisia asunto- ja yritystontteja.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Väestön väheneminen aiheuttaa haasteita elinvoiman kehittämiseen ja erilaisten tonttien kysyntään. Myös korkea työttömyys pitää kuluttajien tunnelmat ja ostohalut matalalla, mikä näkyy yksityisen kulutuksen supistumisena ja asuntokaupan vaisuutena. Tämä heijastunee myös uuden asuntokannan rakentamiseen kunnan alueelle. Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 28.5.2025. Kaavasta on tullut 4 valitusta. Muutoksenhakuprosessi on hallinto-oikeuden käsittelyssä. Kunnanhallitus on antanut vastineen 2.2.2026 § 15 hallinto-oikeudelle valituksista. Tuulivoimapuiston koko on 9 tuulivoimalaa, joista 7 sijaitsisi Ristijärven kunnan alueella ja 2 Puolangan kunnan alueella. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho on arviolta 6–10 MW, jolloin koko 9 tuulivoimalan tuulivoimapuiston kokonaisteho tulisi olemaan noin 54–90 MW. Isolehdon tuulivoimapuiston valmisteluaineisto (luonnos) on ollut nähtävillä 3.6.-25.7.2025. Hanke on siirtynyt marraskuussa 2025 Abo Energyltä Fortumille. Vuoden 2026 aikana hankkeessa on tehty lisää luontoselvityksiä ja kaava on etenemässä alkuvuoden aikana 2027 ehdotusvaiheeseen. Hankesuunnitelmien mukaan Isolehdon alueelle suunnitellaan sijoitettavaksi enintään 27 tuulivoimalaa, jotka olisivat yksikköteholtaan 6-10 MW ja enintään 320 metriä korkeita.

	Louhekankaan tuulivoimapuiston koko on 49kpl voimalaa Voimaloiden yksikköteho on arviolta noin 6-10 MW, jolloin kokonaistehoksi muodostuu noin 300-500 MW. Hankkeella on kielteinen lausunto Puolustusvoimilta. Hanke on siirtynyt marraskuussa 2025 Abo Energyltä Fortumille. Louhenkankaan hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) on käynnissä ja hanketta koskeva kaava on kuulutettu vireille ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on ollut nähtävillä 15.4.-16.5.2025. Fortum pyrkii edistämään hanketta. Tornator ja Fortum ovat solmineet yhteistyösopimuksen tuulivoiman kehittämiseksi Itä-Suomeen, joka voi tuoda ratkaisuja myös Louhenkankaan hankkeelle, vaikkei se olekaan osa yhteistyöaluetta. Kunnalla on myynnissä rantatontteja: Putkosjärvellä 3 tonttia, Iijärvellä 2 tonttia, Emäjoella 1 tontti. Saukkovaaralla kunnalla on myynnissä 6 omakotitalotonttia ja vähän alle parikymmentä vapaa-ajan tonttia yksityiseen tai yrityskäyttöön. Tämän lisäksi kunnalla on Ristijärven taajamassa runsaasti tontteja yrityskäyttöön ja vakituiseen asumiseen. Kaavoituksella, myös yksityisellä kaavoituksella, saadaan vetovoimaisia tontteja järvien rannoille. Iso-Lahnasen ja Hiisijärven ranta-asemakaavan luomiseen varataan rahaa vuodelle 2027. Iso-Lahnaselle tavoitteena on saada 4-6 tonttia. Hiisijärven hiekkojen välittämään läheisyyteen kaavoitetaan matkailua ja lomarakentamista palvelevaa aluetta. Alueelle haetaan investoria. Kunta tarkastelee myös muiden alueiden kaavoituksen aloittamista sekä maanhankintaan vuonna 2027. Talousarvioon sisällytetään investointivaraus kaavoitukselle ja investointivaraus maanhankinnalle vuodelle 2027, niiden lopullinen suuruus riippuu toteutuneista maakaupoista sekä käynnistyneistä kaavoituksista. Ensisijaisena alueena yritystonttien kaavoitukselle on 5-tien varsi. Ranta-alueille tavoitellaan lisää asuin- ja lomatontteja. Kainuun kunnat osallistuivat vuonna 2025 teollisuusalueiden kartoitukseen, jossa Ristijärven alueelta tunnistettiin mahdollisia alueita teollisuustoiminnalle. Kunnan elinvoimatoimi edistää yrityksien sijoittumista näille alueille ja/tai kunnan omistamille alueille. Ei kunnan omistamille maille kaavoitettavista alueista tehdään kaavoitus- ja maankäyttösopimukset. Hankekehittäjille tuodaan esille sopivia maa-alueita. Kunta ostaa kaavoituspalvelut Sotkamon kunnalta n. 1 pv/vko. Laskutus perustuu toteutuneisiin kustannuksiin. Rakennetun ympäristön ohjaamisen keskeinen säätely on jatkossa kolmessa eri laissa, jotka astuivat voimaan 1.1.2025. Uudet lait ovat rakentamislaki (751/2023, RakL), alueidenkäyttölaki ja Rakentamislain liitännäislaki laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävistä toimivien pätevyyden osoittamisesta. Alueidenkäyttölaki astuu voimaan 1.1.2027.

	Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023, RYTJ –laki) ja siihen liittyvät lainmuutokset hyväksyttiin 24.2.2023. RYTJ –lain yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättiin säännökset alueidenkäytön digitaalisuudesta eli käytännössä kaavojen tietomallimuodosta. RYTJ –laki edellyttää, että kunnat toimivat kaavoituksen, rakentamisen ja tonttijakojen tietoja Syken ylläpitämään rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (Ryhti). Laki astui voimaan 1.1.2024 lukuun ottamatta 5 §:ää, jota sovelletaan kuitenkin vasta 1.1.2029 alkaen. Rakentamislain, alueidenkäyttölain ja RYTJ-lain kunnille ja niiden viranomaistoimintaan aiheuttavat muutokset ovat kokonaisuudessa huomattavat. Lakimuutokset vaikuttavat laaja-alaisesti kuntien toimintaan kuten kaavoitukseen, rakennusvalvontaan, kiinteistötoimeen, infran kehittämiseen, paikkatietopalveluihin, kartasto- ja mittauspalveluihin, ympäristösuojeluun, ympäristöterveyteen ja tietohallintoon sekä kunnan hallintoon. Tulevina vuosina vuodesta 2027 alkaen myös kunnan rakentamisen ja kaavoituksen kuntarekisterien sovellusmuutoksiin tai hankintoihin tulee varautua. Ryhtiin siirtyminen vaatii kunnalta voimassa olevien aineistojen tarkistuksen ja muuttamisen ryhtijärjestelmään sopivaksi. Talousarvioon varataan vuodella 2027 7500€ ryhtiin valmistautumiseen.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	**Mittari**	**Tavoitearvo**
Ennakoiva kaavoitus. Kaavoitetaan tontteja yrityskäyttöön	Toteutunut kyllä/ei	Tarkastellaan tonttien kaavoitusta teollisuudelle, eri energiamuodoille ja palveluliiketoiminnalle. Vähintään yksi kaava strategiakauden aikana.
Ennakoiva kaavoitus. Kaavoitetaan tontteja vakituiseen, vapaa-ajan asumisen ja matkailun käyttöön	Toteutunut kyllä/ei	Edistetään Hiisijärven ja Iso-Lahnasen kaavaa vuonna 2027 sekä käynnistetään muita mahdollisia kaavoitusprosesseja.
Maanhankinta ja –käyttö. Kiinnostavien kiinteistöjen/tonttien tunnistaminen, hankinnan priorisointi ja kaavoitus eri käyttötarkoituksiin	Toteutunut kyllä/ei	Elinvoimatoimikunta priorisoi maanhankintaa ja kaavoitusta vuosittain. Viranhaltijat selvittävät mahdollisia kohteita ja neuvottelevat kunnan puolesta. Kunnan nykyistä maaomaisuutta voidaan hyödyntää investointeihin
Ennakoiva maanhankinta & -käyttö, kaavoitus	Toteutunut kyllä/ei	Kysely vuosittain maan myynnistä/vuokrauksesta/kaavoituksesta
Rakennetun ympäristön digitaalisuuden kehittäminen vastaamaan nykyaikaa	Toimenpiteet aloitettu kyllä/ei	Aloitetaan toimenpiteet, jotta RYHTI:n mukanaan tuomat vaatimukset täyttyvät kaavoituksen 1.1.2029.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Seurataan kaavoitustilannetta ja kaavoitusprosessien etenemistä ml. tuulivoimakaavoitus niin, että vireillä oleva kaavoitus valmistuu suunnitellusti. Riskiarvio kohtuullinen. On mahdollista, että maanhankintakulut ovat ennakoitua suuremmat tai pienemmät. Myös uusien alueiden kaavoitus voi herättää näkemyksiä puolesta ja vastaan.		

Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa.

Maankäyttö ja strategia	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	12 338	3 000	0	0	0
Palvelujen ostot	-23 524	-21500	-27 500	-20	-20
Muut toimintakulut	421	0	500	1	1
TOIMINTAKULUT	-23 103	-21500	-27 000	-19	-19
TOIMINTAKATE	-10 764	-18 500	**-27 000**	-20	-20

Vastuualue **Elinvoimapalvelut**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunnanhallitus vastaa kunnan elinvoiman kehittämisestä, elinkeinopolitiikasta sekä kunnan omistajapolitiikasta. Elinvoimapalvelut-palvelualuetta johtaa kunnanjohtaja ja siihen kuuluvat elinkeino-, matkailu- ja maaseutupalvelut, yrityspalvelut, elinvoiman kehittäminen, hanketoiminta, markkinointi sekä ulkoinen viestintä. Elinvoimapalveluiden palvelualue vastaa myös kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta sekä työvoimapalveluista. Elinvoimapalvelu vastaa lisäksi kotoutumisesta yhdessä sivistyspalvelujen kanssa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Vuoden 2026 syksyn valtiovarainministeriön talousennusteen mukaan Suomen talouden kasvu on ollut ennakoitua nopeampaa. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028, mutta julkisen talouden alijäämä ja velkaantuminen pysyvät merkittävinä ongelmina. Kotitaloudet ovat edelleen varovaisia kulutuksessa, mutta ostovoiman vahvistuminen ja luottamuksen paraneminen nopeuttavat kulutuksen kasvua erityisesti vuonna 2027. Puolustushankinnat, datakeskukset ja energiasiirtymä lisäävät investointeja, mutta asuntorakentaminen on edelleen vaisua. Työllisyys laskee vielä vuonna 2026 ja kasvaa vasta vuodesta 2027 lähtien. Tämä kaikki heijastuu kunnan elinvoimaan ja elinkeinoelämään. Kainuun liiton 11.12.2025 päivittämä investointinäkymä ennustaa Kainuuseen vuonna 2027 toteutettavien investointien kokonaisarvoksi 3 305,7 M€, kun ennuste vuodelle 2026 on 1 527,6M€. Kunnan elinkeinotoimintaa johtaa kunnanhallitus, jolle elinvoimatoimikunta voi tehdä esityksiä, aloitteita ja kannanottoja. Elinvoimapäällikön työpanos on suunnattu elinvoimaohjelman toteuttamiseen, kunnan yrityskontaktien, markkinoinnin, viestinnän, tapahtumien, yrityskiinteistöjen ja matkailun toimenpiteisiin sekä elinvoiman kehittämiseen tähtäävien projektien ja hankkeiden toteuttamiseen.

	Kuntaimagoa vahvistetaan kunnan kehittämistoimenpiteiden avulla, joihin kunta panostaa kuntamarkkinoinnin, kunnassa järjestettävien tapahtumien ja erillisten hankkeiden avulla. Ristijärvellä on käytössään vuonna 2027 uusi kuntamarkkinointisuunnitelma, kirkastettu brändi, uudet visuaaliset linjaukset sekä matkailua tukeva ydinviesti, tarina ja arvolupaus. Kunnan yritys- ja hanketoiminnan yhteistyökumppaneita ovat KAMK, Kainuun Liitto, Elävä Kainuu Leader, yrittäjäjärjestöt, Elinvoimakeskus, Kainuun muut kunnat sekä työllisyysalue. Kunta verkostoituu paikallisen yrittäjäjärjestön sekä yksittäisten yrittäjien ja toimijoiden kanssa. Kunta tukee yritystoimintaa kuntastrategian mukaisesti. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinojen kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen. Kunta avustaa yrittäjiä hyödyntämään rahoitusmahdollisuuksia ja tukee yrittäjien koulutus- ja markkinointiosaamista. Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on yritysaihioiden ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten omistajanvaihdokset. Yrityksiä ohjataan myös Kajaanin yrityspalveluiden asiakkaaksi, sillä ne tarjoavat aloittavan yrittäjän neuvonta- ja omistajanvaihdospalveluita. Kajaani tuottaa myös yrityksille suunnattua EURES-neuvontaa, hankintaneuvontaa, rekrytointipalveluita ja yhteishankintakoulutuksia. Maataloushallinto on myös osa elinvoimapalveluiden toimintaa. Ristijärven kunnalla on Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) kanssa kuntapalvelusopimus, joka kattaa kehittämisaihioiden ja hanke-ehdotusten valmistelun, hankehakemusten laatimisen sekä rahoitusinstrumenttien kartoittamisen, neuvonnan ja ohjauksen. Lisäksi kuntapalvelusopimus sisältää hanketoimintaan liittyviä hyödyllisiä lisäpalveluita. Talousarviossa varaudutaan omien ja yhteistyössä toteutettavien hankkeiden edistämiseen seuraavien hankkeiden osalta vuonna 2027: • Puolustusklusterin muodostaminen Kainuuseen • Vesistö- ja kalastusmatkailuhanke • Iconic Lakeland Finland – Kansainvälisen matkailun kasvu itäisessä Suomessa • Kainuun kalastusmatkailu uudistuu • Oulujoen vesistövisio 2035 • Arctic Lakeland koordinointi • Kajaanin lentoaseman liityntäliikennepilotin kehittäminen ja markkinointi • Ilmastokestävä ja luontopositiivinen Kainuu

	• Ristijärvi näkyväksi -kehittämishanke • Ylä-Kainuun yhteinen työllisyyshanke (OSMO) • muut mahdolliset hankkeet Ristijärven kunnalla on uusi elinvoimaohjelma kaudelle 2027–2031. Elinvoimaohjelma on osa Ristijärven kunnan strategiaa ja se määrittää tuleville vuosille elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittämisen käytännön tärkeimmät painopistealueet. Elinvoimaohjelma on kehittämisohjelma, joka tukee elinvoimatyön konkreettista toteuttamista ja jolla tavoitellaan kehittyvää suuntaa kunnan veto- ja pitovoimaan sekä tarvittavaa uudistumiskykyä. Ohjelma tiivistää yhteen ne tavoitteet, toimenpiteet ja yhteistyön muodot, joilla Ristijärvi tulee edistämään asukkaiden hyvinvointia, yritystoiminnan kasvua, työpaikkojen syntymistä, kestävää taloutta sekä yhteisöllistä ja viihtyisää elinympäristöä. Elinvoimaohjelman tavoitteena on luoda yhteinen suunta kunnan, kuntalaisten, yritysten, yhdistysten, kyläyhteisöjen, vapaa-ajan asukkaiden ja muiden yhteistyökumppaneiden elinvoimatyölle. Ohjelma toimii työkaluna päätöksenteolle, resurssien kohdentamiselle ja kehittämishankkeille sekä varmistaa, että kunnan kehittäminen perustuu yhteisesti tunnistettuihin vahvuuksiin, unohtamatta taustalla huomiota vaativia uhkatekijöitä tai haasteita. Kainuun elinkeinoelämän keskeisiä kärkitoimialoja ovat kaivannaisala, kemianteollisuus, biotalous, teknologiateollisuus ja matkailu. Ristijärven elinkeinotoiminnan kehittämis- ja kasvumahdollisuudet kytkeytyvät näihin samoihin toimialoihin ja ovat siten linjassa koko Kainuun elinkeinoelämän kehittämisen painopisteiden kanssa.

Elinvoimaohjelman 2027–2031 tavoitteet vuodelle 2027		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Ristijärvellä on selkeä viestintästrategia	Suunnitelma vastaa aikaansa	Päivitämme viestintä- ja markkinointisuunnitelman tarvittaessa, mutta vähintään kerran valtuustokauden aikana
Kunta keskellä Kainuuta – näkyy ja kuuluu kaikessa viestinnässä	Toteuma suhteessa julkaisuiden kokonaismäärään	Liitämme kaikkeen Kainuuseen kohdennettuun markkinointiviestintään sloganin "keskellä Kainuuta"
Viestintä kasvattaa kunnan tunnettuutta ja houkuttelevuutta	Tavoitteellisten julkaisujen määrä / vuosi	Ryhdymme tuottamaan video- ja äänimateriaalia tekstin ohella
Priorisoimme matkailun ja Saukkovaaran kehityksen painopisteitä	Lumetusjärjestelmä olemassa, kyllä/ei	Keskitymme lumivarmuuden parantamiseen Saukkovaaralla
Priorisoimme matkailun ja Saukkovaaran kehityksen painopisteitä	Majoituskapasiteetin kehityksen määrä	Edistämme majoituskapasiteetin kasvua Saukkovaaralla sekä muualla kunnassa
Priorisoimme matkailun ja Saukkovaaran kehityksen painopisteitä	Matkailupalveluiden liikevaihdon kehitys	Ryhdymme panostamaan luontoon ja vesistöihin liittyviin matkailupalveluihin

Ristijärvi onnistuu houkuttelemaan uusia asukkaita ja osaajia	Kyselyiden ja tarjonnan kohtaanto	Varmistamme että kunnassa on sopivia asuntoja muuttajien tarpeisiin ja keskustelemme aktiivisesti uudisrakentamista harjoittavien rakennusliikkeiden kanssa
Ristijärvi onnistuu houkuttelemaan uusia asukkaita ja osaajia	Julkaisuiden saavuttavuus / vuosi	Kohdennamme markkinointia potentiaalisiin muuttajiin
Haemme aktiivisesti uusia yritysavauksia	Käynnissä olevien hankkeiden tai yritysten määrä toimialalla	Kohdennamme resurssimme siihen, että yritykset voivat hyödyntää lähialueen luonnonvaroja sekä rakentaa paikallisia energiantuotannon ja -kulutuksen ekosysteemejä
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Vastuualue seuraa kuukausittain määrärahojen riittävyyttä sekä raportoi poikkeamista ja niihin johtaneista syistä. Taloudellinen riski elinvoimapalveluiden osalta on kohtuullinen.		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään toiminnassa. Yhteistyöstä naapurikuntien kanssa jatketaan ja lisätään tarpeiden sekä mahdollisuuksien mukaan.		

Elinvoimapalvelut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	0	0	44 082	0	0
Henkilöstökulut	-25759,17	-43643	-42 434	-48	-48
Palvelujen ostot	-60 579	-99 702	-95 488	-66	-66
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-800	-2 2025	-1 100	-1	-1
Avustukset	0	-3 000	-6 000	-6	-6
Muut toimintakulut	-15 069	-15 998	-16 273	-12	-12
TOIMINTAKULUT	-102 207	-164 368	-161 295	-133	-133
TOIMINTAKATE	-102 207	-164 368	**-117 213**	-133	-133

Elinkeinotoimen talousarvion kuluja ovat elinvoimapäällikön palkkakustannukset, kehittämisen ostopalvelusopimukset, varaukset hankerahoituksiin ja meneillään olevien hankkeiden rahoitussopimukset. Lisäksi määrärahaa on varattu kunnan viestintään ja markkinointiin.

Mahdolliset avustukset Osuuskunta Seniorisillalle liikuntatalo Virtaalan toimintojen ylläpitoon, Kulttuuritapahtuma ry:lle (Ristijärvi soi) ja muihin kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviin hankkeisiin pyritään toteuttamaan lahjoitusvaroista.

Maaseutuviranomaisen tehtävät on budjetoitu elinkeinotoimeen. Samoin avustukset lomituksen tukemiseksi. Viranomaistehtävät ostetaan hankintasopimuksen mukaisesti Puolangan kunnalta.

Yhteistoimintaosuudet ja hankerahoitukset:

Hanke	**Maksuosuus euroa**			
	2027	2028	2029	yht.
Puolustusklusterin muodostaminen Kainuuseen	253,0	190,0	-	443,00
Vesistö- ja kalastusmatkailun hanke	833,3	833,3	-	1 666,66
Iconic Lakeland Finland – Kansainvälisen matkailun kasvu itäisessä Suomessa	512,0	444,0	66,0	1 022,00
Yrittäjyyden ja omistajavaihdosten edistäminen	-	-	-	-
Kainuun kalastusmatkailu uudistuu	1062,5	-	-	1 062,50
Kainuun matkailun DMO-toimintamallin kehittäminen	-	-	-	-
Oulujoen vesistövisiö	2000,0	-	-	2 000,00
Arctic Lakeland 2026 koordinointi	300,0	-	-	300,00
Kajaanin lentoaseman liityntäliikennepilotin kehittäminen ja markkinointi	269,8	-	-	269,84
Vieraslajit veks - jatkohanke	-	-	-	-
KaiPuu energiahanke	-	-	-	-
Ilmastokestävä ja luontopositiivinen Kainuu	235,73	235,73	-	471,46
Ristijärvi näkyväksi -kehittämishanke	2449,0	-	-	2 449,02
Ristijärvi näkyväksi -investointihanke	9875,0	-	-	9 875,00
Kajaanin lentoaseman Artic Lakeland mainos	353,8	-	-	353,75
Ylä-Kainuun yhteinen työllisyyshanke OSMO	2923,5	3508,2	3508,2	9 939,90
Elävä Kainuu Leader, toimintamaksu	6519	-	-	-
Kainuun yrittäjät, toimintamaksu	566	-	-	-
Yht.	**28 152,67**	**5 211,26**	**3 574,20**	**36 938,13**

Vastuualue **Työllisyyspalvelut**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Työvoimapalveluista vastaa kuntalain 51–52 §:n mukaisesti tehdyn sopimuksen mukaisesti Kainuu - Koillismaan työllisyysalue, jonka vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki ja yhteistyökuntina Hyrynsalmi, Kuhmo, Kuusamo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi ja Taivalkoski. Kainuu - Koillismaan työllisyysalueen yhteisenä toimielimenä toimii johtokunta, jossa kullakin kunnalla on yksi varsinainen ja yksi varajäsen. Kunnanhallituksella ei ole otto-oikeutta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) nojalla tehtäviin yksilöä koskeviin päätöksiin.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Suomen haastavan taloudellisen tilanteen vuoksi vuoden 2026 aikainen työttömyysaste on noussut Ristijärvellä ollen syyskuussa 9,8 % (työttömiä työnhakijoita 44 henkilöä).

	Vuonna 2025 vastaavan ajankohdan työttömyysaste oli ainoastaan 5,4 %. Vuoden 2026 syyskuussa koko maan työttömyysaste oli 11,8 %. Ristijärvi on osa Kainuu - Koillismaan työllisyysaluetta, jonka vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki. Paltamon kunta tuottaa työllisyyden hoidon palveluita Ristijärvelle sisältäen työllisyysohjaajan palvelut ja palveluohjaajan työpanoksen eläke- ja kuntoutusedellytysten selvittelyissä. Kajaani tuottaa keskitetyttä palveluita Kainuun kunnille. Palvelut sisältävät mm. yrityspalvelut, opinto- ja uraohjaaja, maksatukseen liittyviä palveluita. Suomussalmi tuottaa kotoutumisaikaisia vieraskielisten asiakkaiden palveluita. Työttömyys on kasvanut 2020-luvulla merkittävästi Suomessa etenkin korkeakoulutettujen osalta. Kunnan maksuosuudet kasvavat työttömyyden pitkittyessä, joten inhimillisestä ja taloudellisesta näkökulmasta on tärkeää, että palvelut toimivat tehokkaasti. Yrityspalvelut tarjoavat myös kattavasti tukea yrityksen aloitusvaiheessa, liiketoiminnan kasvattamisessa ja sukupolvenvaihdoksissa. Elinvoimapäällikkö koordinoi työllisyyspalveluja Ristijärven kunnassa.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2027		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Työllisyyspalvelut ja työllisyysmahdollisuuksien tutkiminen	Toteutunut, kyllä/ei	Myönnetään kuntalisää vuosittain
Yrittäjäksi työllistymiseen kannustaminen	Toteutunut, kyllä/ei	Varataan starttirahaa 10 000 €/vuosi

Kajaanin kaupungin tuottamien yhteisten palveluiden Ristijärven kunnan maksuosuuden ennuste on 20 930 euroa. Kulukorvauksiin on varattu 500 euroa ja koulutuksiin ja valmennuksiin 6255 euroa. Starttirahan suuruus on 10 000 euroa vuonna 2027 ja sillä pyritään tukemaan uuden yritystoiminnan syntymistä Ristijärvelle.

Kotoutumisaikaisiin vieraskielisten asiakkaiden palveluihin on varattu talousarviossa 1000 euroa.

Vuoden 2027 arvio sopimusperusteisen työllisyyden hoidon Paltamolle maksettavista palveluista on 42 000 euroa. Summa pitää sisällään työllisyysohjaajan palvelut, palveluohjaajan työpanoksen sekä hallinnolliset kulut. Vuodelle 2027 kuntalisään on varattu 20 000 euroa ja työllisyystukeen yli 55-vuotiaille 10 000 euroa.

Työttömien kuntarahoitusosuuksiin on varattu 112 000 euroa, joka jakautuu ansiopäivärahaan ja yleistukeen.

Työllisyyden hoidon kustannuksiin kuuluvat lisäksi kesätyöllistäminen, koululaisten kesätyösetelit sekä kuntaan suoraan työllistettävien työttömien palkkakustannukset. Koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämisen palkkakuluihin sekä kesätyöseteleihin on varattu vuodelle 2027 2000 euroa. Tavoitteena on, että jokainen hakukriteerit täyttävä nuori saa joko kunnan tukeman yrityspaikan tai työllistyy kuntaan.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Taloudellisena riskinä on varauduttava työttömyyden hoidon kustannusten kasvuun etenkin työttömien kuntarahoitusosuuksien osalta, mikäli työllisyystilanne heikkenee vuonna 2027.

Työllisyyspalvelut	TP 2025	muutettu TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
Palvelujen ostot	-70 302	-84 870	-85 684	-86	-86
Avustukset	-140 647	-148 600	-144 000	-144	-144
Muut toimintakulut	-10 612	-13 811	-8 686	-9	-9
TOIMINTAKULUT	-221 561	-247 281	-238 370	-248	-248
TOIMINTAKATE	-221 561	-247 281	**-238 370**	-248	-248

Vastuualue **Viestintä**
Vastuuhenkilö Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunnanhallitus johtaa kunnan viestintää ja tiedottamista kunnan toiminnasta. Kunnanhallitus hyväksyy yleiset ohjeet viestinnän ja tiedottamisen periaatteista sekä nimeää viestinnästä vastaavat henkilöt. Toimielimet luovat omalla palvelualueellaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Kunnanhallitus, lautakunnat, kunnanjohtaja sekä palvelualojen johtavat viranhaltijat huolehtivat, että kunnan asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun. Viestinnässä käytetään selkeää ja ymmärrettävää kieltä sekä otetaan huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet. Kunnanhallitus vastaa kunnan elinvoiman kehittämisestä ja elinkeinopolitiikasta sekä kunnan omistajapolitiikasta. Elinvoimapalvelut-palvelualuetta johtaa kunnanjohtaja ja siihen kuuluu markkinointi ja ulkoinen viestintä.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Kunnanjohtaja, elinvoimapäällikkö ja tiedonhallintasihteeri osallistuvat ulkoisenviestinnän toteuttamiseen heidän työnkuvansa mukaisesti. Tiedonhallintasihteeri mm. osallistuu viestintään viranomaisviestinnän, päätösviestinnän, verkkoviestinnän sekä sosiaalisen median osalta ja elinvoimapäällikkö osallistuu elinvoimaa koskevaan viestintään. Hallintopäällikkö osallistuu ulkoiseen viestintään hallinnon teemojen osalta. Kunnanjohtaja vastaa ulkoisesta viestinnästä, kriisiviestinnästä sekä viestinnän kehittämisestä. Ulkoinen viestintä tapahtuu oman organisaation ulkopuolelle. Viestinnän teemoja ovat: 1. Päätöksenteon läpinäkyvyys, 2. Työyhteisön toiminta ja hyvinvointi, 3. Kriisien hallinta, 4. Konsernin johtaminen, 5. Alueen kilpailukyky ja elinvoima, 6. Tieto kunnan palveluista, 7. Asukkaiden osallistuminen ja yhteisöllisyys ja 8. Uusien asukkaiden, yritysten ja työntekijöiden houkuttteleminen Ulkoinen viestintä pitää myös sisällään:

	• Kunnan valmistelu- ja päätösviestintä sis. toimielimien kokoukset • Kunnan tiedotus- ja keskustelutilaisuudet, yleisötilaisuudet • Kasvokkain tapahtuvat viestintä: neuvonta ja asiakaspalvelu, kokoukset ym. • Kunnan tietoverkossa julkaistava painettu viestintä Viranomaisviestinnän tarkoituksena on varmistaa kuntalaisten, asiakkaiden ja sidosryhmien tiedonsaanti kunnan päätöksenteosta, palveluista sekä julkisista asiakirjoista. Hallintojohtaja vastaa sisäisestä viestinnästä. Sisäinen viestintä tapahtuu oman organisaation sisällä: • Henkilöstöviestintä • Viestintä luottamushenkilöille • Kasvokkain tapahtuva viestintä • Painettu viestintä • Digiviestintä Muita viestinnän tuottajia ovat kunnan palvelualueet sekä sidosryhmät kuten kolmassektori, muut julkiset toimijat, yksityinen sektori ja viestintäverkosto. Vuonna 2027 kehitetään päätöksenteon läpinäkyvyyttä viestimällä kokouksista sekä kehittämällä dokumenttien visuaalista ilmettä. Kriisiviestinnän ohjeen päivitys aloitetaan vuonna 2027 ja muita viestintäohjeita pyritään tarkastelemaan kerran valtuustokauden aikana. Tapahtumista pyritään viestimään oikea-aikaisesti tarkoituksenmukaisissa kanavissa. Ristijärven kunnalla on käytössä Facebook, Instagram sekä Youtube -tilit ja tiedotamme tapahtumista Tapahtumien Kainuu -verkkosivulla. Kunta pyrkii lisäämään tunnettuutta sekä houkuttelevuuttaan tuottamalla uutta viestintämateriaalia kuvien, videoiden, äänen ja tekstin muodossa sekä kertomalla eri palvelualueiden toiminnasta. Talousarvioon on varattu viestintä- ja viestintämateriaalikuluihin noin 8000 euroa, joilla on tarkoitus ostaa juttuja juttupalstalle, videoita, kuvia, esitteitä ja kortteja. Myös sähköisten ilmoitustaulujen kulut, Tapahtumien Kainuun mainokset, Elämysten Kainuun mainokset ja radiomainokset sisältyvät näihin kuluihin. Tuotekuluihin kuten roll-up:n, messupöytään, kunnan telttaan, brändituotteisiin ja jaettavaan materiaaliin on varattu noin 3000 euroa. Mahdollisiin tapahtumamaksuihin ja koulutuksiin varataan 500 euroa. Kunnan uusi Visit Ristijärvi -sivu on käytössä vuoden 2027 aikana ja toteutetaan jo myönnetyn hankerahoituksen turvin. Ristijärven keskeinen sijainti Kainuussa sekä kunnan 160-vuotis juhlavuosi huomioidaan viestinnässä. Viestinnässä huomioidaan julkisuuslainsäädäntö, tiedonhallintaa koskevat velvoitteet sekä tietosuojavaatimukset. Tiedonhallintasihteeri tukee kunnan palvelualueita asiakirjajulkisuuteen, tiedonhallintaan, tietosuojaan ja tietopyyntöihin liittyvässä viestinnässä.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	**Mittari**	**Tavoitearvo**
Päätöksenteon läpinäkyvyys	Toteuma suhteessa kokouksien määrään	Valtuuston ja kunnanhallituksien kokouksista uutisointi (tiivistelmä)
Päätöksenteon läpinäkyvyys	Toteutunut kyllä/ei	Talousarvion ja tilinpäätöksen visuaalisen ilmeen kehittäminen
Viestinnän oikea-aikaisuus	Toteutunut kyllä/ei	Tapahtumista viestitään oikea-aikaisesti
Monipuolistetaan kunnan viestinnän sisältöjä	Julkaisujen määrä / vuosi	Jokainen toimialue tuottaa vähintään neljä (4) julkaisua/vuodessa kunnan viestintäkanaville
Tunnistetaan kunta viestintäkanavana ja kehitetään viestintää houkuttelevaksi	Toteutunut kyllä/ei	Viestinnän kohdentaminen kaikille kuntalaisille monikanavaisesti sosiaalisessa mediassa, kunnanverkkosivujen kautta ja tarvittaessa printtimediassa
Kriisiviestintä	Toteutunut kyllä/ei	Ohjeistuksien päivitys aloitetaan 2027
Viestintä kasvattaa kunnan tunnettuutta ja houkuttelevuutta	Tavoitteellisten julkaisujen määrä / vuosi	Ryhdymme tuottamaan video- ja äänimateriaalia tekstin ohella
Viestintä kasvattaa kunnan tunnettuutta ja houkuttelevuutta	Toteutunut kyllä/ei	Kuvia ja videoita Ristijärveltä vuosittainen kilpailu/arvonta.
Kunnan tunnettuus ja houkuttelevuuden lisääminen	Tavoitteellisten julkaisujen määrä / vuosi	Kunnanjohtajan blogi neljä (4) kertaa vuodessa
Kunnan tunnettuus ja houkuttelevuuden lisääminen	Julkaisujen katsojamäärät	Teemme kaupallista yhteistyötä sosiaalisen median vaikuttajien kanssa
Ristijärvellä on selkeä viestintästrategia	Suunnitelma vastaa aikaansa	Päivitämme viestintä- ja markkinointisuunnitelman tarvittaessa, mutta vähintään kerran valtuustokauden aikana
Kunta keskellä Kainuuta – näkyy ja kuuluu kaikessa viestinnässä	Toteuma suhteessa julkaisuiden kokonaismäärään	Liitämme kaikkeen Kainuuseen kohdennettuun markkinointiviestintään sloganin "keskellä Kainuuta"
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Vastuualue seuraa kuukausittain määrärahojen riittävyyttä sekä raportoi poikkeamista ja niihin johtaneista syistä. Taloudellinen riski viestinnän osalta on olemassa.		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan.		

Viestintä	TP 2025	muutettu TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
Palvelujen ostot	0	0	-8 450	-8	-8
Aineet, tarvikkeet, tavarat	0	0	-3 000	-3	-3
TOIMINTAKULUT	0	0	-11 450	-11	-11
TOIMINTAKATE	0	0	-11 450	-11	-11

5.5 Sivistyspalvelut

Vastuualue **Sivistyspalvelut**
Vastuuhenkilö Sivistyspäällikkö / rehtori

Perustehtävä	Sivistyspalvelut -palvelualuetta johtaa sivistyspäällikkö ja palvelualueeseen kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, nuoriso- ja liikuntapalvelut, kunnan hyvinvointityön koordinointi sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelut. Palvelualueen tehtävänä on mahdollistaa monipuoliset elinikäisen oppimisen edellytyksen Ristijärvellä, sekä ylläpitää ja mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia, luoda turvalliset peruspalvelut lapsiperheille, sekä ylläpitää ja kehittää liikunta- ja kulttuurielämää kaikille kuntalaisille.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Toimintaympäristön muutos: - Lainsäädäntöön kohdistuvat muutokset vaikuttavat palveluiden tuottamiseen. Esimerkiksi perusopetuksessa tuen vähimmäismäärästä säädettiin 1.8.2025 alkaen uudella tavalla, joka on vaikuttanut resursointiin vuodelle 2026 ja vaikuttaa tuleviin suunnitelmavuosiin 2027 ja 2028. - Kirjasto- ja kulttuuritoimen lakisääteisten vaatimusten täyttäminen ja toiminnan kehittäminen vaativat lisäresursointia vuoden 2027 alusta alkaen. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa kirjastopalveluiden täysimittaisen hyödyntämisen ja kulttuuritoiminnan kehittämisen osana kunnan palveluntarjonnan, näkyvyyden ja elinvoiman parantamisen yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa. - Palvelujen nykytilassa voimakas kehitystyö käynnissä, jotta palveluiden toteutuminen ja laatu pystytään takaamaan. Uudistamiseen liittyvät ulkoiset vaatimukset tuottavat haastetta toteutettavaksi pienellä organisaatiolla. Vaatimukset ja ohjeistukset sivistyspalveluiden toteuttamiseen valtion tasolta ovat lisääntyneet kuluneiden vuosien aikana huomattavasti. - Lapsimäärän muutoksessa ollut negatiivista ennustetta, mutta muuttoliikkeen myötä tilanne kompensoitunut jossakin määrin joidenkin ikäryhmien kohdalla. Myös syntyvyydessä vaihtelua ikäluokissa. - Teknologinen kehitys on ollut nopeaa ja antaa mahdollisuuksia palveluiden parantamiseen, mutta samalla tuo vastuita ja vaatimuksia toiminnan suunnittelulle. - Erityislasten suhteellinen määrä ja tarpeet kasvaneet ja kasvavat perusopetuksen puolella tulevina vuosina. Talouden vakauttaminen: - Sivistyksen palvelualueella kustannusten nousua on pyritty tasaamaan. Tämä näkyy vuoden 2027 sekä suunnitelmavuosien talousarvioissa, joissa kustannusten suhteellinen nousu ei ole niin isoa kuin esim. palkkojen nousu. Kustannuksia pyritään laskemaan ja sopeuttamaan toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Tavoitteena on parantaa kustannustehokkuutta mutta yhtäältä vakiinnuttaa toimivat ratkaisut ja varmistaa riittävä ja laadukas palvelutaso.

	- Päiväkodin kesäsulkua tarkastellaan vuosittain. Kesäsulku on toteutettu vuosina 2024, 2025 ja 2026. - Vuorohoito on siirretty Kontiomäkeen. - Vuonna 2026 päiväkodin aukioloaikoja laajennettiin, jolla pyritään parantamaan omassa kunnassa tuotettavan palvelun laajutta sekä toisaalta vaikuttamaan vuorohoidon kustannuksien laskemiseen. - Henkilöstön työtehtävien sijoittamista ja kohdentamista on tehty vuosien 2025 ja 2026 aikana ja jatketaan edelleen vuonna 2027. - Koulunkäynninohjaajan opintovapaan sijaista ei palkattu vuonna 2025, mutta paikka on täytetty vakituisesti 08/2026 alkaen, jolloin työtehtäviin sisällytettiin osa työajasta nuorisotyöhön. - Hankerahoituksia on pyritty hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti ja laajasti. Näitä pyritään hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti myös vuonna 2027. Syksyllä 2026 saatiin koulunuorisotyön kehittämiseksi hankerahoitusta LVV:ltä ja rahoitus ulottuu vuoteen 2027. - Kainuun kuntien yhteinen SISU- hanke sekä esim. yliopistoyhteistyössä tehtävä monipaikkaopetuksen hanke mahdollistavat tulevaisuuden opetusjärjestelyjen ennakoivan suunnittelun. Hankkeeseen saatiin ministeriön myöntämä rahoitus kahdelle vuodelle kahden hanketyöntekijän palkkaamiseksi. Talousarvion perustelut: - Varhaiskasvatuksen, kirjastotoimen, kulttuurin ja perusopetuksen osalta riittävän henkilöstömitoituksen toteuttaminen erittäin tärkeää lainsäädännön vähimmäisvaatimusten ja toimivien palveluiden toteuttamisen kannalta. - Laadukkaiden ja toimivien palveluiden korrelaatio kunnan elinvoimaan ja houkuttelevuuteen on iso. Sivistyspalvelut koskettavat koko kuntaa ja ovat näkyvin osa kunnan nykyisin tarjoamista palveluista. - Perusopetuksen laitteisiin ja välineisiin kohdentuvat investoinnit sekä hankinnat välttämättömiä elinkaaren tullessa päätökseen. - Kehitys- ja korjausvelan kertymää on menneiltä vuosilta. Toimintaa pyritään kääntämään edelleen ennaltaehkäisevään ja etukäteissuunnitteluun nojaavaan tapaan toimia. Riittävän tason saavuttaminen tavoitteena toimintavuosina 2027 ja 2028, jotta kirittävää takamatkaa peruspalveluissa ei olisi uuden opetussuunnitelman astuessa voimaan 1.8.2028. - Toiminnan suunnittelussa pyritään hyödyntämään muiden kuntien/kumppanien kanssa tehtävää yhteistyötä ja -kehittämistä. - Rekrytointien ja onnistuvan henkilöstösuunnittelun tukena tulee olla mahdollisuus keskittyä tulevan suunnitteluun perusasioiden ollessa kunnossa. Panostetaan edelleen perusasioiden kunnostamiseen. - Taloussuunnitteluun tuonut epävarmuutta perusopetuslain uudistukset vuosina 2025 ja 2026 johtuen siirtymävuodesta. Siirtymävuoden ja 2026 alkusyksyn aikana tehty uudet tukipäätökset ja ratkaisut esi- ja perusopetuksen toteuttamisesta. Tuen uudistuksen vuoksi valtionosuuksien kertymässä epävarmuutta

	kaikissa kunnissa. Tarkennus tulee vuonna 2027, kun opetushallituksen ja ministeriön järjestelmät kykenevät poimimaan kunnista tulevan datan. Arviot perustuvat tällä hetkellä käytössä olevaan tietoon. - Koulukuljetussopimukset katkolla keväällä 2027. Koulukuljetusten järjestämistä tarkastellaan vuonna 2027. - Nuorisotoimintaa on kehitetty palkkaamalla koulunkäynninohjaaja-nuorisotyöntekijä syksyn alusta 2026. Toiminnan kehittymistä, tarvetta ja toiminnan muotoja tarkastellaan vuosina 2026–2027. Mikäli tarpeet nuorisotoiminnan kehittämiseksi kasvavat, varaudutaan työajan siirtämiseen nuorisotyön käyttöön palkatun henkilön käytettävissä olevan työajan kohdentamisella.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Toimintaympäristön huomioiminen toiminnassa paikallisien vahvuuksien kautta	Paikallisten mahdollisuuksien tehokkaampi hyödyntämisaste ja toimintaympäristön kehittyminen. Uudet yhteistyömuodot.	Yhteistyön lisääminen ja sitä kautta saatavat synergiaedut eri toimijoiden välillä. Esimerkiksi päiväkodin, koulun, kirjaston ja paikallisten järjestöjen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön syventäminen on mahdollista mm. lyhyiden etäisyyksien ansiosta. Tietotaidon jakaminen oman kunnan eri toimijoiden kesken.
Sivistyksen palvelualueen kehittäminen ja tehostaminen Kuntayhteistyö palveluiden turvaamiseksi	SISU hankkeen kautta saatava tieto liittyen opetuksen järjestämiseen tulevaisuudessa. Jatkuva toiminnan tarkastelu ja uusien yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen ja kokeileminen, sekä toiminnan muokkaantuminen saadun palautteen perusteella.	Kuntayhteistyötä tehdään aktiivisesti riittävän opetushenkilöstön ja laadukkaan opetuksen sekä varhaiskasvatuksen varmistamiseksi. Näiden lisäksi kirjasto- ja kulttuuripalveluissa sekä vapaa-aikapalveluissa hyödynnetään tehokkaasti moniammatillisen tietotaidon jakamista ja henkilöstöresurssien jakamista. Aktiivinen yhteistyö mahdollistaa synergiaetujen hyödyntämisen ja sitä kautta saatavia mahdollisia kustannussäästöjä esim. koulutusten, työvoiman jakamisen ja yhteissuunnittelun muodossa.
Kirjastoyhteistyö koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa	Lukutaitostrategian toteutuminen. Kirjaston lasten ja nuorten lainamäärien seuranta.	Tavoitteena toteuttaa yhteistyötä esim. suunnitellun lukutaitostrategian toteuttamisessa, kirjastovälituntien sekä kirjastovirkailijan ja opettajien

	Osallistujamäärät järjestetyssä toiminnassa. Oppilaiden käyntimäärät kirjastolla, sekä kirjastovierailijan kouluvierailut.	yhteistyössä toteutettavien kirjavinkkausten yms. toiminnan muodossa. Kirjaston kehittäminen yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa. Tavoitteena tehdä kirjastosta lapsille tuttu ja houkutteleva paikka, jonka avulla lukutaidon tavoitteiden saavuttamista voidaan edistää.
Kerhotoiminnan jatkuvuuden turvaaminen	Toteutuneiden kerhojen lukumäärä ja kävijätilastot sekä saatu palaute.	Pyritään jatkamaan olemassa olevaa kerhotarjontaa ja kohdentamaan sitä tarpeiden mukaan. Tavoitteena tarjota palveluita kaikille koulua käyville ikäryhmille.
Toimivat sijaisjärjestelyt	Sijaiskustannusten seuraaminen. Sijaisrekisterissä olevien työntekijöiden määrä ja yhteistyön uusien muotojen hyödyntämisen tehokkuus.	Oman sijaisjärjestelmän laajentaminen ja yhteistyö muiden kuntien ja esim. yliopistojen kanssa. Vakiintuneiden sijaistuskäytänteiden luominen tuottaa parempaa ennakoitavuutta ja vähentää sijaisjärjestelyistä johtuvaa työtä.
Perhemyönteisyys	Päätösten ja palveluiden tuottamisessa perheiden osallistaminen sekä kuuleminen.	Palveluiden tuottamista tehtäessä kuullaan kohdejoukkona perheitä. Päätöksenteossa arvioidaan päätöksen vaikutuksia myös perheiden näkökulmasta.
Nuorison aktivointi	Tuotetaan nuorisolle tapahtumatarjontaa sekä seurataan osallistuvuutta. Tarjotaan erilaisia toimintaympäristöjä ja -mahdollisuuksia nuorison käyttöön. Seurataan näiden hyödyntämistä sekä käyttöastetta.	Saadaan nuoriso osallistumaan aktiivisesti erilaisiin aktiviteetteihin sekä tuottamaan itse aktiviteetteja. Saada nuoriso tunnistamaan kunnan tarjoamia mahdollisuuksia sekä ehdottamaan ja osallistumaan uudenlaisenkin toiminnan kehittämiseen.
Hyvinvoiva työyhteisö (työhyvinvointi, työyhteisön kehittäminen)	Työyhteisössä kerättävä palaute ja kehityskeskustelut osana työyhteisön toiminnan kehittämistä. Kerättävä palaute analysoidaan, josta seurattavissa palautteen perusteella tapahtunutta muutosta. Työssä tarvittavan ammatillisen osaamisen vahvistaminen	Työyhteisöä osallistetaan työhyvinvoinnin kehittämiseen. Työyhteisöä kuullaan kehittämistyön perustaksi ja kehityskulkuja seurataan kerättävän strukturoidun palautekyselyn avulla. Kouluttautumisella vahvistetaan henkilöstön osaamista,

	mahdollistamalla koulutuksiin osallistumisen vuosittain.	jolla tuotetaan vahvuutta työssäjaksamiseen, työn hoitamiseen ja työssä kehittymiseen.

Toiminto	Toimenpide
Suunnitelmat	Sivistyspalveluissa on useita vuosittaisia toimintasuunnitelmia, joiden toteutumista arvioidaan toimintakauden päättyessä.
Rekrytoinnit	Riskejä toiminnalle muodostaa kelpoisten ja pätevän henkilöstön saatavuus määräaikaisiin ja vakituisiin työ-/virkasuhteisiin. Ristijärvellä korostuu myös varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa suuri tuen tarpeisten oppilaiden määrään liittyvä tarve toteuttaa riittävän laadukkaita palveluita heidän tarpeitaan vastaavalla tasolla. Rekrytoitavilta tarvitaan monipuolista substanssiosaamista ja halukkuutta uuden oppimiseen.
Henkilöstön resursointi ja sijaisjärjestelyt	Henkilöstön riittävä resursointi arjen toimintojen kannalta tärkeää. Tällä hetkellä vähimmäismäärän vuoksi särkymävaraa ei ole, jolloin sijaisjärjestelyjen toteuttaminen vaatii riittävän sijaisrekisterin olemassaoloa ja jatkuvaa päivittämistä sekä aktiivista rekrytointia. Resursoinnin riittävyyden varmistamiseksi työnkuvia tarkastellaan lukukausittain ja muutoksia tehdään tarpeisiin peilaten.
Vastuiden ja työtehtävien määrittely	Perehdyttämisen yhteydessä käydään läpi työhön liittyvät työtehtävät ja vastuut. Näitä käydään läpi ja tarkennetaan kehityskeskusteluiden yhteydessä.
Työhyvinvointi ja jaksaminen muuttuvissa olosuhteissa	Työtehtävien määrittelyn kautta tehdään henkilöstösuunnittelua tuleville toimintavuosille ja vastuiden jaon avulla pyritään kehittämään ja vahvistamaan työssä suoriutumista sekä varmistamaan toiminta muuttuvissakin olosuhteissa. Muuttuvia olosuhteita pyritään tunnistamaan aktiivisesti ja kuulemaan työntekijöitä työhyvinvoinnin ja jaksamisen tukemiseksi ja tunnistamiseksi.
Osaamisen varmistamisen ja ylläpidon käytännöt	Osaamista ylläpidetään koulutuksin, ohjauksin ja strukturoidun koulutussuunnitelman mukaisesti edeten. Osaamista vahvistetaan kollegiaalisella yhteistyöllä ja -työskentelyllä yli kuntarajojen ja oman organisaation sisällä. Osaamista arvioidaan kehityskeskusteluissa, joissa kiinnitetään huomiota myös kehityskohteisiin osaamisen eri osa-alueilla.
Tietoturvallinen toiminta	Käyttöoikeudet pidetään ajan tasalla: asiakas- ja henkilöstöjärjestelmiin käyttöoikeudet niitä tarvitseville henkilöille. Puhelimet, tabletit, läppärit, yleisavaimet, luottokortit säilytetään lukituissa kaapeissa. Tietoturvallinen viestiminen vanhempien ja sidosryhmien kanssa. Arkistointia kehitetään edelleen ja noudatetaan arkistointiin ja säilyttämiseen liittyviä määräyksiä ja vaatimuksia. Henkilöstön osaamista ylläpidetään koulutuksin ja ohjaamisen avulla.

Sisäisen valvonnan suunnitelmien sekä riskien arvioinnin tulevaisuus	Riskeinä on tunnistettavissa myös opetuksenjärjestäjään kohdistuvat lisääntyvät vaatimukset, joihin vastaaminen kapealla organisaatiolla on haastavaa. Riskinä esiintyy myös perusopetuksessa näkyvä korjausvelka suunnitelmiin, laitteistoihin, kouluttautumiseen ja osaan välineistöstä liittyen, mikäli niiden kehittämiseen ei panosteta riittävästi ja suunnitelmallisesti pidemmän aikavälin tähtäimellä. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuoden 2025 aikana lisäämällä tarkastuspisteitä toiminnalle, organisoimalla työtehtäviä ja työmuotoja uusilla tavoilla ja kehittämällä sekä tuottamalla suunnitelmia ajantasaiseen ja tarpeita vastaavaan muotoon. Sivistyspalveluiden osalta koulusihteerin työ on erittäin olennainen sisäisen valvonnan, kustannustehokkaan ja sujuvan toiminnan varmistamisessa. Sisäisen valvonnan vahvistamiseksi pyritään riskien arviointia muuttamaan kohti jatkuvan arvioinnin ja raportoinnin periaatetta. Toimintakulttuuria vahvistetaan henkilöstön arjessa. Riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyen raportointia on lisätty ja lisätään muille johtaville viranhaltijoille ja luottamuselimille.
Talouden vakauttamisen toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina	
Esi- ja perusopetuksessa astui voimaan lakiuudistus 1.8.2025 koskien oppimisen tuen järjestämistä. Siirtymävuosi uusille tukipäätöksille ja tuen toteuttamiselle oli lukuvuosi 2025-2026. Laissa säädetään tuen tarjoamiseen liittyen mm. riittävästä tuen vähimmäismäärästä. Erityisopetuksen uudistus on kasvattanut henkilöstöresurssien tarvetta erityis- ja resurssiopetuksen toteuttamisen vuoksi. Myös kasvava erityisoppilaiden määrä on vaikuttanut koulunkäynninohjaajien resurssien tarpeeseen nostavasti. Vuonna 2025 yhtä koulunkäynninohjaajan paikkaa ei täytetty opintovapaan ajalle talouden sopeuttamissuunnitelman mukaisesti. Paikka jouduttiin kuitenkin täyttämään kasvaneen tarpeen vuoksi vuodelle 2026 ja suunnitelmavuosille 2027 ja 2028. Paikka täytettiin siten että siitä ohjattiin 80 % koulunkäynninohjaukseen ja 20 % nuorisotyöhön, jolla saatiin täytettyä nuorisotyön työvoimatarvetta kustannustehokkaasti. Esiopetuksen siirtoa varhaiskasvatuksen yhteyteen on kokeiltiin lukuvuoden 2025-2026 aikana. Toiminnan toteutumista seurattiin ja arvioitiin. Esiopetuksen toteuttaminen nykyisissä päiväkodin tiloissa ja toiminnassa ei osoittautunut järkeväksi. Koulun opetusjärjestelyitä suunnitellaan toimintavuodelle 2027 ja 2028 toteutettavaksi siten, että esiopetuksen järjestämisen kustannukset tulisivat osaksi koulun nykyisiä opetusmenoja. Perusopetukseen tulee opetussuunnitelmauudistus vuonna 2028 ja lakimuutos astunee voimaan 1.8.2027. Uudistuksen mahdollisuuksia tuloksellisemman taloudenhoidon järjestämisen kannalta tarkastellaan aktiivisesti. Kainuussa kuntien yhteistyössä ja OKM:n rahoittamana toteutettava SiSuKainuu-hanke tuottaa tietoa opetuksen järjestelyiden järjestämisestä tätä uudistusta vasten peilaten. Hyvä validi tieto auttaa opetusjärjestelyiden suunnittelemisessa taloudellisiksi ja samalla tuottaviksi. Osana vakauttamistoimia hankitaan tietoa erilaisista talouden vakauttamistoimenpiteiden toteuttamista varten.	
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029	
Palveluiden tuottaminen laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja tarpeenmukaisesti. Yhteistyötä Kainuun muiden kuntien kanssa jatketaan ja kehitetään vahvasti. Yhteistyöllä haetaan yhteisiä	

henkilöstö-, koulutus- ja toteutusratkaisuja, jolloin kustannukset ja saavutetut hyödyt jakautuvat toisten kuntien kanssa.

Nykyisten toimintamuotojen ja -ratkaisujen tarkastelu ja ohjaaminen tarvittaessa kohti uusia parempia toteutustapoja.

Painopistettä pyritään siirtämään käsillä olevien ongelmien ratkomisesta hyvään ja harkittuun etukäteissuunnitteluun sekä ennakointiin.

Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa ja ratkaisuissa.

Hyvinvointivaliokunta perustetaan vuoden 2026 aikana ja toiminta aloitetaan alkuvuonna 2027.

Sivistyspalvelut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	144 477	110 390	129 616	74	74
Henkilöstökulut	-1 528 880	-1 660 529	-1 760 058	-1 713	-1 713
Palvelujen ostot	-581 417	-605 145	-620 312	-621	-621
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-55 151	-86 985	-85 330	-68	-68
Avustukset	-21 671	-32 300	-31 300	-31	-31
Muut toimintakulut	-483 113	-531 967	-530 867	-531	-531
TOIMINTAKULUT	-2 670 232	-2 917 226	-3 027 867	-2 964	-2 964
TOIMINTAKATE	**-2 525 755**	**-2 806 836**	**-2 898 251**	**-2 890**	**-2 890**

Vastuualue **Sivistyspalveluiden hallinto**
Vastuuhenkilö Sivistyspäällikkö

Toiminta-ajatus

Sivistyspalveluiden hallinto vastaa kunnan koulutus-, varhaiskasvatus-, kulttuuri-, kirjasto- ja vapaa-ajanpalveluiden kokonaisuudesta. Tehtäväalueen tehtävänä on suunnitella, kehittää ja seurata palveluita sekä huolehtia palveluiden toteuttamisesta lakien, asetusten ja kunnan strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Sivistyspalveluiden hallinto vastaa talousarvion valmistelusta ja seurannasta sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden arvioinnista sivistyspalveluiden osalta. Lisäksi sivistyspalveluiden hallinnossa koordinoidaan muiden toimijoiden kanssa tuotettavaa yhteistyötä. Sivistyspalveluiden hallinto toimii sivistyspalveluiden vastuualueiden kokoavana sekä johtavana tehtäväalueena.

Sivistyspalveluiden hallinto	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	12 390				
Henkilöstökulut	-77 412	-71 191	-61 645	-62	-62
Palvelujen ostot	-20 434	-22 240	-22 100	-22	-22
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-263	-205	-280	0	0
Avustukset		-1 000			

Muut toimintakulut	-5 609	-5 780	-5 680	-6	-6
TOIMINTAKULUT	-103 718	-100 416	-89 705	-90	-90
TOIMINTAKATE	**-91 328**	**-100 416**	**-89 705**	**-90**	**-90**

Sivistyspalveluiden kustannukset koostuvat tehtäväalueelle kohdentuvista palkkakustannuksista, palvelujen ostoista ja muista toimintakuluista.

Vastuualue **Varhaiskasvatus**
Vastuuhenkilö Varhaiskasvatusvastaava

Perustehtävä	**Varhaiskasvatus** Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2026) mukaan varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Sen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Ristijärveläisten lasten kasvun polulla korostuvat lasten hyvinvointi sekä laadukas ja oikea-aikainen kasvun ja oppimisen tuki. Paikallisen varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys perustuu lapsilähtöisyyteen ja lasten osallisuuteen. Lapsi kasvaa ja kehittyy omaksi itsekseen yhteisönsä aktiivisena jäsenenä. Ristijärvi tarjoaa lapsille turvallisen kasvuympäristön. Kunta voi järjestää varhaiskasvatusta joko itse tai hankkia palvelut toiselta palveluntuottajalta, ja sitä on järjestettävä siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kuntalaisten tarpeet sitä edellyttävät. Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus täysiaikaiseen varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatuslaki 2018.) **Aamu- ja iltapäivätoiminta** Perusopetuslain (628/1998) mukaista AP/IP-toimintaa järjestetään 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta oppilaille, joilla on tukea koskeva päätös tai joilla on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. Syyskaudella 2026 toimintaan osallistuu 8 lasta. Esikoululaisen varhaiskasvatus ei kuulu AP/IP-toiminnan piiriin. Kunta päättää toiminnan järjestämisestä ja sen laajuudesta sekä

	toiminnasta perittävistä maksuista. Laki määrittää ohjaustuntien vähimmäismäärät lukuvuotta kohden sekä niihin suhteutetut enimmäismaksut. Kunnalle maksetaan valtionosuutta perusopetuslain (628/1998) mukaisen AP/IP-toiminnan järjestämisestä. AP/IP-toiminnan yleisenä tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tervettä kasvua sekä luoda pohja hyvälle kasvulle. Toiminnan tavoitteena on kehittää oppilaalle ennen ja jälkeen koulupäivän suunnitelmallisia, laadukkaita ja turvallisia oppimis- ja kasvuympäristöjä sekä turvata aikuisen läsnäolo.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	*Toimintaympäristön muutos:* - Esiopetus siirtyi elokuussa takaisin koululle. Esikoululaisia, kuten myös AP/IP:ssa olevia koululaisia, on aamuisin ja klo 16 jälkeen päiväkodilla. - Vuorohoidon tarpeen lisääntyessä tehtiin eri järjestämisvaihtoehdoista kustannuslaskelmat. Samalla tehtiin päätösten vaikutusten ennakkoarviointi, jossa vertailtiin vaikutuksia lapsiin ja lapsiperheisiin, palvelujen saavutettavuuteen, tarvittavaa henkilöstömäärää ja kokonaiskustannusvaikutuksia. - Kunnanhallituksen 23.6.2026 päätöksen mukaan Saukonsilmun aukioloajat laajenivat 1.8.2026 alkaen. Koska Ristijärveltä kuljetaan paljon työssä kunnan ulkopuolella, huoltajalla on mahdollisuus varata työaikansa ja työmatkaan käyttämänsä kohtuullinen aika huomioiden lapselleen hoito klo 5.00 alkaen ja klo 18.00 saakka. Ostopalvelu Paltamosta jatkuu ilta-, arkipyhä- ja viikonloppuhoidon osalta. Kesäsulusta päätös tehdään erikseen vuosittain. - Elokuusta lähtien varhaiskasvatukseen on tullut muutamia lapsia lisää. Erityisesti aikaisissa aamuissa on usein paljon lapsia läsnä. - Henkilöstön tarve aikaisiin aamuihin on ollut nähtävissä välittömästi, mikä on tuonut haastetta työvuorosuunnitteluun. Myös myöhempiin iltapäivävuoroihin on oltava riittävästi henkilöstöä. - Ristijärvellä syntyi vuosina 2024 ja 2025 yhteensä 16 lasta, joista muutamia on jo varhaiskasvatuksen piirissä. Syntyvyys vuositasolla kuitenkin vaihtelee, ja muuttoliikkeen myötä lapsimäärän muutokset ovat mahdollisia. Varhaiskasvatukseen tulevien lasten määrän ennustettavuus on tästä syystä hankalaa. Maksuttoman varhaiskasvatuksen myötä osallistumisaste ikäluokittain on melkoisen korkea, ja se näkyy hoitopäivien määrässä. Valtakunnallinen suuntaus alle 3-vuotiaiden osallistumisasteen kasvuna näkyy Ristijärvelläkin. - Lapsiperheille maksettavan kotihoidon tuen ja kuntalisän määrä on noussut kuluvan vuoden aikana. Tämä on tarpeen ennakoida tulevien talousarviovuoden ja -suunnitelmanvuosien kohdalla, jos syntyvyys pysyy vuosien 2024–2025 tuntumassa.

	- Tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa ei ole hankerahoituksia. *Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:* - Osittainen vuorohoidon ostopalvelu Paltamosta jatkuu. Vuorohoidon tarpeista asiakasperheille kyselyt säännöllisesti. Kesäsulusta päätös tehdään vuosittain. - Ostopalvelun ja toimintakustannusten tiivis seuranta. *Talousarvion perustelut:* - Useat henkilöstömuutokset edellisten vuosien aikana ovat tuoneet haasteita toiminnan pitkäjänteiseen suunnittelemiseen ja kehittämiseen. Rekrytointien onnistuminen ja henkilöstön pysyvyys ovat ensisijaisen tärkeitä toiminnan vakauttamisen ja suunnitelmallisuuden kannalta. Arjen toimivuuden kannalta riittävä ja järkevästi kohdennettu henkilöstöresursointi ja tarvittaessa sijaisten saatavuus vaikuttavat työssä jaksamiseen sekä siihen, että lakisääteiset tehtävät tulevat tehtyä. Vakituisen työntekijän opintovapaan ajaksi palkataan sijainen 5 kk ajalle (60% työaika). - Taloussuunnitelmavuosien 2028 ja 2029 aikana henkilöstön eläköitymiset ja 1.1.2030 voimaan astuvat lakisääteiset henkilöstörakenteen muutokset ennakoidaan henkilöstösuunnittelussa. - Hankintoja tehdään päiväkodin arjen toiminnan ja pedagogiikan näkökulmasta sekä todelliseen tarpeeseen. Isoihin investointeihin ei tämän hetken tiedon mukaan ole tarvetta. - Lasten ja vanhempien myönteisillä kokemuksilla varhaiskasvatuspalvelujen merkittävyydestä ja toimivuudesta on yhteys hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen rooli ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen mahdollistajana on merkittävä. - Laadukas varhaiskasvatus on yksi vetovoimatekijä kuntaan muuttamista harkitseville lapsiperheille.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	**Mittari**	**Tavoitearvo**
Laadukas varhaiskasvatus	Oman palvelurakenteen tarkastelu riittävän tiheästi ja paikallinen tarpeiden huomioiminen	Vuorohoidon tarpeen kyselyt ja tarve/kustannusvertailu päätöksentekoa varten tehdään vuosittain. Kesäsulun tarkastelu vuosittain.
		Tulevien vuosien lapsimääräennusteen tarkastelu vuosittain ja henkilöstöresurssin suunnittelu sen mukaisesti.
		Ennakoidaan tiedossa olevat eläköitymiset sekä 2030 henkilöstörakenteeseen vaikuttavat lakisääteiset muutokset.

		Ryhmissä on riittävä määrä pätevää henkilöstöä. Erityisopettajan palvelut toteutuvat säännöllisesti ja riittävässä laajuudessa. Toimivat sijaisjärjestelyt.
	Oman toiminnan arviointi	Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma (vuosikello) päivitetään vuosittain.
		Toimintaa ohjaavat sekä Vasun perusteiden että lapsen yksilölliseen vasuun kirjatut tavoitteet. Vuosikellon mukaan suunnitellussa toiminnassa toteutuvat eri oppimisen alueiden tavoitteet.
		Päiväkodin tapahtumia asiakasperheille vähintään 1/vuosi (muu kuin vanhempainilta).
	Kyselyt asiakasperheille	Strukturoidut kyselyt vuosittain varhaiskasvatuksen toiminnasta, tulosten arviointi ja niiden käytäntöön vieminen. (Kytkös myös toimintasuunnitelmaan.)
Hyvinvointia luonnosta, liikunnasta ja kulttuurista	Luonto ja liikunta painopistealueet	Suunnittelussa huomioidaan toiminnallisuus. Lasten ohjaaminen liikunnalliseen elämäntapaan (ei vielä varhaiskasvatuksessa velvoittavaa.)
		Retket lähimetsiköihin ja muihin lähialueen paikkoihin. Lapsille tarjotaan ikätaso huomioiden monipuolisesti liikuntakokemuksia.
	Lasten kulttuurikokemukset	Osallistumme päiväkotipäivän aikana järjestettyihin lasten kulttuuritapahtumiin: näyttelyt, teatteri-, musiikki- ym. esitykset. Teemme kirjaston kanssa monipuolisesti yhteistyötä. Kunnan paikalliseen kulttuuriin tutustuminen.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029	Perustehtävän toteuttaminen laadukkaasti. Toiminnan systemaattinen arviointi ja strukturoidut asiakaskyselyt vuosittain. Sivistysosaston keskinäinen tiivis yhteistyö ja osaamisen laajempi hyödyntäminen. Henkilöstön pysyvyys, työn mielekkyys ja työhyvinvointi. Eläköitymisiin on varauduttu henkilöstösuunnittelussa. Lasten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen.	

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Toiminto	Toimenpide
Rekrytoinnit	Suunnitelmavuosien aikana eläköitymiset ja 2030 lakisääteiset henkilöstörakenteen muutokset ennakoidaan rekrytoinnissa. Sitoutunut, pätevä henkilöstö.
Henkilöstön resursointi ja sijaisjärjestelyt	Henkilöstön ja lasten suhdeluku toteuduttava päivittäin: työvuorosuunnittelulla kohdennetaan resurssia, huomioidaan säännölliset henkilöstön palaverit, suunnitteluajat ym. sekä tarvittava tuki lapsille. Esihenkilö toimii myös opettajana ryhmässä. Aika hallinnollisille tehtäville. Toimivat sijaisjärjestelyt. Tällä hetkellä sijaistilanne on kohtuullisen hyvä. Työaikapankkisopimukset uusittiin elokuussa 2026, mikä selkeytti ylityökertymien seurantaa. Huolehditaan pankkivapaiden suunnitelmallisesta pitämisestä.
Vastuiden ja työtehtävien määrittely	Perehdytysmateriaalissa kuvattu vastuut ja työtehtävät. Tarkastellaan tarpeen mukaan. Päämääränä on tehtävien ja vastuiden tarkoituksenmukainen jakaminen.
Työhyvinvointi ja jaksaminen muuttuvissa olosuhteissa	Työyhteisössä on ollut edellisinä vuosina useita henkilövaihdoksia. Uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto tapahtui loppuvuoden 2025 aikana. Aukioloajat laajenivat elokuussa 2026. Työssä jaksamista muuttuvissa olosuhteissa tukee mm. järkevä ja toimiva työvuorosuunnittelu. Panostetaan arjen ja perustoimintojen sujuvuuteen: arjen sovitut käytänteet, pedagoginen toiminta ym.
Osaamisen varmistamisen ja ylläpidon käytännöt	Varmistetaan järjestelmien riittävä osaaminen. Perehdyttäminen, koulutukset. Tuki lapsille: erityisopettajan ja terapeuttien ohjeistukset henkilöstölle.
Tietoturvallinen toiminta	Käyttöoikeudet pidetään ajan tasalla: asiakas- ja henkilöstöjärjestelmiin käyttöoikeudet niitä tarvitseville henkilöille. Sijaisten perehdytys tietoturvalliseen toimintaan. Puhelimet, tabletit, läppärit, yleisavaimet, luottokortit säilytetään lukituissa kaapeissa. Salassa pidettävät asiakirjat säilytetään lukituissa kaapeissa ja arkistoidaan arkistointiohjeistuksen mukaan. Tietoturvallinen viestiminen vanhempien ja sidosryhmien kanssa.

Määrälliset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Päiväkodin läsnäolopäivät	3900	4300	5200	5200	5200
0–6 v. kunnassa / hoitopaikkaa tarvitsevat 0-7v.	43/25	34/30	43/33	43/33	43/33

Varhaiskasvatus	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	8 000	7 673	21 000	21	21
Henkilöstökulut	-376 576	-415 942	-420 389	-420	-420
Palvelujen ostot	-79 815	-69 545	-91 155	-91	-91
Aineet, tarvikkeet,	-4 676	-4 560	-6 460	-5	-5

tavarat					
Avustukset	-21 371	-31 000	-31 000	-31	-31
Muut toimintakulut	-130 008	-125 579	-137 042	-137	-137
TOIMINTAKULUT	-612 446	-646 626	-686 046	-684	-684
TOIMINTAKATE	**-604 446**	**-638 953**	**-665 046**	**-663**	**-663**

Vastuualue **Perusopetus**
Vastuuhenkilö Rehtori/sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Ristijärven keskuskoulu tuottaa esi- ja perusopetuksen palvelut kunnan oppivelvollisuuden piirissä oleville. Toiminnan tavoite on tuottaa laadukasta perusopetusta ja vahvaa osaamista jatko-opintoja ja työelämää varten. Keskiössä on yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistaminen ja perusopetuslain hengen mukainen oppimisen takaaminen jokaiselle yksilölle lähtökohdista riippumatta. Yhteistyötä tehdään Kainuussa yli kuntarajojen monissa eri muodoissa perusopetuksen tehtäviä tuotettaessa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Toimintaympäristön kuvaus ja muutokset: - Perusopetuksen laadukkuuden v. 2025 aikana havaittu uudistustarve jatkuu edelleen. Jo tehdyt toimenpiteet toimintakulttuurin ja opetuksen kokonaisvaltaisen laadun kehittämiseksi ovat parantaneet perusopetuksen tilaa ja sen toimintakulttuurin muutoksista ja tilapäisistä häiriöistä johtuvien haasteiden sietokykyä kuluvan lukuvuoden aikana. Lukuvuosien 2026–2027 ja 2027–2028 aikana tarve toiminnan kehittämiselle jatkuu edelleen ja lainsäädännön muutokset vaikuttavat selkeästi opetuksen järjestämiseen ja sen vaatimuksiin. - Lukuvuoden 2025–2026 aikana työstettiin tuen uudistusta, jonka käytännön toteuttamisen kehittämistä jatketaan lukuvuoden 2026–2027 aikana. Tavoitteena on tuottaa riittävä opetuksessa toteuttava tuki kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. - Lainsäädännön muutoksena 1.8.2026 alkaen liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen. - Opetussuunnitelman osaamistakuun uudistus tulossa 1.8.2027 (käsittely etenee eduskunnassa). Uudistus ohjaa opetuksen järjestämistä ja toteuttamista uusilla tavoilla, laatuvaatimuksilla ja riittävillä resursseilla. - Teknologinen kehitys ja digitaalisen osaamisen vaatimukset osana opetuksen järjestämistä ja tuottamista vaikuttavat toimintaympäristöön. Digitaalisen infrastruktuurin kehittämisen ja ylläpidon lisäksi huomioitava henkilöstön koulutustarve. - Erityisopetusta ja henkilökohtaista ohjausta tarvitsevien määrä kasvaa tulevina toimintavuosina. - Opetussuunnitelman muutosmääräykset sekä perusopetuslain uudistukset ovat muuttaneet mm. liikunnallisen elämäntavan vahmistamisen ja varhennetun oppivelvollisuuden (ent. pidennetty oppivelvollisuus) myötä opetuksen toteuttamista. Nämä vaikuttavat toiminnallisiin ratkaisuihin ja resurssien kohdentamisiin 1.8.2026 alkaen. Osa muutoksista (esim. osaamistakuu 1.8.2027 alkaen) odottaa eduskunnan hyväksyntää.

	- Opetussuunnitelmauudistus on edessä. Lukuvuoden 2026–2027 aikana annetaan opetushallituksen mukaan muutosmääräykset ja uudistukset tulee astua voimaan 1.8.2028. Uudistuksen toteuttamiseen ja paikallisen toiminnan täytäntöönpanoon varataan riittävät resurssit. Uudistus tehdään Kainuussa kuntayhteistyössä. Kainuussa on käynnistetty SiSu-hanke, jossa uudistukseen valmistaudutaan ja opetuksen järjestäjien nykytilaa selvitetään sekä yhteistyön mahdollisuuksia kartoitetaan. Ristijärvi on muiden Kainuun kuntien kanssa mukana hankkeessa. Hanke on rahoitettu OKM:n taholta. Talouden sopeuttaminen: - Esiopetusta järjestettiin kokeiluluontoisesti lukuvuodella 2025–2026 varhaiskasvatuksen yhteydessä ja sen toimivuutta sekä vaikutuksia arvioitiin kauden aikana. Kokeilu todettiin epätarkoituksenmukaiseksi ja esiopetuksen järjestäminen palautettiin keskuskoulun yhteyteen. - Työtehtävien ja resurssien kohdentaminen tehokkaasti ja laadukkaasti. - Hankintojen ja kilpailutusten arviointi, etukäteissuunnittelu ja toteuttaminen vaikuttavat kustannusten syntyyn. Talousarvion perustelut: - Riittävä henkilöstöresurssi toimintojen toteuttamiseksi. Yhtenäiskoulussa luokan-, aineen- ja erityisopetusta. Henkilöstön kouluttaminen ja palveluiden tuottaminen yhteistyössä yli kuntarajojen mahdollisuuksien mukaan tarkastetaan kaikissa tilanteissa. Yhteistoiminnan kuluihin riittävä varaus. - Painopisteen siirtäminen haasteiden varhaiseen tunnistamiseen ja riittävään laadukkuuteen vähentää tulevaisuudessa kustannuksia opetuksen järjestelyihin liittyen. - Toiminnan painopisteenä tuottaa palvelut sille kohdentuvan lainsäädännön, asetusten ja ohjeistusten mukaisesti. - Rakennetaan houkutteleva, laadukas ja haluttu paikka perusopetuksesta, joka kohentaa kunnan elinvoimaa, lisää muuttoliikettä ja tuottaa onnistuneita rekrytointeja. - Laadukkaan opetuksen toteuttamiseksi riittävä opetusvälineistö ja toimiva työnjako. Osaamistakuun uudistus tulee asettamaan vaatimuksia osaan nykyisten opetustilojen kehittämiseen ja uudelleenjärjestelyyn, sekä mahdolliseen osaamisen rekrytointiin ja opetuksen tuottamisen vähimmäisvaatimuksiin. - Riittävien tuki- ja ohjauspalveluiden järjestäminen jokaiselle tarvitsevalle oppilaalle.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Lisäresurssien ja rahoituksen hakeminen hankehakujen kautta	Hankkeiden kautta saatavalla resurssilla voidaan järjestää palveluita ja toimintaa, joiden laatua ja vaikutuksia arvioidaan hankkeen aikana. Hankkeiden vaikuttavuutta voidaan arvioida kyselyiden sekä	Meneillään olevia toiminnan kannalta olennaisia ja tuottavia hankkeita (esim. Tasa-arvo, koulunuorisotyö ja harrastamisen Suomen malli) pyritään jatkamaan ja hakemaan uudelleen.

	muuta kautta palveluista saatavan palautteen perusteella.	
Profiloituminen luonto-, liikunta- ja yrittäjyyspedagogiaan sekä vahvoihin perustaitoihin Toimintaympäristön huomioiminen toiminnassa paikallisien vahvuuksien kautta	Toiminnan käynnistämisestä saatu palaute ja sen avulla toiminnan kehittäminen. Vahvuuksien paremman tunnistamisen, sekä paikallisen toimintaympäristön hyödyntämisen kautta oppilaiden kehittyneet tiedot ja taidot. Viestinnän kautta saatavan palautteen laatu sekä opetuksen houkuttelevuuden taso.	Koulumme profiloituu vahvasti luonto- liikunta- ja yrittäjyyspedagogiseen toimintaan. Tämä näkyy näihin teemoihin liittyvänä toimintana ja paikallisympäristön tehokkaana hyödyntämisenä sekä sen kehittämisenä ja toiminnasta viestimisenä. Olemassa olevan osaamisen hyödyntäminen ja opetuksen muokkaaminen eri toimintaympäristöihin mukautuen. Paikallisten vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen osana opetusta ja kasvatustyötä.
Kuntayhteistyö palveluiden turvaamiseksi	SISU hankkeen kautta saatava tieto. Jatkuva toiminnan tarkastelu ja uusien yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen ja kokeileminen, sekä toiminnan muokkaantuminen saadun palautteen perusteella.	Koulumme tekee aktiivisesti kuntayhteistyötä riittävän opetushenkilöstön ja laadukkaan opetuksen varmistamiseksi, moniammatillisen tietotaidon jakamisessa. Aktiivinen yhteistyö mahdollistaa synergiaetujen hyödyntämisen ja sitä kautta saatavia mahdollisia kustannussäästöjä esim. koulutusten, yhteissuunnittelun ja yhteiskyyditysten muodossa.
Perhemyönteisyys	Viestinnän määrä ja laadukkuus sekä siitä saatu palaute. Koulun ja kodin yhteistyöstä saatava palaute.	Perusopetus luo pohjaa kunnan perhemyönteisyydelle laadukkaan ja houkuttelevan toiminnan, viestinnän sekä osallistavuuden ja yhteistyön kautta. Tapahtumien järjestäminen ja osallistuminen yhteistyössä koko kunnan kanssa.
Kirjastoyhteistyö koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa	Lukutaitostrategian toteutuminen. Kirjaston lasten ja nuorten lainamäärien seuranta. Osallistujamäärät järjestetyssä toiminnassa.	Tavoitteena toteuttaa yhteistyötä esim. suunnitellun lukutaitostrategian toteuttamisessa, kirjastovälituntien sekä kirjastovirkailijan ja opettajien yhteistyössä toteutettavien kirjavinkkausten yms. toiminnan muodossa.

	Oppilaiden käyntimäärät kirjastolla, sekä kirjastovierailijan kouluvierailut.	Kirjaston kehittäminen yhteistyössä lasten ja nuorten kanssa. Tavoitteena tehdä kirjastosta lapsille tuttu ja houkutteleva paikka, jonka avulla lukutaidon tavoitteiden saavuttamista voidaan edistää.
Kerhotoiminnan jatkuvuuden turvaaminen	Toteutuneiden kerhojen lukumäärä ja kävijätilastot sekä saatu palaute.	Pyritään jatkamaan olemassa olevaa kerhotarjontaa ja kohdentamaan sitä tarpeiden mukaan. Tavoitteena tarjota palveluita kaikille koulua käyville ikäryhmille.
Nuorison aktivointi	Nuorilta saatu palaute ja kävijätilastot toimintaan osallistumisesta.	Tavoitteena jatkaa kehitettyä nuorisotoimintaa ja vakiinnuttaa sekä kehittää toimintaa vastaamaan nuorison tarpeisiin yhteistyössä yli palvelualuerajojen.
Hyvinvoiva työyhteisö (työhyvinvointi, työyhteisön kehittäminen)	Työhyvinvointikyselyjen, sekä koulun sisäisten kyselyjen kautta saatu tieto. Toimintakulttuurin vakiintuvat toimivat käytänteet.	Henkilöstön työhyvinvointia pyritään edistämään monin eri keinoin. Koululla toimii hyvinvointitiimi, joka suunnittelee ja toteuttaa toimintaa niin henkilökunnan kuin oppilaidenkin hyvinvoinnin edistämiseksi. Koulun toimintakulttuurin kehittämistä jatketaan määrätietoisesti. Koulumme osallistuu seuraavien 4 vuoden aikana Niilo Mäki -instituutin Pro Koulu toimintaan.

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029

Perusopetuksen perustehtävän toteuttaminen laadukkaasti. Yhteistyön toteuttaminen ja vahvistaminen Kainuun muiden kuntien kanssa opetuksen järjestämiseen liittyen esim. henkilöstöratkaisuissa ja mahdollisten uusien yhteistyömallien kautta.

Toiminnan kehittäminen pohjaten validiin tietoon, kuntalaisten kuulemiseen ja opetuksen järjestäjää koskevien velvoitteiden mukaisesti.

Työhyvinvoinnin ja työpaikan haluttavuuden kehittäminen myönteisesti erottuvalle tasolle.

Sisäisen yhteistyön ja työnjaon järkeistäminen ja organisaation sisäisen osaamisen laajempi hyödyntäminen.

Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa ja ratkaisuissa.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla *konkreettisia* valvontatoimenpiteitä.

Esi- ja perusopetusta ohjaa vuosittaiset sekä pidemmän aikavälin toimintasuunnitelmat, joiden toteutumista arvioidaan toimintakauden päättyessä.

Riskejä toiminnalle muodostaa kelpoisten ja pätevän henkilöstön saatavuus määräaikaisiin ja vakituisiin työ-/virkasuhteisiin. Ristijärvellä korostuu myös varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa suuri tuen tarpeisten oppilaiden määrään liittyvä tarve toteuttaa riittävän laadukkaita palveluita heidän tarpeitaan vastaavalla tasolla.

Riskeinä on tunnistettavissa myös opetuksenjärjestäjään kohdistuvat lisääntyvät vaatimukset, joihin vastaaminen kapealla organisaatiolla on haastavaa.

Riskinä esiintyy myös perusopetuksessa näkyvä korjausvelka suunnitelmiin, laitteistoihin, kouluttautumiseen ja osaan välineistöstä liittyen, mikäli niiden kehittämiseen ei panosteta riittävästi ja suunnitelmallisesti pidemmän aikavälin tähtäimellä.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuodesta 2025 alkaen lisäämällä tarkastuspisteitä toiminnalle, organisoimalla työtehtäviä ja työmuotoja uusilla tavoilla ja kehittämällä sekä tuottamalla suunnitelmia ajantasaiseen ja tarpeita vastaavaan muotoon. Perusopetuksessa tiimimalli on vakiintunut koko henkilöstön tasolle, jonka avulla sisäistä valvontaa ja toiminnan laadukkuutta on saatu kohennettua. Koulusihteerin työ parantaa ja mahdollistaa sisäisen valvonnan toteuttamista huomattavasti.

Sisäisen valvonnan vahvistamiseksi pyritään riskien arviointia muuttamaan kohti jatkuvan arvioinnin ja raportoinnin periaatetta. Toimintakulttuuria vahvistetaan henkilöstön arjessa.

Riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyen raportointia on lisätty ja lisätään muille johtaville viranhaltijoille ja luottamuselimille.

Määrälliset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028	TS 2029
Opetushenkilöstö 1.8. - tuntiopettajia	12 2	11,4 1,2	11,4 1,2	11 1,2	11 1,2
koulunkäynninohjaajat	2,7	3,3	3,5	3,5	3,5
henk. koht. lastenhoitaja (vrt. koulunkäynninohjaaja)	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Oppilasmäärä 1.8. - esikoulussa - joista kuljetusoppilaita	98 8 56	90 7 n.50	88 5 n.50	87 6 n.50	85 3 n.50

*Koulunkäynnin ohjaajien työajasta kahdelta ohjaajalta työaika kohdistuu osin varhaiskasvatuksen iltapäiväkerhon vetämiseen, osa työajasta tuntiopettajuuteen ja osa koulunkäynninohjaamiseen. Yksi ohjaajista tekee osan työajasta nuorisotoimeen. Fyysisesti koulunkäynninohjaajia on koululla kuusi. Henkilökohtaisen lastenhoitajan tarve tulevat 8 vuotta.

Perusopetus	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	101 136	97 152	71 802	44	44
Henkilöstökulut	-981 488	-1 097 819	-1 137 023	-1 125	-1 125
Palvelujen ostot	-424 706	-442 265	-425 227	-426	-425
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-33 776	-44 680	-50 050	-39	-39
Muut toimintakulut	-274 628	-328 444	-310 784	-311	-311
TOIMINTAKULUT	-1 714 599	-1 913 208	-1 923 084	-1 900	-1 900
TOIMINTAKATE	**-1 613 463**	**-1 816 056**	**-1 851 282**	**-1 856**	**-1 855**

Sisäisiä menoja allokoidaan aiempaan nähden eri tavoin, mikä näkyy nousseina kustannuksina esim. palvelujen ostoissa, mutta siirtyy samalla pois muilta palvelualueilta. Myös henkilöstön palkankorotukset ja erityislasten suuri määrä vaikuttavat talousarvioon sitä nostavasti. Erityisopetuksen uudistus ja erityisoppilaiden henkilökohtaisen ohjauksen tarve nostaa henkilöstökuluja toimintavuosien 2025 ja 2026 välillä.

Tehtäväalue **Vapaa-aikapalvelut**
Vastuuhenkilö Hyvinvointikoordinaattori ja sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Vapaa-aikapalveluihin kuuluvat liikunta- ja nuorisopalvelut, koulun kerhotoiminta, kansalais- ja musiikkiopiston palvelut. Näiden lisäksi toteutetaan lakisääteistä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä sekä ehkäisevää päihdetyötä. Kuntalain mukaan kunnan perustehtävä on asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja turvallisuuden edistäminen, osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Kunnan tulee myös luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluita eri kohderyhmät huomioiden, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Vapaa-aikapalveluiden tarkoitus on mahdollistaa laadukkaita liikuntapalveluita sekä tarjota kansalaisopiston ja musiikkiopiston palveluita kuntalaisille. Näiden palveluiden avulla edistetään kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, ennaltaehkäistään syrjäytymistä ja vahvistetaan osallisuutta. Nuorisopalveluiden tavoitteena on tarjota nuorille turvallisia tiloja, turvallisten aikuisten läsnäoloa ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Lisäksi ehkäistään syrjäytymistä, tarjotaan nuorille suunnattua neuvontaa ja tukea elämänhallintaan. Myös etsivän nuorisotyön palvelut ovat käytettävissä ostopalvelu periaatteella. Nuorisotyöllä vahvistetaan nuorten osallisuutta ja kansalaistoimintaa sekä tuetaan nuorten omia projekteja. Kesätyöseteli on käytössä nuorten työllistämiseen.

	Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston toimintaedellytyksistä huolehtiminen, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistaminen kuuluvat vapaa-aikapalveluiden tehtäviin.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	**Vapaa-aikapalvelut (nuoriso- ja liikuntatoimi)** Vapaa-aikatoimen tehtävänä on turvata asukkaiden lakisääteisten palveluiden toteutuminen huomioiden liikunta- ja nuorisolait sekä hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden ja ehkäisevän päihdetyön edistämisen lait. Vapaa-aikatoimen tavoitteena on kuntalaisten kokonaisvaltainen hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden ja ehkäisevän päihdetyön edistäminen, kehittäminen ja arviointi. Vapaa-aikatoimi, tekninen toimi ja elinvoimapalvelut huolehtivat yhteistyössä kunnan liikuntaolosuhteista ja kehittävät niitä yhteistyössä kuntalaisia kuunnellen sekä kuntastrategia huomioiden. Ohjattuja liikuntapalveluita pyritään tarjoamaan monipuolisesti kaikenikäisille kuntalaisille yhteistyössä yhdistysten, seurojen, koulun ja kansalaisopiston kanssa. Senioreille on tarjolla maksuton kuntosalin käyttö Virtaalassa. Kuntamme on myös mukana kolmevuotisessa Voimaa vanhuuteen -mentorointihankkeessa, jonka tarkoituksena on lisätä erityisesti ikäihmisten omatoimista toimintakyvyn ylläpitämistä ja lisäämistä. Vapaa-aikatoimi tukee omilla toimillaan kaikenikäisten ristijärveläisten hyvinvoinnin kasvua. Tietoutta terveellisistä elintavoista jaetaan monikanavaisesti. Kuntalaisten aktiivisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tuetaan tarjoamalla tietoa, taitoja, tiloja ja resursseja käyttöön. Lisäksi järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia kuten hyvinvointi-illat, vanhustenviikon virikkeet, vaellus ja laturetki sekä lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia. Nuorison aktivointi on noussut tärkeäksi osa-alueeksi kuntastrategiassa. Siksi siihen on panostettu syksystä 2026 lähtien. Nuorisotoimi on saanut vakituisen nuorisotyöntekijän 0,2 htv ja koulunuorisotyöntekijän 1 htv ajalla 1.9.2026-31.12.2027 hankerahoituksella. Tämä mahdollistaa nuorisolle suunnattujen palvelujen tarjoamisen laajemmin kuin aiemmin, jolloin käytössä oli vain 0,33 htv vakituisesti. Koulunuorisotyöntekijän työpanos mahdollistaa laajempien välituntitoimintojen tarjoamisen sekä yksilö- ja ryhmän ohjaukseen osallistumisen, tapahtumiin ja tempauksiin osallistumisen. Nuorisotilan aukioloaikoja on laajennettu syksystä 2026 lähtien kolmeen iltaan viikossa ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia on laajennettu syksyn 2026 aikana muun muassa yläkoululaisten kerhotoiminnalla, kota- ja elokuvailloilla sekä yökahviloilla. Näiden lisäksi on tarkoitus jatkaa aiemminkin toteutettujen toimintojen toteuttamista: päivä- ja yöleirit, discot,

	teemaillat ja kerhot. Nuorisotilojen osalta käydään aktiivista keskustelua uusien ja toimivampien tilojen löytämiseksi. Tilamuutoksista aiheutuviin kustannuksiin ei ole tässä vaiheessa budjetoitu menoja. Koulunuorisotyöhankkeen myötä myös koululta etsitään tiloja kouluaikana tapahtuvan nuorisotyön ja välituntitoimintojen toteuttamiseksi. Kerhotoimintaa järjestetään yhteistyössä Ristijärven 4H yhdistyksen kanssa ja sitä on tarjolla viitenä päivänä viikossa. Kerhotoimintaa järjestetään Harrastamisen Suomen mallin ja OPH:n hankerahoituksilla ja tavoitteena on tarjota maksutonta matalan kynnyksen harrastustoimintaa lapsille ja nuorille koulupäivän jälkeen. Harrastamisen Suomen mallin hankerahoitusta haetaan vuosittain ja omavastuuosuus kirjataan vapaa-aikatoimen projekteihin. Vähän liikkuvat lapset ja nuoret pyritään aktiivisesti ohjaamaan liikunnan ja terveellisten elintapojen piiriin entistä tiiviimmällä yhteistyöllä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kerho- ja järjestötoiminnan sekä hyvinvointialueen yhteistyöllä. Tavoitteena on luoda eheä kasvun polku ristijärveläisille lapsille ja nuorille varhaiskasvatuksesta peruskouluun harrastustoiminta huomioiden. Lakisääteisistä palveluista etsivän nuorisotyön palvelut ostetaan Kajaanin kaupungilta ostopalvelusopimuksella tarvelähtöisesti. Kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen varataan 5000 e määräraha käytettäväksi eri ikäryhmät huomioiden. Kainuun Liikunta ry:n kuntakumppanuussopimus Ristijärven kunnan kanssa alkaen vuodesta 2027 vahvistaa yhteistyötä ja kattaa jatkossa mm. Korpikansa seikkailee kuntotestikiertueen, Urheilugaalan ja kuntayhteistyön liikunnan osa-alueella. Talouden sopeuttamissuunnitelmaan liittyen koulun kerhotoimintoja pyritään jatkossakin toteuttamaan hankerahoituksella. Vapaa-aikatoimen budjetti on aiempina vuosina ollut varsin maltillinen, joten sopeuttamiskohteita ei ole juurikaan löytynyt. Nuorisotoiminnan laajentuessa budjettia on kasvatettu jo vuodelle 2027. **Kansalaisopisto ja musiikkiopisto** Sotkamon kansalaisopisto järjestää ja kehittää opetustaan ristijärveläisten toiveiden mukaisesti. Toimintaan on budjetoitu 30 000 € ja sillä toteutetaan noin 600–700 h opetusta / lukuvuosi.

	Kainuun konservatorio järjestää musiikin opetusta viikoittain kevät- ja syyslukukaudella Ristijärvellä ostopalvelu-sopimuksella. Toimintaan on budjetoitu 9500 €, koska harrastajamäärät ovat olleet nousussa.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2026		
Tavoite	**Mittari**	**Tavoitearvo**
Nuorisotoiminnan kehittäminen	Nuorison aktivointi	Iltatoimintojen määrä (yökahvilat, discot, elokuvaillat) vähintään 2 kertaa / vuosi
		Nuorisotilojen laajemmat aukioloajat, vähintään 3 iltaa/vko
		Luonnon tarjoamat harrastusmahdollisuudet monipuolisesti käyttöön
		Tarjotaan mahdollisuuksia lähteä tapahtumiin Kainuun alueella kerran vuodessa
		Järjestetään loma-aikoina aktiviteetteja nuorille esim. yöleiri Hiisipirtillä kerran vuodessa
	Kerhotoiminnan jatkuvuuden turvaaminen	Kerhotoimintaan on vetäjiä
		Toteutuneiden kerhojen määrä 6 / vuosi
Osallisuus ja yhteisöllisyys	Osallisuuden edistäminen	Kyläporinat Kyläkaivolla 6 kertaa vuodessa
	Tapahtumien järjestäminen yhteistyössä kunnan ja kolmannen sektorin kanssa	Yhteisöparlamenttiin osallistuminen kunnan puolelta
Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus	Kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen	Hyte-työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kehittää hytetu-asioita
		Kunta tekee yhteistyötä muiden Kainuun kuntien ja hyvinvointialueen kanssa hytetu-asioissa
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029		
Nuorisotoiminnan kehittäminen monipuolisesti työntekijäresurssit huomioiden. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen kattavasti eri ikäryhmät huomioiden. Liikunta- ja harrastustoiminnan sekä tapahtumien järjestäminen monipuolisesti eri kohderyhmille. Hytetu-työn ja ehkäisevän päihdetyön edistäminen ja kehittäminen kuntalaisia kuunnellen. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen.		
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Nuorisotilojen ja nuorisotyön turvallisuus huomioitava toiminnan laajentuessa. Henkilöriskit: avainhenkilön äkillinen poissaolo, työuupumus, yksintyöskentelyn turvattomuus nuorisotyössä. Vastuualue seuraa talouden toteutumista ja raportoi poikkeamista.		

Vapaa-aikapalvelut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	21 887	4 185	35 864	8	8
Henkilöstökulut	-53 764	-51 141	-90 091	-56	-56
Palvelujen ostot	-39 589	-41 505	-52 000	-52	-52
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 822	-4 790	-9 690	-5	-5
Muut toimintakulut	-14 693	-12 106	-22 105	-22	-22
TOIMINTAKULUT	-109 867	-109 542	-173 886	-136	-136
TOIMINTAKATE	-87 980	-105 357	-138 022	-128	-128

Tehtäväalue **Kirjasto ja kulttuuripalvelut**
Vastuuhenkilö Kirjastonjohtaja

Perustehtävä	Lakisääteisen palvelun tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tarkoituksena on tuottaa sen käyttäjille yhdenvertaiset mahdollisuudet elämän eri tilanteista selviämiseen, itsensä kehittämiseen ja henkiseen virkistäytymiseen sekä toimia kulttuurisena kohtaamispaikkana. Kirjastoa markkinoidaan monipuolisena ja maksuttomana tapahtuma-, näyttely-, kokous-, etätyö ja koulutustilana. Kulttuuritoimen tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin yhdessä kunnan sivistystoimijoiden, yhdistysten ja Kainuun kulttuuritahojen kanssa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	*Nykytilan kuvaus* Keväällä 2025 päättyi Sydän-Kainuun kirjastoyhteistyöhanke, minkä jälkeen kirjastossa aloitti kolmen kunnan yhteinen kirjastonjohtaja. Kirjastossa työskentelee myös yksi 50 % kirjastovirkailija. Keväällä 2026 päättyi Sydän-Kainuun lukevat-kunnat hanke, mikä toteutettiin yhteistyössä Hyrynsalmen ja Paltamon kirjaston kanssa. Hankkeen aikana luotiin kolmen kunnan yhteinen lukutaitostrategia, jonka tarkoitus on edistää kunnan suunnitelmallista lukutaitotyötä. Lukutaitostrategian täytäntöönpano aloitettiin syksyllä 2026 ja tarkoitus on jatkaa sen juurrutustyötä kirjaston jokapäiväiseen arkeen. Tiivistä kolmen kunnan välistä yhteistyötä tehdään Hyrynsalmen ja Paltamon kanssa yhteisen kirjastonjohtajuuden myötä. Yhteistyötä jatketaan myös Kainet-kirjastokimpan

	kanssa, johon myös Ristijärven kirjasto kuuluu. Kokonaisuus edistää laajasti kuntastrategian painopistealueista hyvinvointia, tehostaa palveluprosesseja sekä kehittää rakenteita. Tavoitteena on monipuolistaa edelleen kirjaston käyttöä ja kokoelmaa sekä jatkaa alueellista kirjastoyhteistyötä, tiivistää yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulun ja kulttuuritoimen kanssa peilaten sitä kuntastrategiaan ja hyvinvointisuunnitelmaan. *Toimintaympäristön muutos:* Kirjaston toiminta pääsi heikkenemään henkilöstövähennyksien takia vuosina 2025–2026. Elokuussa 2026 kirjastoon palkattiin 50 % kirjastovirkailija ja myöhemmin syksyllä kirjastovirkailijan työaika nostetaan 80 %. Tarkoitus on, että vuodenvaihteessa samalle kirjastovirkailijalle nostetaan työprosentti täyteen sataan, joista 20 % on kulttuurityötä. Hän toimii siis kirjastovirkailijana ja kulttuurivastaavana. Tulevana talousarviovuonna myös kunnan kulttuuripalveluihin lisätään vielä henkilöstöresursseja 30 % kulttuuritoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi ja tapahtumien toteuttamiseksi. Tulevana talousarviovuonna kirjaston ja kulttuuripalveluiden henkilöstökulut ovat siis korkeammat kuin vuonna 2026. Tällä henkilöstömitoituksen muutoksella turvataan laadukkaat kirjastopalvelut sekä kuntastrategian ja keväällä 2026 valmistuneen kunnan lukutaitostrategian toteutuminen sekä toteutetaan lakia kuntien kulttuuritoiminnasta. *Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:* Vähennetään musiikin ja DVD-elokuvien hankintaa. Talousarviovuonna 2027 lehtitilauksia on myös vähennetty kustannusten noustua. Kirjasto jatkaa yhteistyötä varsinkin Paltamon ja Hyrynsalmen kanssa, mikä mahdollistaa esimerkiksi yhteisten hankkeiden hakemisen. Tiivistä yhteistyötä jatketaan myös muiden Kainuun kirjastojen kanssa, jolla kehitetään Kainet-kirjastokimppaa. Lainattavan aineiston hankintoja voidaan myös suunnitella resurssiviisaammin Kainuun kirjastojen siirryttyä yhteiseen varausjonoon ja asiakkaalle maksuttomaan seutuvaraukseen vuonna 2025. *Talousarvion perustelut:* Talousarviovuoden henkilöstömenojen korotus on erittäin tärkeää laadukkaiden palveluiden takaamiseksi ja kirjastolain toteuttamiseksi. Lisäämällä myös resursseja kulttuuripalveluihin turvataan kulttuuripalvelujen toteutus Ristijärvellä. Näillä teoilla taataan myös kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman toteutus.
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)	Kirjasto uudistuvine aineistoineen ja kulttuuritoimi tapahtumineen tarjoavat käyttäjilleen mahdollisuuksia henkiseen hyvinvointiin, yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja luovuuteen, mikä tukee kuntaa virikkeellisenä kasvupitäjänä. Kirjastolla tätä mitataan lainaus- ja kävijätilastoilla.

	Tavoite on saada tulevana talousarviovuonna korotus kokonaislainauksiin ja korotus lainaajien määrään. Kulttuuritoimen tavoite on saada järjestettyä vuosittaiset tapahtumat (esimerkiksi Ämmäinviikko) niin kuin ennenkin. Kuntaa tuetaan luonnonläheisenä harrastekuntana hankkimalla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja markkinoimalla liikunta- ja harrastevälineitä, joita kirjastolla on lainattavissa. Tätä mitataan tarkastelemalla lainaustilastoja ja tavoite on, että liikuntakasseja lainataan yhteensä viisi kertaa vuodessa. Kirjasto on osaltaan tukemassa kuntalaisten elinikäistä oppimista mm. digiopastuksella ja avustamalla sähköisen kokoelman käyttöönotolla. Tätä mitataan esimerkiksi vuonna 2025 alussa käyttöön otetulla kuntien yhteisen E-kirjaston käytöllä.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joiden toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä. Kirjasto- ja kulttuuritoiminnan riskit liittyvät henkilöstömitoituksen riittävyyteen ja pätevyyteen.

Strategiset tavoitteet 2027

Tavoite	**Mittari**	**Tavoite 2027/toteuma 2025**
Kirjasto toimii keskeisenä yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäjänä	Fyysiset käynnit krt/asukas Näyttelyt Tapahtumat	8 / 7,5 5 / 6 35 / 36
Kirjaston palvelukyvyn takaaminen hankkimalla uutta aineistoa, lainattavaa materiaalia ja kalustoa	Kirjaa per 1000 asukasta Lehdet	500 / 566 30 / 36
Kirjaston käyttöaste vuodessa	Lainaajia suht asukasluku Lainojen määrä suht. asukasluku Aukiolotunnit	40 / 35 11 / 10 1000 / 1163

Määrälliset tunnusluvut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS2028	TS 2029	Kainuu 2025*
Lainojen määrä / as	10	15	11	12	13	13,8
Kirjastokäynnit / as	7,5	10	8	8	9	7,5
Lainaajia / as	35	40	40	40	40	30,5
Toimintakulut €/as	108,5	130	130	130	130	63

* Opetus- ja kulttuuriministeriön tilasto 2025.

Kirjasto ja kulttuuri	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	1 064	1 380	950	1	1
Henkilöstökulut	-39 639	-24 736	-50 910	-50	-50
Palvelujen ostot	-16 873	-29 590	-29 830	-30	-30
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-14 614	-32 750	-18 850	-19	-19
Avustukset	-300	-300	-300	0	0
Muut toimintakulut	-58 176	-60 058	-55 256	-55	-55

TOIMINTAKULUT	-129 602	-147 433	-155 146	-154	-154
TOIMINTAKATE	-128 538	-146 053	-154 196	-153	-153

5.6 Tekniset palvelut

Vastuualue **Tekniset palvelut**
Vastuuhenkilö Tekninen päällikkö

Perustehtävä	Tekniset palvelut vastaa kiinteistöjen kunnossapidosta, liikennealueista, kunnallisteknisistä palveluista, ateria- ja puhtaanapitopalvelujen ostopalvelusopimuksista sekä ympäristötoimesta ja vesi- ja viemärihuollosta.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	*Toimintaympäristön muutos:* - Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite ja sen vaikutus kuntaan, yhtiöittäminen on vielä kesken johtuen HVA:n tilanteesta. - De minimis -säännöt vaikuttaa mm. kunnan tilojen vuokran määräytymiseen. - JETS-energiatehokkuussopimus vuosille 2026–2035 (entinen KETS-sopimus) - RYHTI-hanke etenee mm. ohjelmistojen muutoksilla - Haasteena ovat henkilöresurssien vähyys ja alati muuttuva toimintaympäristö, mukaan lukien lainsäädännön muutokset. - Kunnan yleisen taloustilanteen huomioiden, lisätään kuntayhteistyötä mahdollisuuksien mukaan. Jotta kuntayhteistyö on mahdollista, tulee ohjelmistojen olla yhtenevät kuntien välillä. *Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:* - Willa Wanha, käyttöasteen nosto ja vuokrien tarkastus. - Unikko, käyttöasteen nosto ja vuokrien tarkastus. - Vanha kunnantalo, käytön tarkastelu sidosryhmien kanssa - Luvattomien rakennusten kiinteistöverotuksen piiriin saaminen. Rakennustarkastaja tekee selvitystyötä oman työtilanteen salliessa. - Maksujen, taksojen ja vuokrien ajantasaisuus: Arvioidaan vuosittain korotuspaine sekä suhde muiden kuntien hintatasoon. Osa maksuista on sidottu indeksiin. *Talousarvion perustelut:* - palvelualueen tavoitteena on kiinteistöjen, teiden ja yleisten alueiden kunnossapito kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoimaisuuden säilyttämiseksi ja edistämiseksi. - toiminnan painopisteenä on perustoiminnan ylläpito ja ajankohtaisia kehittämistarpeita nostetaan vuosittain toteutettavaksi.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Energiankäytön tehostaminen & varmistaminen		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo

JETS-toimenpiteiden toteutus.	Julkisen alan energiatehokkuussopimuksen (JETS) toimintasuunnitelma (kaudet 2026–2035).	Edetään toimintasuunnitelman mukaisesti.
Ylläpidetään nykyistä kaukolämpöverkostoa ja etsitään uusia kustannustehokkaita ja ilmastoystävällisiä energiamuotoja, esim. maalämpö, biokaasu, vety, aurinko tms.	Verkoston kunnon ja lämmönvaihtimien seuranta, vuotovahinkojen seuranta ja nopea reagointi.	Seurantaa tehdään kiinteistönhuollon toimesta säännöllisesti ja poikkeamat/häiriöt dokumentoidaan manuaalisesti.
Kestävät tilaratkaisut & asuntotarjonta		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Tehostetaan rakennusten käyttöä ja luovutaan turhista kiinteistöistä.	Tilojen yhteiskäyttö ja käyttöasteen parantaminen (lisätään etätiloja, muovataan tilaratkaisuja muuntojoustavaksi).	Kiinteistön käyttöaste > 50 %.
	Purkukuntoiset rakennukset laitetaan kylmilleen ja puretaan mm. Vanha lämpölaitos, Nahoittamo ja Optipoint.	Vähintään yksi kiinteistö per vuosi on käytetty päätöksenteossa.
Reitistöt & virkistys		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Luodaan yhdeksi kunnan vetovoimatekijäksi Kainuun paras vesistöreitti.	Oumo kehittämissuunnitelman laatiminen 10 vuoden aikajänteelle Emäjoen vesistölle.	Kehittämissuunnitelma on tehty vuonna 2027.
Liikuntapalvelupaikat		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Olemassa olevan infran kunnossapito; hiihtoladut, urheilukenttä, laavupaikat, frisbeegolfrata, veneenlaskupaikat, viheralueiden kunnossapito, retkeily-, pyöräily- ja melontareitit.	Laaditaan olemassa olevan ulkoiluinfran (reittien) kehittämisohjelma.	Reittien kartoitus ja kunnostussuunnitelma on tehty vuonna 2027.
Saavutettavuus		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Esteettömyys	Tilaratkaisuiden ja rakennuksien esteettömyyden kohentaminen: 1. Esteettömyyskartoitus ja siitä saatu korjausraportti 2. Toimenpiteiden toteutus (määräraha)	Vuonna 2027 on toteutettu 1 esteettömyyskartoitus.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2028–2029		
Energiankäytön tehostamista ja varmistamista jatketaan JETS-toimintasuunnitelman ja HINKU-työryhmän puitteissa vuosittain. Ylläpidetään nykyistä kaukolämpöverkostoa ja etsitään uusia kustannustehokkaita ja ilmastoystävällisiä energiamuotoja, esim. maalämpö, biokaasu, vety, aurinko tms. Kestäviä tilaratkaisuja ja asuntotarjontaa edistetään vuosittain tehostamalla kiinteistökannan käyttöä. Tehdään yhteistyötä elinvoiman kanssa, jotta yhdeksi kunnan vetovoimatekijäksi luodaan Kainuun parhaat virkistys- ja matkailureitistöt, ladut ja lasketturinteet ja paras vesistöreitti.		

Liikuntapalvelupaikkoja ylläpidetään ja kehitetään vuosittain, jotta liikuntapalvelupaikat ovat helposti saavutettavissa ja markkinoitavissa. Elinvoiman kanssa yhteistyössä kehitetään hankeideoita liikuntapaikkojen kehittämiseen ja kunnostamiseen. Saavutettavuuden parantamista tehdään vuosittain esteettömyyskartoituksilla ja niistä saaduilla korjausehdotuksilla.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	**Toimenpide**
Viranhaltijapäätökset: - tulee tehdä toimivallan puitteissa - ovat asianmukaisesti esillä ja annettu tiedoksi asianosaisille - on annettu määräajan puitteissa tiedoksi toimielimille, joilla on asiassa otto-oikeus	Viranhaltijapäätökset: - toimivalta tarkastetaan hallintosäännöstä - päätöksen yhteydessä valitaan, onko päätös julkinen. Pistokoemaisesti tarkastetaan, että julkiset päätökset löytyvät kunnan internetsivuilta. - päätöksen yhteydessä valitaan, millä toimielimellä on otto-oikeus.
Henkilöstöhallinto: - resurssointi, sijaisjärjestelyt	Teknisen toimen henkilöstön lomien sijoittaminen eri aikaan ja huomioiden työmäärä (esim. tapahtumat).
Investointisuunnitelman toteutuminen, erityisesti poikkeamat suunniteltuun.	- Investointien kustannusten toteumaa seurataan aktiivisesti. - investointisuunnitelman ja PTS-suunnitelman päivitys vuosittain.
Taloudellisten riskien ennakointi, esim. kunnan tilojen vuokralaisten kanssa tehtävät sopimukset.	Kaikista tiloista tehdään aina allekirjoitettu vuokrasopimus ja sopimuksen noudattamista seurataan säännöllisesti. Vuokrasaamisia seurataan kuukausittain ja siirretään tarvittaessa perintään.
Kustannusten nousu ja talouden sopeuttaminen (energiansäästö).	Talouden toteumaa seurataan aktiivisesti ja huomioidaan tiedossa olevat muutokset ja niiden vaikutus määrärahan riittävyyteen. Rakentamisessa ja remontoinnissa huomioidaan energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelman (JETS) toteuttaminen.
Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti noudattaen julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä kunnan hankintaohjeistusta	Tarkistetaan pistokoemaisesti, että hankinnat on tehty hankintalain ja kunnan omien hankintaohjeiden mukaisesti.

Tekniset palvelut yht.	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 285 583	1 207 082	1 065 637	1 000	1 000
Henkilöstökulut	-183 876	-199 179	-194 088	-199	-199
Palvelujen ostot	-427 013	-503 625	-441 850	-426	-422
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-697 792	-744 315	-713 080	-712	-712
Avustukset	-27 056	-45 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-31 683	-30 452	-28 160	-28	-28
TOIMINTAKULUT	-1 367 421	-1 522 571	-1 422 178	-1 410	-1 406
TOIMINTAKATE	**-81 838**	**-315 489**	**-356 542**	**-410**	**-406**
Poistot	-248 447	-236 870	-213 298	-201	-191
Tilikauden yli-/alijäämä	-330 285	-552 359	-569 840	-611	-597

Vastuualue **Teknisten palveluiden hallinto**
Vastuuhenkilö Tekninen päällikkö

Toiminta

Tehtäväalue sisältää teknisten palveluiden hallinnon ja investointien sekä muun rakentamisen toteuttamisen hallinnoinnin.

Rakennusvalvonnan ja rakennuslupien hallintaan kohdistuvat tavoitteet on esitetty Lupa- ja valvontalautakunnan yhteydessä.

Teknisten palveluiden hallinto	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 e	TS 2029 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	21 646	15 900	13 000	13	13
Henkilöstökulut	-108 030	-110 021	-108 678	-112	-112
Palvelujen ostot	-77 077	-99 800	-84 950	-85	-85
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 379	-1 355	-1 260	-1	-1
Muut toimintakulut	-23 862	-21 332	-19 300	-19	-19
TOIMINTAKULUT	-210 347	-232 508	-214 188	-217	-217
TOIMINTAKATE	**-188 701**	**-216 608**	**-201 188**	**-204**	**-204**

RYHTI-uudistuksen vuoksi tehdään valmistelevia töitä järjestelmätoimittajien kanssa ja heidän aikataulussaan. Näistä aiheutuu vuosittain lisäkustannuksia, joihin on varattu määrärahaa.

Hyrynsalmen kunta tuottaa rakennusvalvonnan palvelut 1 pv/vko. Ympäristötarkastuksen palvelut ostetaan Suomussalmen kunnalta 1 pv/vko. Näihin kuntayhteistöihin on varattu 18 000 euroa per palvelu.

Vastuualue **Liikenneväylät ja tilapalvelut**
Vastuuhenkilö Tekninen päällikkö

Liikenneväylien ja tilapalveluiden hallinto, liikenneväylät ja yleiset alueet

Tehtäväalue sisältää teknisten palveluiden työntekijöiden kustannukset ja tehtäväalueen hallinnoinnin. Tehtäväalue vastaa kunnan kaavateiden ja yleisten alueiden huollosta ja kunnossapidosta.

Kaavateiden talvikunnossapito ostetaan Sotkamolaiselta Tipaskone Oy:ltä. Varsinainen sopimus päättyi keväällä 2026 ja käytössä on ensimmäinen optiovuosi (1+1). Kunta avustaa tiekuntien ja vakituisten asukkaiden yksityisteiden kunnossapitoa. Kunnanhallituksen määrittämät maksuperusteet ovat vuodelta 2018. Avustusta maksetaan vain varsinaisiin tienpitoon liittyviin kustannuksiin. Yksityisteiden tieavustuksiin varataan yhteensä 45 000 euroa, joka koostuu asumisavustuksesta (35 000 euroa) ja avustuksesta tiekunnille (10 000 euroa). Lisäksi kunta on osakkaana yksityisteissä, joiden tienhoitokustannuksiin kunta osallistuu.

Yleisten alueiden hoitoon sisältyy mm. Saukkovaaran rinteet ja hissit, kaava-alueen puistot ja piha-alueet, venevalkamat sekä maaomaisuuden hallinta. Maaomaisuuden hallintaan sisältyy kunnan omistamien maiden vuokraaminen. Vuokratuotot ovat noin 10 000 euroa vuosittain. Tonttien vuokrasopimukset on sidottu vuosittaiseen indeksikorotukseen. Lisäksi kunta saa tuulivoimaan liittyvää vuokratuottoa riippuen kaavoituksen ja sopimusten tilanteesta.

Liikunta- ja virkistyspaikat

Tehtäväalue sisältää lähi- ja maastoliikuntapaikat, yleiset virkistysalueet ja Monitoimikeskus Virtaalan -kiinteistön, jonka toimintaa pyörittää Osuuskunta Seniorisilta.

Liikuntapaikkojen, latujen ja reittien kunnostusajankohdan ilmoittamiseen/seurantaan kunnalla on käytössä esim. puhelimeen ladattava Fluent Outdoors-ohjelma. Ohjelman avulla käyttäjä voi tarkastaa esim. hiihtoladun kunnostusajankohdan. Ohjelmaan ladataan myös muut ulkoilureitit, taukopaikat, kelkkaurat sekä reittien varrella/läheisyydessä olevat palvelut.

Maastoliikuntapaikkoihin kuuluvat mm. pyöräily- ja kävelyreitit ja latu- ja kelkkaurat. Latujen ja kelkkaurien talvikunnossapito on kilpailutettu vuonna 2025. Kunnossapito talvikausille (ei kalenterivuosille) 2025–26, 2026–27 ja 2027–28 ostetaan ArKle Urakoinnilta.

Tilapalvelut

Tilapalveluiden tehtävänä on hallinnoida ja vuokrata omistamiaan kiinteistöjä ja rakennuksia sekä kunnalle että yrityksille. Tilapalveluihin sisältyy myös metsien hoito, vesi- ja viemärihuolto ja kaukolämpö.

Kiinteistöt

Sote-voimaanpanolain mukaan, jos kunta haluaa vuokrata jatkossa sote-toimitiloja hyvinvointialueelle, tulee nämä sote-toimitilat yhtiöittää 3+1 vuoden siirtymäajan puitteissa. Velvoite perustuu kuntalain (410/2015) 126 §:ään, jonka mukaan kunnan harjoittaessa tehtäviään kilpailutilanteessa markkinoilla on toimintamuodon oltava osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö. Kunnanhallitus on päättänyt perustaa Ristijärven hyvinvointikiinteistöt Oy:n 25.8.2025 § 143. Kainuun hyvinvointialue on vuokralaisena paloasema-kiinteistössä, jonka osalta selvitetään onko olemassa markkinaa ja koskeeko yhtiöittämisvelvoite sitä.

Vesi- ja viemärihuolto

Kunnan hoidossa olevat vedenottamot sijaitsevat Hietaniemen alueella (Kemilä) sekä Putkosjärven asuinalueella.

Metsien hoito

Kunnan omistamilta kiinteistöiltä hakataan metsää vuosittain metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Tuottoja arvioidaan kertyvän vuodelle 2027 noin 150 000 euroa ja jälkihoidon kustannukset noin 8 000 euroa. Lisäksi varaudutaan metsätien korjaamiseen 15 000 eurolla Möykkysen lähialueella, koska alueelle on suunnitteilla hakkuita.

Kaukolämpö

Kunnan kaukolämmön tuottaa Nevel Oy. Kunta omistaa ja hallinnoi kaukolämpöverkkoa, jossa on asiakkaina sekä ulkoisia että sisäisiä asiakkaita. Kunnan Nevel Oy:ltä ostaman kaukolämmön arvo on vuosittain noin 340 000 e ja ulkoisten asiakkaiden lämmön edelleenmyynti noin 230 000 e sekä sisäisten asiakkaiden noin 163 000 e. Vuosittain varaudutaan mahdollisiin verkon korjaustoimenpiteisiin 6 000 eurolla. Kaukolämpöverkosto on rakennettu 1980-luvulla ja on suurimmalta osin peruskorjaamatta. Kunnan tulee varautua tulevina vuosina verkon peruskorjauksiin. Mikäli kunnan tilinpäätös on ylijäämäinen, tehdään siitä investointivaraus kaukolämpöverkon peruskorjaukseen.

Liikenneväylät ja tilapalvelut	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 €	TS 2029 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 263 937	1 191 182	1 052 637	987	987
Henkilöstökulut	-75 846	-89 158	-85 410	-87	-87
Palvelujen ostot	-349 936	-403 825	-356 900	-341	-337
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-696 414	-742 960	-711 820	-711	-711
Avustukset	-27 056	-45 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-7 822	-9 120	-8 860	-9	-9
TOIMINTAKULUT	-1 157 074	-1 290 063	-1 207 990	-1 192	-1 188
TOIMINTAKATE	**106 863**	**-98 881**	**-155 353**	**-206**	**-202**
Poistot	-248 447	-236 870	-213 298	-201	-191
Tilikauden yli-/alijäämä	-141 584	-335 751	-368 651	-407	-392

Toimielin **Lupa- ja valvontalautakunta**

Lautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunta edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Lautakunnan esittelijänä toimii rakennustarkastaja ja ympäristöasioiden osalta ympäristötarkastaja.

Lupa- ja valvontalautakunta vastaa rakentamisen viranomaispalveluista, luvista sekä rakentamisen valvonnasta ja neuvonnasta. Rakennustarkastajapalvelut ostetaan vuonna 2027 Hyrynsalmen kunnalta.

Lupa- ja valvontalautakunta toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena. Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät järjestetään kuntayhteistyönä (Suomussalmi, Hyrynsalmi, Ristijärvi ja Paltamo), jossa vastuukuntana toimii Suomussalmen kunta. Ympäristövalvonnan palvelut hankitaan ostopalveluna vastuukunnalta. Ympäristöhallinnon toimiala kattaa ympäristönsuojelulainsäädännön edellyttämät viranomaistehtävät, kuten lupien valmistelun ja valvonnan, lausuntojen antamisen sekä muut alaan kuuluvat viranomaistehtävät. Ympäristöhallinnon toimialaan kuuluvat ympäristöterveyden palvelut hankitaan ostopalveluna Sotkamon kunnalta ja niiden kustannukset esitetään kohdassa Kunnanhallitus maakunnallinen yhteistoiminta.

Lautakunnan kustannuksia nostaa edellisvuoteen verrattuna sähköisen kokouspalvelun käyttöönotto.

Lupa- ja valvontalautakunta	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**	TS 2028 1 000 eur	TS 2029 1 000 eur
Henkilöstökulut	-1 565	-1 579	-1 528	-2	-2
Palvelujen ostot	-60	-200	-900	-1	-1
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-26	-100	-50	0	0
Toimintakulut	-1 650	-1 879	-2 478	-2	-2
TOIMINTAKATE	**-1 650**	**-1 879**	**-2 478**	**-2**	**-2**

Ympäristövalvonnan tavoitteet vuodelle 2027:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Tietojärjestelmien ja rekistereiden ylläpito ja päivittäminen.	Tietojärjestelmien ja rekistereiden ajantasaisuus ja ylläpidon toteutuminen.	Tietojärjestelmät ja rekisterit ovat ajan tasalla.
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteuttaminen	Valvontaohjelman mukaisten valvontatoimenpiteiden toteutuminen	Valvontaa on toteutettu valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti ajankohtaiset valvontatarpeet huomioiden.

Rakennustarkastuksen tavoitteet vuodelle 2027:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Hakemusten käsittelyajat*, uuden rakennuslain mukainen käsittelyaika max 3 kk hakemuksen valmistumisesta (hakemuksessa oltava kaikki tarvittavat tiedot).	Lupapisteen kautta valmiin hakemuksen käsittelyajan laskeminen	Kaikki käsittelyyn otetut valmiit hakemukset käsitelty max 3 kk:n aikana.
Proaktiivinen ohjaus	Ennakkolausunnot ja neuvonta, jotta virheet ehkäistään jo ennen luvanhakemista ja rakentamista.	Laadullinen taso eli palvelun sujuvuus.

*Poikkeukset hakemusten käsittelyajoissa:

- Erittäin vaativat hankkeet 6kk käsittelyaika
- Poikkeuksellisen vaativat 6kk käsittelyaika
- Erikoistapaus, laki 837/2025 1kk käsittelyaika

6 Investoinnit

6.1 Perustelut

Iso-Lahnasen ja Hiisijärven ranta-asemakaavan luomiseen varataan rahaa vuodelle 2027. Iso-Lahnaselle tavoitteena on saada 4–6 tonttia. Hiisijärven hiekkojen välittämään läheisyyteen kaavoitetaan matkailua ja lomarakentamista palvelevaa aluetta.

Talousarvioon sisällytetään investointivaraus kaavoitukselle ja investointivaraus maanhankinnalle vuodelle 2027, niiden lopullinen suuruus riippuu toteutuneista maakaupoista sekä käynnistyneistä kaavoituksista. Ensisijaisena alueena yritystonttien kaavoitukselle on 5-tien varsi. Ranta-alueille tavoitellaan lisää asuin- ja lomatontteja.

Vuoden 2027 Oumo-hanke on Pappilanrannan kehittämishanke. Rantaan rakennetaan uusi laituri sekä vanha leikkialue puretaan ja rakennetaan uusi. Samalla rannan kulkuväyliä kunnostetaan. Kokonaiskustannusarvio on 84 604 e, josta kunnan maksuosuus on 24 906 euroa. Hanketta rahoittavat Fortum sekä Elinvoimakeskus.

Teknisen työn luokan rakennuksen ulkopuolella oleva kontti ja purunpoistojärjestelmä uusitaan. Investointi siirretään edelliseltä vuodelta.

6.2 Investointisuunnitelma 2027–2029

Investointisuunnitelma	**TA 2027**	**TS 2028**	**TS 2029**
Aineettomat hyödykkeet			
tulot			
menot			
8035 kaavoitus Iso-Lahnanen ja Hiisijärvi	*-12 000*		
8037 kaavoitus Palveluliiketoiminnan tontti	*-16 000*		
kaavoitus järvenranta-alueelle		*-20 000*	
nettomenot	**-28 000**	**-20 000**	
Maa- ja vesialueet sitovuustaso hankekohtainen			
tulot	12 500	12 500	12 500
menot	-40 000	-20 000	-20 000
nettomenot	**-27 500**	**-7 500**	**-7 500**
Rakennukset sitovuustaso hankekohtainen			
tulot			
menot			
nettomenot			
Kiinteät rakenteet ja laitteet sitovuustaso hankekohtainen (kunnallistekniikka ja liikuntapaikat, eriteltävä uudisrakentaminen ja ylläpito)			
tulot			
8038 ja 8039 Oumo-hanke	59 698		
menot			
8038 ja 8039 Oumo-hanke	*-84 604*		

8033 purunpoistojärjestelmä	*-50 000*		
nettomenot	**-74 906**		
Koneet ja kalusto sitovuustaso palvelualueittain			
tulot			
menot			
nettomenot			
Muut aineelliset hyödykkeet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Osakkeet ja osuudet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Investoinnit yhteensä			
hankinnat yhteensä	-202 604	-40 000	-20 000
rahoitusosuudet yhteensä	59 698		
myynnit yhteensä	12 500	12 500	12 500
nettomenot	**-130 406**	**-27 500**	**-7 500**

Mikäli talousarviovuoden aikana tulee investointisuunnitelmasta poikkeavia osto- tai myyntitarjouksia kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden, tonttien tai osakkeiden osalta, niin kunnanhallitus päättää ostosta ja myynnistä 50 000 euroon saakka.

7 Kuntakonserni

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä (kuntalaki 48 §).

Toiminnalliset tavoitteet asetetaan merkittävimmille tytäryhteisöille. Vuokrataloja tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnanhallitus on hyväksynyt konserniyhtiöiden toimintaa ohjaavan konserniohjeen 14.3.2018.

Konsernirakenne 31.12.2025	Yhdistelty (kpl)	Omistusosuus %
Tytäryhteisöt	3	
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Ristijärven Vuokratalot Oy		100
Ristijärven Hyvinvointikiinteistöt Oy		100
Osuuskunnat	1	
Osuuskunta Seniorisilta		94,1
Kuntayhtymät	2	
Kainuun liitto		1,89
Kainuun jätehuollon ky (Ekokymppi)		2,04
Osakkuusyhteisöt	1	
Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta (yhdistelemätön)		47
Yhteensä	6	

Kuntayhtymät kuuluvat konserniin, mutta ne eivät ole kunnan tytäryhteisöjä. Osakkuusyhteisö on konserniin kuulumaton yhteisö, jossa kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet yhteisön osakkeista tai osuuksien äänimäärästä ja jossa kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta. Osakkuusyhteisöjä on yksi, Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta.

Osuuskunta Seniorisilta, VIRTAALA

Tekstiosio päivittyy myöhemmin

Konsernijohto raportoi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa. Tytäryhteisöjen edustajat raportoivat kunnan edustajille kaksi kertaa vuodessa.

Osuuskunta Seniorisilta	TP 2025	TA 2026	TA 2027
Liikevaihto	59 500	60 000	65 000
Muuttuvat kustannukset	-4 672	-8 300	-7 000
Myyntikate	54 828	51 700	58 000
Kiinteät kustannukset	-46 444	-47 500	-53 500
Käyttökate	8 384	4 200	4 500
Poistot	-1 600		
LIIKEVOITTO/-TAPPIO	6 784	4 200	4 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-719	-400	-700
Välittömät verot	-1 330		
VOITTO / TAPPIO	4 734	3 800	**3 800**

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Ristijärven Vuokratalot Oy

Vastuualue **Asuminen**
Vastuuhenkilö Toimitusjohtaja

Perustehtävä ja organisaatio

Yhtiön tarkoitus on tuottaa kuntalaisille vuokra-asumisen palvelua. Toiminta keskittyy siten vuokra-asuntojen vuokraustoimintaan sekä asuntojen hallinnointiin ja markkinointiin. Tavoitteena on ylläpitää asuntojen korkea käyttöaste ja jatkaa rakennusten kunnostustoimia siten, että asunnot ovat houkuttelevia ja viihtyisiä sekä turvallisia käyttää ja asua.

Yhtiön hallituksessa on neljä jäsentä, joista yksi jäsen toimii puheenjohtajana. Kunnanhallituksen edustajaksi on nimetty kuluvalle valtuustokaudelle Arto O. Tolonen. Yhtiön toimintaa johtaa toimitusjohtaja. Yhtiö raportoi taloudesta ja toiminnasta kunnalle kaksi kertaa vuodessa.

Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Yhtiön vuokrausaste on ollut perinteisesti hyvällä tasolla ja tavoitteena on pitää käyttöaste yli 90 %:ssa jatkossakin. Korkea vuokrausaste mahdollistaa yhtiön positiivisen tuloksen sekä maksuvalmiuden ylläpitämisen. Yhtiön toimintaan vaikuttavat nyt ja tulevaisuudessa toimintaympäristön muutokset. Näitä ovat mm. väestön ikääntyminen ja väheneminen, asuminen entistä pidempään omassa kodissa kotihoidon turvin sekä asuntokannan ikääntyminen. Lisäksi lainan uudelleenjärjestely keväällä 2027 tulee vaikuttamaan yhtiön maksuvalmiuteen ja korjausten ja investointien määrään.

Yhtiössä on aloitettu kiinteistöjen tulevien kunnossapito- ja korjaustarpeiden pitkän tähtäimen suunnitelman (PTS) luonti, jota vielä tarkennetaan vuoden 2027 aikana. Asukastyytyväisyyttä mitataan jatkossa vuosittaisella asukastyytyväisyyskyselyllä. Vuodelle 2027 on suunniteltu toteutettavaksi Lämpösaukon (Kunnanksenkuja 1 ja Kunnaksenkuja 5) öljylämpökeskuksen lämmitysmuodon muutos (investointi).

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	**Mittari**	**Mittarin tavoitearvo**
Parasta asumista ja elämää	Asukastyytyväisyyskysely 1 krt/vuosi	Arvosana vähintään hyvä.
Kestävät tilaratkaisut ja asuntotarjonta	Vuokrausaste	Vuokrausaste > 90 %
Talouden tasapaino	tulot > kulut+poistot	positiivinen tulos

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	**Toimenpide**
Toiminnallinen riski: Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen.	Toiminnassa huolehditaan vastuurajoista ja tarvittavin osin asiat käsitellään hallituksen kokouksissa ja pyydetään ennakkokäsitys kunnanhallitukselta.
Toiminnallinen ja taloudellinen riski: Kohoavat kustannukset	- Huolehditaan sopimusten ajantasaisuudesta - Huolehditaan sopimusten mukaisesta laskutuksesta - Etsitään aina kokonaistaloudellisinta vaihtoehtoa
Toiminnallinen ja taloudellinen riski: Vuokrasopimukset	Vuokrasopimuksen teossa, avainten luovutuksessa sekä takuuvuokran palautuksessa tulee noudattaa yhtiön hallituksen ohjeita.
Taloudellinen riski: Saatavien hallinta	Vuokrasaamisia seurataan kuukausittain ja siirretään tarvittaessa perintään.

Taloudellinen riski: Maksuvalmiuden riittävyys	Yhtiön maksuvalmiudesta huolehditaan käyttötalouden ja investointien suunnittelussa sekä lainajärjestelyjen yhteydessä.
Omaisuusriski: Ennakoiva kiinteistöjen korjaus	Yhtiön PTS-suunnitelman päivitys vuonna 2026 sekä loppuunsaattaminen vuoden 2027 aikana.
Omaisuusriski: Vakuutukset	Vakuutukset käydään läpi vuosittain vakuutusyhtiön kanssa.

Ristijärven Vuokratalot Oy	TP 2025	TA 2026	**TA 2027**
Kiinteistön tuotot	359 534	373 000	368 000
Kiinteistön kulut	-225 441	-238 700	-228 400
LIIKEVOITTO/-TAPPIO	134 093	134 300	139 600
Poistot ja arvonalennukset	-84 186	-86 000	-81 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-30 330	-17 000	-30 000
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	19 577	31 300	28 600
Välittömät verot	-9 163	-14 000	-14 000
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	10 414	17 300	**14 600**

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.